

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಕನ್ನಡ ಕಟ್ಟಿದವರು ಮಾಲೆ

ಸಾವಳಿಗಿ ಮಹ್ಮದಸಾಬಿ

ಶ್ರೀ ಎ. ಕೆ. ರಾಮೇಶ್ವರ

ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ

ಕನ್ನಡ ಕಟ್ಟಿದವರು ಮಾಲೆ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ

ಸಾವಳಗಿ ಮಹದಸಾಬ
ಎ. ಕೆ. ರಾಮೇಶ್ವರ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೦೨

SAVALAGI MOHMMADSAAB A Monograph on Savalagi
Mohmmadsaab in kannada Written by: A.K. Rameshawar Published By
B.H Mallikarjun, Administrative Officer, Kannada Pustaka Pradhikara,
Kannada Bhavana, J.C.Road, Bengaluru - 560 002.

© ಈ ಆವೃತ್ತಿಯ ಗ್ರಂಥಸ್ವಾಮ್ಯ - ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು

First Print : 2012

Pages :xvi + 97

Copies : 1000

Price : ₹ 70. 00

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : ೨೦೧೧

ಪುಟಗಳು : xvi + ೯೭

ಪ್ರತಿಗಳು : ೧೦೦೦

ಬೆಲೆ : ₹. ೭೦.೦೦

ಕರಡು ತಿದ್ದಿದವರು : ಲೇಖಕರು

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಬಿ.ಎಚ್.ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕೆ.ಸಿ.ಎ.ಎಸ್.

ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು

ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ

ಕನ್ನಡ ಭವನ, ಜೆ.ಸಿ.ರಸ್ತೆ

ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೦೨

ಮುದ್ರಕರು:

ಮೆ|| ಪ್ರಿಂಟ್ ಪಾರ್ಕ್

೧೪೯೬/೪, ೨ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಮರಿಯಪ್ಪನಪಾಳ್ಯ,

ಶ್ರೀರಾಂಪುರಂ ಅಂಚೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೨೧

ದೂ : ೦೮೦-೨೩೪೨೨೮೩೮

ಕನ್ನಡ ಕಟ್ಟಿದವರು ಮಾಲೆ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ
ಪ್ರೊ. ಮಲ್ಲೇಪುರಂ ಜಿ. ವೆಂಕಟೇಶ
ಶ್ರೀ ಹೊರೆಯಾಲ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ
ಪ್ರೊ. ಸುಕನ್ಯಾ ಮಾರುತಿ
ಡಾ. ಎಚ್. ಟಿ. ಪೋತೆ
ಶ್ರೀ ಪ್ರಕಾಶ್ ಕಂಬತ್ತಳ್ಳಿ

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಹೆಚ್. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ವಿವಿಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಪುಸ್ತಕೋದ್ಯಮವನ್ನು ಜನಪರವಾಗಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸುಲಭ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ ಕಟ್ಟಿದವರು ಮಾಲೆ' ಯೂ ಒಂದು. ಕನ್ನಡನಾಡು, ನುಡಿ, ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿಯೂ ಅಜ್ಞಾತರಾಗಿ ಉಳಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಕನ್ನಡನಾಡು, ನುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾದ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಈ ಮಾಲೆಯಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ರಚಿಸಿತು. ಪ್ರೊ. ಮಲ್ಲೇಪುರಂ ಜಿ. ವೆಂಕಟೇಶ, ಶ್ರೀ ಹೊರೆಯಾಲ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ, ಪ್ರೊ. ಸುಕನ್ಯಾ ಮಾರುತಿ, ಡಾ. ಎಚ್. ಟಿ. ಪೋತೆ, ಶ್ರೀಪ್ರಕಾಶ್ ಕಂಬತ್ತಳ್ಳಿ ಇವರನ್ನು ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ನೇಮಿಸಿತು. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಮಹನೀಯರು ಈ ಮಾಲಿಕೆಯಡಿ ಬರೆಸಬೇಕಾದ ನೂರಾರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹಾಗೂ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಬಹುದಾದ ಲೇಖಕರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪರಿಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉಪಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿಯು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಮಾಲಿಕೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಪಾದಕರಾದ ಡಾ. ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ ಅವರಿಗೆ, ಸಂಪಾದಕ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಈ ಮಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಹೆಚ್. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಅವರಿಗೆ, ಆಪ್ತಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಮುಕುಂದನ್ ಅವರಿಗೆ,

ಶ್ರೀ ಜೆ. ಎನ್. ಶಾಮರಾವ್ ಅವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮಾಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಾಚಕರು ತುಂಬುಹೃದಯದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

(ಡಾ. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ)
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು 'ಕನ್ನಡ ಕಟ್ಟಿದವರು ಮಾಲೆ'ಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ನುಡಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಕಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಅಪರೂಪದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನ, ಸಾಧನೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟದ ಕಥನವನ್ನು ಕುರಿತು ನುರಿತ ಲೇಖಕರಿಂದ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಬರೆಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 'ಸಂಪಾದಕ ಸಮಿತಿ'ಯೊಂದನ್ನು ರಚಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಾಗ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆವು. ಅನಂತರ ಈ ಸಮಿತಿಯ ಸೇರಿ ಹಲವು ಸಭೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಈ ಮಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಬರಸಬೇಕಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹಾಗೂ ಬರೆಯುವ ಲೇಖಕರ ಪಟ್ಟಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಮಾಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಕಾರ್ಯನುಖರಾದೆವು.

೧. ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಾಲ್ಯ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ-ವಿವರಗಳು, ಗಣ್ಯರೊಡನೆ ಒಡನಾಟ, ಪಡೆದ ಪ್ರೇರಣೆ-ಪ್ರಭಾವಗಳು, ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಚಳುವಳಿ-ಹೋರಾಟಗಳು, ಸಂಘಟನೆಗಳು, ನಾಡು-ನುಡಿ-ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಗಳು, ಮಾನವೀಯ ಗುಣ-ನಡತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅಡಕವಾಗಿ ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಬರೆಯಬೇಕು.

೨. ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡುವಾಗ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬರೆಯಬೇಕು; ಆದಷ್ಟು ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು.

೩. ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಓದುಗರನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕು.

ಹಲವಾರು ಜನ ಎಲೆಮರೆಯ ಕಾಯಂತೆ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಳೆಗ್ಗಾಗಿ ದುಡಿದು

ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹವರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ದಾಖಲೆಯೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಅನೇಕ ಜನರ ಹೋರಾಟದ ಕಥೆ ನೇಪಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಹೋಗಿದೆ. ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇಂದು ಹುಡುಕಿ ಹೊರತೆಗೆದು ದಾಖಲಿಸಿ ಅವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಂತಹವರ ಹೋರಾಟದ ಜೀವನವು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಆದರ್ಶವೂ ಅನುಕರಣೀಯವೂ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದ ವಿವರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಇವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಸಾಧನೆ, ಹೋರಾಟ, ವಿಚಾರಲಹರಿ, ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಫುಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ; ಇವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳು ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಹಾಗೂ ಸವಾಲುಗಳು ಸ್ಫುಟಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವರು ಬರೀ ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ನುಡಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಟ್ಟಿದವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಇವರು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಿರ್ಮಾಪಕರೂ ಹೌದು. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಿಗರ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮೊದಲಿಗೆ ಇಂತಹ ನೂರು ಜನ ಮಹನೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಬರೆಸಬೇಕೆಂದು ಸಮಿತಿಯ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಬರೆದುಕೊಡುವಂತೆ ನೂರು ಜನ ನುರಿತ ಲೇಖಕರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಬರೆಯುವವರು ಸಿಗುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ನಂತರ ನಮಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಈ ಮಾಲೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದರೂ, ಬರೆದು ಬಂದಂತಹ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ೩೫ ಮಾತ್ರ, ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲಿಯ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲಾ ಓದಿ, ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳಿದ್ದರೆ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ನಂತರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಈ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಡಾ. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಲಹೆ, ಸಹಕಾರವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಹೆಚ್. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಅವರು, ಹಿಂದಿನ ಶ್ರೀ ಅಶೋಕ ಎನ್. ಚೆಲವಾದಿ ಅವರು, ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಆಪ್ತಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ ಮುಕುಂದನ್ ಅವರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇಂತಹ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಗೌರವಾನ್ವಿತ

ಸದಸ್ಯರು-ಇವರೆಲ್ಲರ ಸಲಹೆ, ಸಹಕಾರ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸಂಪಾದಕ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯರಾದ ಪ್ರೊ. ಮಲ್ಲೇಪುರಂ ಜಿ. ವೆಂಕಟೇಶ, ಶ್ರೀ ಹೊರೆಯಾಲ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ, ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಕನ್ಯಾ ಮಾರುತಿ, ಡಾ. ಹೆಚ್.ಟಿ. ಪೋತೆ, ಶ್ರೀ ಪ್ರಕಾಶ್ ಕಂಬತ್ತಹಳ್ಳಿ-ಇವರೆಲ್ಲರ ಸಲಹೆ, ಸಹಕಾರ ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಗಳು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಇಂತಹ ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ನೆರವಾದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂಪಾದಕ ಸಮಿತಿಯ ಪರವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಡಾ. ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ
ಸಂಪಾದಕ

ಲೇಖಕರ ಮಾತು

ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಕಟ್ಟಿದವರು ಮಾಲಿಕೆಗೆ 'ಸಾವಳಗಿ ಮಹದಸಾಬ'ರ ಬದುಕು ಬರಹ ಕುರಿತು ಸುಮಾರು ೮೦ ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕ ರಚಿಸಿ ಕೊಡ ಬೇಕೆಂದು ಪತ್ರ ಬಂದಿತು. ಪತ್ರ ಓದಿ ತುಂಬ ಸಂತಸವಾಯಿತು. ಸುಮಾರು ಮೂರುವರೆ ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಾರ ಮಹದ ಸಾಬನನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾವಳಗಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಿದ್ದು ನೆನಪಾಯಿತು. ೧೯೭೩ನೇ ಇಸವಿ. ಆಗ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ೫೬ವರ್ಷ.

ಕೇಂದ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಜಾನಪದ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಕುರಿತು ಪತ್ರ ಬಂದಿತ್ತು. ಸಮ್ಮೇಳನ ಸಿದ್ಧತೆಗಾಗಿ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳು, ಕಲಾವಿದರು ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಾಹಿತಿಗಳ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕಾರ್ಯ ಆಗ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಜೇವರ್ಗಿ, ಆಳಂದ, ಅಫಜಲಪುರ, ಚಿತ್ತಾಪುರ ಐದು ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡೆ, ಇನ್ನುಳಿದ ಐದು ತಾಲೂಕುಗಳು ಯಾದಗಿರಿ, ಸುರಪುರ, ಶಹಾಪುರ, ಸೇಡಂ, ಚಿಂಚೋಳಿ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಡಾ. ಸ್ವಾಮಿರಾವ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ನಾನು ೧೯೭೩ನೇ ಇಸವಿ ಅಕ್ಟೋಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗೀ ಗೀ ಹಾಡಿಗಾರ ಮಹದಸಾಬನನ್ನು ಕಾಣಲು ಅವನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಭೈರಾಮಡಗಿ ಹೈದರ ಸಾಹೇಬನ ಜೊತೆಗೆ ಸಾವಳಗಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ಆಗ ಗೀ ಗೀ ಹಾಡುಗಾರ ಮಹದಸಾಬರು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಗೀ ಗೀ ಹಾಡಿನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಆಗಲೇ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶಾಂತಪ್ಪ ಬಿದನೂರು, ಕಾಶೀನಾಥ ಚವ್ವಾಣ, ಗುಂಡಪ್ಪ ಹೂಗಾರ ಮುಂತಾದವರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು.

ಮಹದ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಓದಲು, ಬರೆಯಲು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೆಲವರು ಮೋಡಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ

ಬರೆದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೆಲವರು ಅವನು ರಚಿಸಿದ ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹದ್ ಸಾಬ ಹಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಬರೆದಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರಲ್ಲರೂ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು ಇದ್ದುದೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಆಗ ನಾನು ಮಹದ್ ಸಾಬನ ಹೆಸರು ವಿಳಾಸ ಗೊತ್ತು ಪಡಿಸಿದ ನಾಮ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲಾ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಬಂದೆ. ಮುಂದೆ ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಭೇಕರ ಬರಗಾಲ ತಲೆದೋರಿತು. ಅದು ಮುಗಿಯುತ್ತಲೇ. ೧೯೭೫ರಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಜಾರಿಯಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಜಾನಪದ ಕಲಾ ಸಮ್ಮೇಳ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ೧೯೭೬ಜೂನ್ ದಿನಾಂಕ ೧೧ ಮತ್ತು ೧೨ರಂದು ಜರುಗಿತು. ಆಗ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ್‌ಸಾಬ ತನ್ನ ಮೇಳದೊಂದಿಗೆ 'ಗೀ ಗೀ' ಹಾಡು ಹಾಡಿ ಸಭಿಕರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಜಿ. ನಾರಾಯಣ ಡಾ. ಎಚ್. ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡ. ಶ್ರೀ ಗೋ.ರು. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಅವರು ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಾರ ಮಹದ್‌ಸಾಬರ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಅವನ ಕಲೆ, ಸಾಧನೆ ದಾಖಲೆ ಕರಿಸಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಲು ಕವಿ ಮಹದ್ ಸಾಬನಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೧೫೦ ರೂ. ಮಾಸಾಶನ ಮಂಜೂರಿಯಾಯಿತು. ಆಗ ಅದು ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಹದ್ ಸಾಬ ತನ್ನ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಗಡ ಇದ್ದು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗೀಗೀ ಹಾಡು ರಚಿಸಿ ಹಿರಿಯ ಕವಿ, ಕಲಾವಿದ ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿ ಭಾಜನನಾಗಿದ್ದ

ಆಗ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಗಾಳಿ ಬೀಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೃಷಿ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಳು ಭಿತ್ತರಗೊಳ್ಳ ತೊಡಗಿದವು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ದೂರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ದೇಶಿಯ ಕಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡವು ಕ್ರಮೇಣ ದೇಶಿಯ ಕಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಸ ತೊಡಗಿದವು. ಆಗ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ್ ಸಹೇಬನಿಗೆ ೭೦ವರ್ಷ. ಅದು ೧೯೮೭ನೇ ಇಸವಿ ಮಹದ್ ಸಾಹೇಬ ಇಹಲೋಕ ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿದ. ಅವರ ತಲೆ ಮಾರಿನೊಂದಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಉಚ್ಚಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗೀಗೀ ಕಲೆಯೂ ಕ್ರಮೇಣ ಮಾಯವಾಗತೊಡಗಿದೆ.

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಇಂತಹ ಮಹನೀಯರ ಜೀವನ - ಸಾಧನೆ ದಾಖಲಿಸುವುದು ತುಂಬ ಅವಶ್ಯ ಇರುವ ಕೆಲಸ. ಈ ಕಾರ್ಯ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ

ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬನ ಕೃತಿ ರಚಿಸಲು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಖ್ಯಾತ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳೂ ಆದ ಡಾ. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯನವರಿಗೂ, ಆಡಳಿತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಚ್. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಅವರಿಗೂ ಕನ್ನಡ ಕಟ್ಟಿದವರು ಮಾಲೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೊ|| ಮಲ್ಲೇಪುರಂ ಜಿ. ವೆಂಕಟೇಶ ಅವರಿಗೂ ಡಾ. ಎಚ್.ಟಿ. ಪೋತೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಅಂಬವ್ವ ಡಿಗ್ರಿಕಾಲೇಜ್ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರು - ಅವರಿಗೂ ಡಾ. ಕರಿಗೌಡ ಬೀರ್ಚನಳ್ಳಿ ಅವರಿಗೂ ಡಾ. ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ ಬಿರಾದಾರ ಅವರಿಗೂ ಅನಂತಾ ನಂತ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸದೇ ಇರಲಾರೆ.

ಕಲಬುರ್ಗಿ

ಎ.ಕೆ. ರಾಮೇಶ್ವರ

ಪರಿವಿಡಿ

೧. ಮಾವಿನ ತಂಪು ಮೊಗಲಾಯಿ	೧
೨. ಜನನ - ಬಾಲ್ಯ - ಶಿಕ್ಷಣ	೮
೩. ಮಹದ ಸಾಬನ ಹೆಸರಿನ ಒಳ ತಿರುಳು	೧೦
೪. ದನ ಕಾಯುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾದ	೧೨
೫. ತಾಯಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ತಬ್ಬಲಿ ಮಹದ ಸಾಬ	೧೬
೬. ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ಮಹದಸಾಬ ಹೆಬ್ಬಲಿಯಾದ	೧೮
೭. ತನ್ನರಿವೆ ತನಗೆ ಗುರು	೨೨
೮. ಬಾಳ ನೊಗಕ್ಕೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟ	೨೪
೯. ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಹರಿಕಾರ	೨೭
೧೦. ಕನ್ನಡದ ಕಹಳೆ ಮೊಳಗ ತೊಡಗಿತು	೩೧
೧೧. ಹಕ್ಕಿ ಹಾಡಿತು - ಕೊರಡು ಕೊನರಿತು	೩೭
೧೨. ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳೆಯಿತು - ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ನಿಂತಿತು	೩೯
೧೩. ಮಹದ ಸಾಬನ ದೃಷ್ಟಿ - ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ	೪೨
೧೪. ಮಹದ ಸಾಬನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ	೪೫
೧೫. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹರದೇಶಿ ಮೇಳದ ಕವಿ - ಹಾಡುಗಾರ	೫೪
೧೬. ಮಹದ ಸಾಬನ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಶೃಂಗಾರ ರಸ೫೭	೫೭
೧೭. ಮಹದಸಾಬನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ	೬೨
೧೮. ಸಮನ್ವಯ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ	೭೦
೧೯. ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಮಹಾತ್ಮರು	೭೬

೧೯. ಬಾಳ ಮುಸ್ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ

೮೩

೨೦. ಹಸಿರು ಝಂಡಾ ಹಾರಿತು

೮೭

೨೧. ಗ್ರಂಥ ಋಣ

೯೦

೨೨. ಅನುಬಂಧ

೯೨

ಮಾವಿನ ತಂಪು ಮೊಗಲಾಯಿ

೧೮೫೭ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗರಿಬಿಚ್ಚಿದ ನವಿಲಿನಂತೆ ನರ್ತಿಸ ತೊಡಗಿದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸಹಾಯಕ ಸೈನಿಕ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಹದಿನಾರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ “ನೈಜಾಂ ಪ್ರಾಂತ” ನಿಜಾಮರ ಬಿಗಿ ಬಂದೋಬಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸವನೆ ನರಳುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಊರಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಲು ದಾರಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಹಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಕಿನ ಸೌಕರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಓದಿ ಬರೆದೇನಂದರೆ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ದುಡಿದು ತಿಂದೇನಂದರೆ ಮೈತುಂಬ ಕೆಲಸವಿರಲಿಲ್ಲ. ರೋಗ ರುಜಿನಗಳು ಬಂದರೆ ಔಷಧ ಪಡೆಯಲು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಮುಖವೇ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಅಂದು ಯಾವುದೇ ಸಣ್ಣ ಕಚೇರಿಯ ಚಪರಾಶಿ ಅಥವಾ ಪೋಲೀಸ ಪೇದಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಬಂದರೆ ಜನರು ಅಂಜಿ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಮುಗ್ಧ ಜನರಿಂದ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿದ ಜನ ಸಾಂದ್ರತೆಯು ಈ ನೆಲದ ಗುಣದಿಂದಲೋ, ಇಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಮಹಾತ್ಮರ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೋ, ನಿಸರ್ಗ ರಮ್ಯವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠದಿಂದಲೋ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸಹಕರಿಸುತ್ತ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ನೆರವು ನಿಡುತ್ತ ತಮಗಿದ್ದ ಆಸ್ತಿ-ಪಾಸ್ತಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ದೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯ ಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಮೈ ಮುರಿದು ದುಡಿಯುತ್ತ ದೇವರ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ಸುಖ-ಶಾಂತಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೊಗಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪತನ ನಂತರ ರೂಪುಗೊಂಡ ‘ನೈಜಾಂ ಪ್ರಾಂತ’ ಅಥವಾ ‘ಹೈದರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನ’ದ ಜನರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮುಗ್ಧರು, ಸಭ್ಯ ಗ್ರಹಸ್ಥರು. ದೈವ ಭಕ್ತಿ ಇವರ ಜೀವ ಜೀವಾಳವಾಗಿತ್ತು. ತಾವು ವಾಸಿಸುವ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನಿಸರ್ಗ ರಮ್ಯವಾದ ಈ ಬಿಡಿಗೆ “ಮಾವಿನ ತಂಪು ಮೊಗಲಾಯಿ” ಎಂದು ದನಿದೆಗೆದು ಹಾಡುತ್ತ, ಹರಸುತ್ತ ಸ್ನೇಹ ಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ, ಸೌಶೀಲ್ಯತೆಯಿಂದ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕನ್ನಡ ಗಂಡುಮೆಟ್ಟು ಕಲಬುರ್ಗಿ

ಹೈದರಾಬಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕವೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಕಲ್ಯಾಣ ಕಲಚೂರಿಗಳು ಬಹುಮನಿ ಅರಸರು ಸುರಪುರದ ದೊರೆಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಪರಂಪರೆ ಇಂದಿಗೂ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣ, ಭೀಮ, ಅಮರಜಾ, ಕಾಗಿಣಾ ಬೆಣ್ಣೆ ತೋರೆ ಮುಲ್ಲಾ ಮಾರಿ ನದಿಗಳು ಉಪನದಿಗಳು ಶ್ರೀಮಂತ ಗೊಳಿಸುತ್ತ ಬಂದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನೆಲ, ಜಲ, ಗುಡ್ಡ, ಬೆಟ್ಟ ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾಯವಾಗಿವೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರು ಸಂತ ಮಹಾಂತರು ಯೋಗಿವರೇಣ್ಯರು, ಶರಣ ಶಿಖಾಮಣಿಗಳು ದಾಸ ಪುಂಗವರು ಒಬ್ಬರೇ ಇಬ್ಬರೇ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಈ ಮಹಾನುಭಾವರು ಮೂಡಿಸಿದ ಭಾವೈಕ್ಯತೆ, ಹೊಸದ ಹುರಿ ಇಂದಿಗೂ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ೧೯೨೬ ರಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹೈದರಾಬಾದ ರಾಜಕೀಯ ಎರಡನೆಯ ಸಮಾವೇಶದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ಸದ್ಧಿಗಳು ಆಗಿದ್ದ ವೈ.ಎಂ. ಕಾಳೆಯವರು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ* “ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಹಿಂದು-ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ” ಎಂದು ತುಂಬ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ಸಭಿಕರ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಮ್ಮತ್ತ ಸೆಳೆದುದನ್ನು ನಾವು ಎಂದೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

೮೧೪ ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಮೋಘ ವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ರಚಿಸಿದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ಗ್ರಂಥ ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ

“ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಮಾ ಗೋ-

ದಾವರಿವರ ಮಿರ್ದ ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್

ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದಂ ವಸು

ಧಾವಲಯ ವಿಲೀನ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷಂ”

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡು “ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಭವ್ಯವಾದ ಈ ನಾಡು ಅಂದು ಜಗತ್ತಿನ ಕಣ್ಣಿನ ಸೆಳೆದಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಹೇಳಿದ ಈ ಉಕ್ತಿಗೆ ಇಂದು ಮತ್ತಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಬಂದಿದೆ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮನದಲ್ಲಿ ಮಹಾನ್ ದಾರ್ಶನಿಕ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮುಂದಾಳತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹಾನ್ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಭದ್ರ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು ಈ 'ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕ'.

ಮುಂದೆ ೧೨೪೨ರಲ್ಲಿ ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಗುಲಬರ್ಗಾದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಹಸನ ಗಂಗೂ ಬಹಮನಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ತಳಪಾಯದಲ್ಲಿಯೇ 'ಹಿಂದು - ಮುಸ್ಲಿಂ'ರ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಬೀಜ ಊರಿನಿಂದ. ಆದರೂ ಅನ್ಯ ಜನಾಂಗದ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಹಿಂದುಗಳ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸ್ವರೂಪ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತ ಬಂದು ಅವಿಂಡ ಕರ್ನಾಟಕ ಒಡೆದು ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋಯಿತು.

ಇಂದಿನ ಈ ಕರ್ನಾಟಕ ಅಂದು ಒಡೆದು ಐದು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋಯಿತು. ಆ ಐದು ಭಾಗಗಳೆಂದರೆ ಮದರಾಸು ಪ್ರಾಂತ, ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತ, ನಿಜಾಂ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ ಹಾಗೂ ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತ ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ಅಲ್ಪ ಸಂಖ್ಯಾತರಾದರು. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಮುರಿದ ಮನೆಯಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಯೇ ದೊರಕದಂತಾಯಿತು. ಕನ್ನಡದ ಗಂಡು ಮೆಟ್ಟಿನ ನೆಲವಾಗಿದ್ದ ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಬೀದರ ಹಾಗೂ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಹೈದರಾಬಾದ್ ನಿಜಾಮರ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಸೊಲ್ಲನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡವು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ, ಚಾಲುಕ್ಯ, ಕಲಚೂರಿ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪಾವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ನಿಜಾಮರ ಮತಾಂಧತೆಯ ನೀತಿ ಕ್ರಮೇಣ ಹಾಳು ಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಸೊಲ್ಲನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡವರು ಮಾತ್ರ ಹಾಳಾದರು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಂಬಿದವರು "ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯ ಭಾಷೆ ಜನರಾಡುವ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಅದು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯಬೇಕು" ಎಂದು ಇಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕನ್ನಡಿಗರು ಹಂಬಲಿಸ ತೊಡಗಿದರು. ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಆ ಕಾಲ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಜನರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ, ಒಗ್ಗಟ್ಟು ಮೂಡಿಸ ತೊಡಗಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ 'ಭಜನೆ ಹಾಡು' ತತ್ವಪದಗಳು, ವಚನಗಳು, ಒಗಟುಗಳು, ಒಡಬುಗಳು, ಒಡಪುಗಳು, ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಗೀಗೀ - ಲಾವಣೀ ಗೀತೆಗಳು, ದೊಡ್ಡಾಟ, ಸಣ್ಣಾಟ, ಪಾರಿಜಾತ, ತೊಗಲು ಗೊಂಬೆಯಾಟ, ಹಂತಿ ಹಾಡುಗಳು, ದುಂದುಮೆ ಪದಗಳು, ಮೋಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಜನರು ಹಾಡ ತೊಡಗಿದರು; ಕುಣಿಯ ತೊಡಗಿದರು.

‘ಕಲಬುರ್ಗಿ’ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಹಮನಿ ಅರಸರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ‘ಗುಲಬರ್ಗಾ’ ಎಂದು ಕರೆದರು. ಗುಲಬರ್ಗಾ ಶಹರದಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬರ ಟಾಂಗಾಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಟಾಂಗಾಗಳಿಗೆ ಹೂಡುವ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ಜಾಪದ ಕವಿ ದನಿ ಎತ್ತಿ ಹಾಡಿದ್ದು ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜ, ಸರಳ, ಸುಂದರ.

“ಸಾಹೇಬ ನಿನ ಕುದಿರಿ ಸಕ್ಕರಿ ಮೇದಾವ
ಶಾಬಾದಿ ಸೆಡಕ ಇಳಿದಾವ. - ಕಲಬುರ್ಗಿ
ಕಾರಂಜಿ ನೀರ ಮುಗಿದಾವ”

ಅಂದಿನ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಪಟ್ಟಣದ ನೈಜ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕವಿ ತನ್ನ ತಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಗ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಟಾಂಗಾಗಳು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಟಾಂಗಾ ನಡೆಸುವ ಜನರು ಮುಸಲ್ಮಾನರೆ ಹೆಚ್ಚು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಟಾಂಗಾದ ಕುದುರೆಗೆ ‘ಸಕ್ಕರೆ’ ಎಂಬ ಮೃದುವಾದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದು ಕಲಬುರ್ಗಿ ಪಗಡಿ ಬಾಜಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ‘ಕಾರಂಜಿ’ ತುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಂಜಿಯ ನೀರನ್ನು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಟಾಂಗಾದ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕವಿ ತಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದು ಓದಲು - ಬರೆಯಲು ಬಾರದ ಕನ್ನಡಿಗರು ತಾವಾಡುವ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ತ್ರಿಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅವರ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಟ-ನೋಟ ಹಾಡು-ಪಾಡುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ‘ಗೀಗಿ-ಲಾವಣಿ’ ಹಾಡಿನ ಕವಿ ಕಲಾವಿಧ ಸಾವಳಗಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಹೇಬ. ನೈಜಾಂ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ‘ಗೀಗೀ ಲಾವಣಿ’ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಡಪ್ಪು ಬಾರಿಸಿ ಹಾಡಿ ಜನ ಜಾಗೃತಿ ಮಾಡಿದ ಹಿರಿಮೆ, ಗರಿಮೆ ಸಾವಳಗಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಸಕ್ಕರೆಯ ಮಳಗಿ ಸಾವಳಗಿ

ಹತ್ತಕ ಹತಗುಂದಿ ಭತ್ತಕ ಮೇಳಕುಂದಿ
ಸಕ್ಕರೆಯ ಮಳಗಿ ಸಾವಳಗಿ-ಮುಂದಿರುವ
ರೊಕ್ಕದ ಮಳಗಿ ಕಲಬುರ್ಗಿ”

ಹತ್ತು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಊರು ಹತಗುಂದಿ. ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿದ್ದು ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಊರು ಮೇಳಕುಂದಿ. ಈ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದ ಊರು ಸಾವಳಗಿ. ಈ ಸಾವಳಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಜನಪದ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ. ತನ್ನ ಊರು “ಸಕ್ಕರೆಯ ಮಳಗಿ” ಎಂದು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೇಳಕುಂದಿ ಗ್ರಾಮ ಮುಂದಿದ್ದರೆ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕೆಂಪು ಸಕ್ಕರೆ ಉತ್ಪಾದಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾವಳಗಿ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿತ್ತು.

ನಿಜವಾಗಿ ಸಾವಳಗಿ ಒಂದು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಾಮ. ಈ ಊರ ಮುಂದೆಯೇ ಮುಂಬಯಿ - ಮದ್ರಾಸ ರೈಲು ದಾರಿಯಿದೆ. ಸಾವಳಗಿ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್ ರೈಲುಗಾಡಿಗಳು ನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಸಿಂಜರ ರೈಲುಗಳು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಇದು ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸುಸಂಧಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶರಣರು ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಸಾವಳಗಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ ತುಂಬ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಆಟ, ನಾಟಕ, ಗೀಗೆ, ಲಾವಣಿ ಮೇಳಗಳು ರಾತ್ರಿ ಸಂಗೀತ ಕಚೇರಿ ಜನಮನವನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ಸಾವಳಗಿ ಇದೊಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೀಡು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸವಿ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ “ಸಕ್ಕರೆಯ ಮಳಗಿ ಸಾವಳಗಿ” ಎಂದು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಇಂತಹ ಒಂದು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಾಮ, ಭಕ್ತಿಯ ತಾಣ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ನೆಲೆ ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ಸಾವಳಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗೀಗೀಯ ಹಾಡುಗಾರ. ತತ್ವಪದಕಾರ ಮಹದ ಸಾಬ ಜನಿಸಿ ಊರಿನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಹದ ಸಾಬ ಓರ್ವ ಭಕ್ತ ಕವಿ. ಅನುಭಾವಿ ಶರಣ, ಸಂತ, ಫಕೀರ ಈತ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಜನಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ. ಅನೇಕ ಜನ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಅವರಿಗೆ ‘ಗುರು’ವಾಗಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿ ತತ್ವಪದಕಾರನೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿ ಬಾಳಿ ಬೆಳಗಿದ. ಆ ಬೆಳಗು ಕನ್ನಡದ ‘ಸುಪ್ರಭಾತ ಸಮಯ’ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಕವಿಯ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಸಕ್ಕರೆಯ ಮಳಗಿ ಸಾವಳಗಿ ಎಂದು ಬಾಯ್ತುಂಬ ವರ್ಣಿಸಿದ ಕವಿ ಕಲಬುರ್ಗಿಗೆ ರೊಕ್ಕದ ಮಳಗೆ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಳ, ವ್ಯಾಪಾರದ ಕೇಂದ್ರ. ಈ ಕಲಬುರ್ಗಿಯಲಿಂದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ಸಾವಳಗಿ ಗ್ರಾಮ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ೧೬ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ

ಮಹಾಮಹಿಮರಾದ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶರಣರು ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಸಾವಳಗಿ ಗ್ರಾಮ ಸುದ್ದಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾವಳಗಿಯಂತೆ ಇಂದಿನ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೋಕಾಕ ತಾಲೂಕಿನ ಸಾವಳಗಿ. ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಸಾವಳಗಿ ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಇದು ಅಲ್ಲದೆ ಸಾವಳೇಶ್ವರ, ಗಬಸಾವಳಗಿ, ಮುಳಸಾವಳಗಿ, ಚಿಕ್ಕ ಸಾವಳಗಿ ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಸಾವಳಗಿ ಗ್ರಾಮಗಳಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶರಣರ ಮಂದಿರಗಳು ಇದ್ದು, ಶರಣರ ಆರಾಧನೆ, ಭಜನೆ, ಉತ್ಸವಗಳು ಜರಗುತ್ತವೆ. ಬಹುಶಃ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ದೇಶ ಸಂಚಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಊರುಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ವಸತಿ ಮಾಡಿ ಜನರಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಹೋದ ಕುರುಹುಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಾರೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ 'ಸಾವಳಗಿ' ಎಂದು ಕರೆದು ಅವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ.

“ಹಾಸ ಗಲ್ಲಿನ ಮ್ಯಾಲ ಹಾದು ಹೋದವರ್ಯಾರು
ಪಾದ ಮೂಡ್ಯಾವ ಪರಿಪರಿ - ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ
ಹಾದು ಹೋಗ್ಯಾರು ಜಳಕಕ್ಕೆ”

ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಇಂದು ಸಾವಳಗಿ ಒಂದು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಾಮ. ಈ ಊರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರೇ ಹೆಚ್ಚು ಮುಸಲ್ಮಾನರು, ಕುರುಬರು, ಕಬ್ಬಲಿಗರು ಬೇಡರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಓಣಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನಿತರ ಆಯಗಾರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನರು ಇದ್ದು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದೊಡ್ಡ ಸಮಾಜವೆನಿಸಿದ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಈ ಊರು ಸಾವಳಗಿಯಲ್ಲಿ.

ಒಂದೇ ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣೆದ ಜಾಳಿಗೆಯಂತೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸಾವಳಗಿ. ಈ ಊರ ಅಧಿ ದೇವತೆ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ. ಊರಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠವಿದೆ. ಊರ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಮಠದ ಭಕ್ತರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಊರ ಸಿರಿ ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಎಲ್ಲಾ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಮಹದ ಸಾಬನ ಕುಟುಂಬವೂ ಒಂದು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂಬತ್ತು ತಲೆ ಮಾರಿನಿಂದಲೂ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮನೆತನ ಇದು. ಈ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವರಾದ ಶೇಖಿದಾವುದ ಸಾಬ (೨) ಸಜ್ಜಾದ ಸಾಬ (೩) ಮಿನ್ಯಾ

ಸಾಬ (೪) ಹಸನ ಸಾಬ (೫) ಹುಸೇನಿ ಸಾಬ (೬) ದಾವುಲ್ ಸಾಬ (೭)
ಲಾಲ ಸಾಬ (೮) ಮೋದಿನ ಸಾಬ (೯) ಒಂಬತ್ತನೆಯವನೇ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ.
ಈತನೇ ಈ ಮನೆತನದ ಕೊನೆಯ ಹಾಡುಗಾರ. “ಸಾವಳಗಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ”
ಎಂದು ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದು “ಹರದೇಶಿ - ನಾಗೇಶಿ” ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಾರ. ತನ್ನ
ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡಿಗ.

ಜನನ - ಬಾಲ್ಯ - ಶಿಕ್ಷಣ

ಸಾವಳಗಿಯಲ್ಲಿ ಮೋದಿನ ಸಾಬ ಫಾತಿಮಾ ಎಂಬ ದಂಪತಿಗಳ ಪುಣ್ಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹದ ಸಾಬ ೧೯೧೭ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ. ಇವರ ಮನೆತನದ ಹೆಸರು ಮುಚಖೇಡ. ಮಹದ ಸಾಬ ತಾಯಿ - ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ. ಅದು ಅಪರೂಪದ ಮಗ. ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗ. ಅಕ್ಕರೆಯ ಮಗ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹದ ಸಾಬ ತುಂಬ ಚಾಣಾಕ್ಷನಾಗಿದ್ದ. ಭಾವುಕನಾಗಿದ್ದ. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರೆ ಅವನಿಗೆ ಹೊತ್ತು ಹೋದುದೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಊರಿನ ಅದಿದೇವತೆ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಭಜನ ಮಂಡಳದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ತಾಳ ಹಾಕಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ತನ್ನ ಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ಹಾಡಿ ಭಜನಿಯ ತಂಡಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮಗನ ಹಿತ-ಮಿತವಾದ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ತಾಯಿ - ತಂದೆಗಳು ಹರ್ಷ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ತಂದೆ ಮೋದಿನ ಸಾಬ ತನ್ನ ಇದ್ದ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸಿ ಅವರಿವರನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸಿದ. ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರೇ ಹೆಚ್ಚು ಬಾಲಕ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿ ಓದಿಸುವವರು ಬರೆಯಿಸುವವರು ಯಾರೂ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಮೋದಿನ ಸಾಬ ತನ್ನ ಮಗ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ನೀಡಿ ತಾನೇ ತನ್ನ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಗು ಮಹದ ಸಾಬನನ್ನು ಪಳಗಿಸಿದ.

ಮೋದಿನ ಸಾಬ ಫಾತಿಮಾಬಿ ಮುಚಖೇಡ ದಂಪತಿಗಳು ತುಂಬಾ ಬಡವರು. ತಮಗಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ಕೂಲಿ, ನಾಲಿ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಡವರಾಗಿದ್ದರೂ ಇವರದು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಕುಟುಂಬ, ಮನೆತನ. ಸದಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ 'ಹಾಡು' 'ಭಜನೆ' 'ಪಾರ್ಥನೆ' 'ಸಮಾಜ' ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತನ ಸಮಾಜಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. 'ರಾಮಾಯಣ', 'ಮಹಾಭಾರತ' ಕಥೆಗಳನ್ನು 'ಹೇಳಿ-ಕೇಳಿ' ಸಂತಸ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆತನ ಇವರದು.

ಮೋದಿನ ಸಾಬ ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಚಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿತರ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡು ಕಟ್ಟಿ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ "ಹೆಜ್ಜೆ ಕುಣಿತ" ಆಲಾಯಿ ಪದಗಳನ್ನು ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಹಾಡಿ ಜನಮನವನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಫಾತಿಮಾಬಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಲ್ಲ. ಕುಟ್ಟುವಾಗ, ಬೀಸುವಾಗ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಸ ತೆಗೆಯುವಾಗ ಮಾಳಿಗೆ ದುಮ್ಮಸ್ಸು ಕುಟ್ಟುವಾಗ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ದನಿದೆಗೆದು ಹಾಡುವಾಗ ಓಣಿಯ ಜನರು ನಿಂತು ದುಮ್ಮಸ್ಸು ಕುಟ್ಟುವ ಹಾಡು ನಿಂತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಯಾರ ಮನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರಾದರೆ, ಮದುವೆ ಮುಂಜಿವೆ ನಡೆದರೆ ಇನ್ನಿತರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿದ್ದರೆ ಫಾತಿಮಾಬಿ ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಡಿ ಹರಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ದೈನಂದಿನ ಮನೆಯ ಸಹಜ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ಬಾಲಕ ಮಹದ ಸಾಬ ಹುಟ್ಟಿನೊಳಗಿನ ಜೇನ ಹನಿಯಂತೆ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾದ.

ಮಹದ ಸಾಬನ ಹೆಸರಿನ ಒಳ ತಿರುಳು

ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಣುರೇಣು ತೃಣ ಕಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ ಜಾಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಇದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರವರ ಆತ್ಮವೇ ಸಾಕ್ಷಿ !

ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ 'ಮಹದ' ಅಂದರೆ ಉದಾತ್ತ ಧೈಯವುಳ್ಳವನು. ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡವನು. ಶೀಲ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವವನು. ಪ್ರೀತಿ, ದಯೆ ಅಂತ ಕರುಣವುಳ್ಳವನು" ಎಂಬ ಅಪಾರವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿದೆ. 'ಮಹದ' ಈ ಹೆಸರು ಅಲ್ಲಾನ ದೂತರು. ಇದು ಖುರಾನಿನ ಧೈಯ ವಾಕ್ಯ ! ಅಲ್ಲಾನ ಹೊರತು ಅನ್ಯದೇವರುಗಳಿಲ್ಲ. ಇದು ಖುರಾನಿನ ಮೂಲ ತತ್ವ! "ಹಿಂದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪರಮ ದಯಾಳು ಪರಮಾತ್ಮ" ನಿದ್ಧಂತೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ "ಪೀರಮಹದ" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಅಷ್ಟೇ ಪರಮ ಪವಿತ್ರ. ಈ ಎರಡು ಹೆಸರು ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳು.

ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ 'ಭಗವದ್ಗೀತೆ' ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ 'ಖುರಾನ' ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ 'ತ್ರಿಪಿಠಿಕ' ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್‌ರಲ್ಲಿ 'ಬೈಬಲ್' ಸಿಖ್ಖಿ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ "ಗುರು ಗ್ರಂಥ ಸಾಹೇಬ" ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ "ವಚನಗಳು" ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥ. ಈ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿವೆ." ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಾನ ಬಗೆಗಿರುವ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಗಾಢವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಹೆಸರಿಸಿರುವ ಏಳು ಸೂತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ !

೧) ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ.

೨) ಆತನಿಗೆ ಯಾರೂ ಭಾಗಿದಾರರೂ ಇಲ್ಲ.

೩) ಇಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋಗುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಆತನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ.

೪) ಆತನು ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠ ಶಾಲಿ

೫) ಆತನೇ ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಮಲಕ್ ಮನುಷ್ಯ ಜಿನ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

೬) ಸೃಷ್ಟಿ-ಲಯ ಕರ್ತನೂ ಆತನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಜನನ ಮರಣಗಳೆಲ್ಲ ಆತನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತವೆ.

೭) ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಸರ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ಕಲಿಸಲೆಂದೂ, ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ದೂರವಿಲೆಂದೂ ಮನುಷ್ಯರೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ಆತನು ಪ್ರವಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮುಸಲ್ಮಾನನು ಈ ಏಳು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರವಾದಿಗಳ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ "ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ" ನನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಂಡ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಆ ನಿರೀಕ್ಷೆ ತಪ್ಪದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಓರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾನಪದ ಕವಿ. ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆದ ಓರ್ವ ಸಜ್ಜನ, ಪ್ರವಾದಿ, ಸಂತ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು!

ದನ ಕಾಯುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾದ

ಹದಿನಾರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ನೈಜಾಂ ಪ್ರಾಂತ ತುಂಬ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲುತನವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕೆಲಸ. ಭಾಷಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರೂ ಇದ್ದರು. ಇವರು ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ 'ಮರಾಠಾ ವಾಡಾ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು ಐದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಈ 'ಮರಾಠಾ ವಾಡ' ದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ತೆಲಗು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಆಡುವ ಜನರು ಇದ್ದರು. ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ 'ತೆಲಂಗಾಣ' ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ ತುಂಬ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ದುಡಿದು ಬದುಕುವ ಬಡಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಭಾಷೆ ತೆಲಗು.

ಇನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಬೀದರ, ರಾಯಚೂರು ಹಾಗೂ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಜನರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ವಾಸಿಸುವ ಜನರ ಆಡುವ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತೇಜನವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಉರ್ದು, ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯೊಡನೆ ರಾಜ್ಯ ಭಾಷೆ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಜನರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯವರು ಬದುಕು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ನೆರವು ನೀಡಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರು. "ಕಾಯಕ-ದಾಸೋಹ" ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಜೀವ ಜೀವಾಳವಾಗಿದ್ದವು. ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರೂ ಅವರವರ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಳು ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕ ಮಹದ ಸಾಬ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಡು ಆಡದೆ ಊರ ದನ ಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಕೆಲಸ ಕೈಕೊಂಡ.

ಸಾವಳಗಿ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಹಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ದೊಡ್ಡ ಊರು. ದುಡಿದು ಬದುಕುವವರಿಗೆ ಈ ಊರು ತುಂಬ ಅನುಕೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ದನ ಕರುಗಳನ್ನು ಸಾಕಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವವರಿಗೇನು ಕೊರತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದನ ಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಕೆಲಸ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇಂತಹ ದನ-ಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಐದಾರು ಹುಡುಗರ ತಂಡಗಳು ಊರಲ್ಲಿ ಇದ್ದವು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಡೆಡ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನು ಒಬ್ಬ.

ಬಾಲಕ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನ ಮನೆಯ ಮಾತು ಉರ್ದುಆಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲ ಬಾಲಕರೊಡನೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಸಾವಳಗಿ ಜನರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯೊಡನೆ ನೆರೆಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆ, ರಾಜ್ಯ ಭಾಷೆ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಲಕ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನಿಗೆ ಮನೆಯ ಮಾತು ಉರ್ದು, ಊರ ಮಾತು ಕನ್ನಡ, ನೆರೆಯ ಊರ ಮಾತು ಮರಾಠಿ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಊರ ದನ ಕರುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಂಡು ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಲಕ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಗೋವುಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹೋರಿ ಕರುಗಳ ಮೈ ತಿಕ್ಕಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಎಮ್ಮೆಗಳ ಬೆನ್ನು ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮರ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಂವುಗೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಪಕ್ಕಿಗಳನ್ನು, ಕುಹುಕುಹು ಎಂದು ಕೂಗುವ ಕೋಗಿಲೆಗಳನ್ನು ಆಕಾಶದಂಗಳದಲ್ಲಿ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ಸಾಗುವ ಬೆಳ್ಳಕೆ ಹಿಂಡುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತಸ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ. ಟಣ್, ಟಣ್ ಎಂದು ನೆಗೆದಾಡುವ ಜಿಂಕೆ ಮರಿಗಳನ್ನು ಟುಣು ಟುಣು ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನೆಗೆದಾಡುವ ಮೊಲಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುದ್ದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಹೀಗೆ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಇಡಿ ದಿನ ದನ, ಕರುಗಳ ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದ ಪಡುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತ, ಕುಣಿಯುತ್ತ ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ದನ ಕರುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಬಾಲಕ ಮಹ್ಮದನ ಮುಖ ಸಂಜೆ ಐದರ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಂತೆ ಅರಳಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಅವರವರ ದನ, ಕರುಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಮನೆಗೆ ತಲುಪಿಸಿ ತಾನು ತನ್ನ ಮನೆಯ ದನ ಕರುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೈ ಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಅಂಗೈ ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರೊಟ್ಟಿ ಮುರಿದು ತಿಂದು

ತಂದೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಗೀಗೀ ಹಾಡಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆ ಆಲಾಯಿ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳಿಗೆ ದನಿ ಕೂಡಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಊರಿನ ಅಧಿದೇವತೆ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಭಜನಿ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಹಿಮ್ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ಹಾಡಿ, ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುತ್ತ ಮೈ ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಮೋಡಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ ಭಜನೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ತಾನೂ ಕಲಿತುಕೊಂಡು ಹಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಮೋಡಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ, ಅಡತ ಬಜಾರದ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಮೋಡಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೋಡಿ ಭಾಷೆ ಬಲ್ಲವರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ತಾನೂ ಮೋಡಿ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ತೊಡಗಿದ. ಬಾಲಕ ಮಹದ ಸಾಬ ಇದಕ್ಕೆ ತಂದೆಯ ಸಹಕಾರವಿತ್ತು. ದನ ಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ಸಂಜೆಯ ಸಮಯ ಮೋಡಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯ ತೊಡಗಿದ. ಹೀಗೆ ತಂದೆಯ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಬಾಲಕ ಮಹದನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪೇಶ್ವೆಯವರ ರಾಜ್ಯ ಭಾಷೆ ಮೋಡಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ತುಂಬ ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಬಾಲಕ ಮಹದ ತಂದೆಯ ಸಮರ್ಥ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮೋಡಿ ಲಿಪಿ ಬರೆಯುತ್ತ, ಗೀಗೀ ಹಾಡು ಕೇಳುತ್ತ ತಂದೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ 'ಮೇಹರಂ' ಪದಗಳಿಗೆ ದನಿ ಗೂಡಿಸುತ್ತ ಭಜನೆ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಕೈ ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತ ದನ ಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ನಿಸರ್ಗ ದೇವಿಯ ಪವಿತ್ರ ಎದೆ ಹಾಲುಂಡು ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿದ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ದೀಪಾವಳಿ ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬ. ಐದು ದಿವಸ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಭಾರತೀಯರು ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪೂಜೆಯೊಡನೆ ನರಕ ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ 'ಆರತಿ' ಬೆಳಗಿ ಕಾಣಿಕೆ ಪಡೆದು ಹರಸಿ ಹಾರೈಸಿ ಮಿಷಿ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ದನಗಾಹಿ ಬಾಲಕ ಮಹದ ತಾನು ಕಾಯುವ ದನ-ಕರುಗಳಿಗೆ ಗುಬ್ಬಿಯ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಗೀಜಗ ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆಗಳನ್ನು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಾಡಿ ತಂದು ಅದನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆ-ಬತ್ತಿ ಇಟ್ಟು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಗೆಳೆಯರ ಕೂಡಿ ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಬೆಳಗುವಾಗ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಲಕ ಮಹದ ಸಾಬ ರಚಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ದನಿದೆಗೆದು ಹಾಡಿ "ಆಣಿ ಪೀಣೆ ಜಾಣಗೋ ಬೆಣ್ಣೆ

ರೊಟ್ಟಿ ಗಾಣಿಗೋ" ಎಂದು ಬೆಳಗುವ ಪದ ಮುಗಿಸಿ ಕಾಣಿಕೆ ಪಡೆದು ಮುಂದಿನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹದ ಸಾಬ ರಚಿಸಿದ ಈ "ಪೀಡೆ"ಯ ಹಾಡುಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದು, ದನ ಕಾಯುವ ಹುಡುಗರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ತಾಯಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ತಬ್ಬಲಿ ಮಹದ ಸಾಬ

ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕ ಮಹದ ಸಾಬನನ್ನು ನೋಡಿ ಅಕ್ಕರೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ತಾಯಿ ಘಾತಿಮಾಬಿ ಕ್ಷಯ ರೋಗದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಳು. ದಿನ ದಿನ ರೋಗ ಉಲ್ಬಣವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಒಂದು ಕಡೆ ರೋಗ ಬಾಧೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಅಕ್ಕರೆಯ ಬಾಲಕ ಕರುಳು ಕುಡಿ ಮಹದ ಸಾಬನ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆ. ನಾನು ಈ ಲೋಕ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೆ ಮಗು ಮಹದ ತಬ್ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆಂಬ ಬಯಕೆ ಕೊರಗು ಘಾತಿಮಾಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕ ತೊಡಗಿತು. ಪತಿ ಮೋದಿನ ಸಾಬ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು. ಘಾತಿಮಾಬಿ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕ ಮಹದನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಹ ಲೋಕ ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿದಳು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಹದಸಾಬ ತಬ್ಬಲಿಯಾದ. ಅವನಿಗೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಮರೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಎಷ್ಟೇ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದರೂ ತಾಯಿ, ತಾಯಿ ಎಂದು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಹಂಬಲಿಸ ತೊಡಗಿದ.

ರೆಕ್ಕೆ ಕಿತ್ತಿದ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆಯಾಗಿದ್ದ ಮೋದಿನಸಾಬ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಗನಿಗೂ ಊಟಮಾಡಿಸಿ ತಾನೂ ಊಟ ಮಾಡಿ ದಿನದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗ ಬಾರದೆಂದು ಬಗೆದು ಎರಡನೆಯ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಓಡಾಡ ತೊಡಗಿದ. ಓರ್ವ ಮಗ ಇದ್ದ ಗಂಡಸನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡಲು ಯಾರು ಮುಂದೆ ಬಂದಾರು? ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಾಡಿದರೂ ಯಾರೂ ಮುಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ತನಗೆ 'ಹೆಣ್ಣು' ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರಿತುಕೊಂಡ ಮೋದಿನಸಾಬ ಸಂಗಡ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಕೂಸು ಇದ್ದ 'ವಿಧವೆ'ಯನ್ನು ಉಡುಕಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬಾಳ ರಥ ಸಾಗಿಸಿದ.

ಬಾಲಕ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ತಾಯಿ ಆಗಿ ಬಂದವಳು ಮೊದಮೊದಲು ಗಂಡ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬರು ಬರುತ್ತ ಅವಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳ ತೊಡಗಿತು. ಬಾಲಕ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ಕಿರುಕುಳ ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿಸುವ ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಾಲಕ ತನ್ನ ಸಂಕಟ, ಈ ಕಿರುಕುಳ ತಂದೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ

ಒಳಗೊಳಗೆ ನುಂಗಿ ಮಲತಾಯಿಗೆ ನೆರವಾಗಿ ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರ ನಾಗಲು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕ್ರಮೇಣ ಮಲತಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಿರುಕುಳ ತಂದೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ತನ್ನ ಮಗ ಮಹದ ದನ ಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ತಂದೆ ಮೋದಿನ ಸಾಬ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮಗನ ಸಂಗಡ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮಗನಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಒಡೆಯಲು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಸರಗತಿಗಳ ಗುಟ್ಟು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು ಕಥೆ ಕಟ್ಟುವ ವಿಧಾನ ತಂತ್ರ ತಿಳಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಹದ ಸಾಬ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆ ದಾಟಿ ಕಿಶೋರಾವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತಂದೆ ಮೋದಿನ ಸಾಬ ಕರುಳು ಕುಡಿ ಮಹದನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪೈಗಂಬರ ವಾಸಿಯಾದ. ಆಗ ಮಹದ ಸಾಬನ ವಯಸ್ಸು ಹದಿನಾಲ್ಕು - ಹದಿನೈದು ಇರಬಹುದು.

■

ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ಮಹ್ಮದಸಾಬ ಹೆಬ್ಬುಲಿಯಾದ

ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಿಶೋರಾವಸ್ಥೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ - ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಬ್ಬಲಿಯಾದ. ತಾಯಿ ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ತಂದೆಯು ತನಗೆ ತಂದೆಯಾಗಿ, ತಾಯಿಯಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತುತ್ತಿಟ್ಟು ಬೆಳೆಸಿದ ತಂದೆಯ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ದಯೆ ಅಂತಃಕರಣ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ನೆನಪಿಟ್ಟು ಸ್ಮರಿಸ ತೊಡಗಿದ. ತನಗಿನ್ನಾರು ಗತಿಯೆಂದು ಸಾವಳಿಗೆ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕತೊಡಗಿದ. ನನಗೆ ನೀವೇ ಗತಿ - ಮತಿ ಎಂದು ಗಟ್ಟಿ ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸತೊಡಗಿದ. ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಾನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ದನ-ಕರುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಹಾಗೆ ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದನ ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಹ್ಮದನಿಗೆ ಬುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹ್ಮದ ತುಂಬ ನಾಚಿಕೆಯ ಸ್ವಭಾವದ ಹುಡುಗ ಯಾರಿಗೂ ಏನನ್ನೂ ಬೇಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಏನೇ ಕೊಟ್ಟರು ಅದನ್ನು ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರನಿಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಸಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೇವಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ದನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಮೇಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಜಾಯಮಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನ ದೈನಂದಿನ ಈ ಭವಣೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಅವನ ತುಸು ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿ ಖಾಸಿಂಸಾಬ ಎಂಬ ಸದಗೃಹಸ್ಥ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಮಹ್ಮದಸಾಬನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡವೇ ಇದ್ದು ಚಟ್ಟಿ ರೊಟ್ಟಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಖಾಸಿಂ ಸಾಬ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನಿಗೆ "ತಮ್ಮ, ಈಗ ನೀನು ದೊಡ್ಡವನಾಗಿರುವಿ ಹದಿ ಹರೆಯದ ತರುಣ ಇನ್ನು ದನ ಕಾಯುವುದು ಬೇಡ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಾವಳಿಗೆ ಊರಿನ ತುಳೇರ ಶರಣಪ್ಪ. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತದ ಆಳಾಗಿ ದುಡಿಯಲು ನೀನು ಸಿದ್ಧನಾದರೆ ನಾನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ. ಖಾಸಿಂಸಾಬ ತುಳೇರ

ಶರಣಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಲು ಹಚ್ಚಿದ. ತುಳೇರ ಶರಣಪ್ಪ ಮಹದನಿಗೆ ಊಟ, ಕಾಲಿಗೆ ಜೋಡು, ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಕಂಬಳಿ ಮೈಗೆ ಬಟ್ಟೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ಹಣ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ದುಡಿಯಲು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ. ಖಾಸಿಂ ಸಾಬನ ಕಾಳಜಿಯೂ ಇತ್ತು.

ತುಳೇರ ಶರಣಪ್ಪ ಮತ್ತು ಖಾಸಿಂ ಸಾಬರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ತರುಣ ಮಹದಸಾಬ ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ತನ್ನ ದುಃಖ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ತಬ್ಬಲಿ ತನವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟ. ತನನ ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ. ಬದುಕನ್ನು ಒಂದು ಸವಾಲಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ.

“ಕರುಣ ಬಂದರೆ ಕಾಯೋ ಮರಣ ಬಂದರೆ ಒಯ್ಯೊ
ಕರುಣೆ ಕಲ್ಯಾಣೆ ಬಸವಣ್ಣ - ಕಾಶಿಲಿಂಗ
ಕಡೆತನ ಕಾಯೋ ಅಭಿಮಾನ”

ಎಂದು ಕುಂಟಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಕೂಗಿ ಹಾಡುತ್ತ ಹೊಲ ಹರಗ ತೊಡಗಿದ.

ತರುಣ ಮಹದ ಸಾಬ ತುಂಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಕೆಲಸಗಾರ. ತಾನು ಜೀತದಾಳಾಗಿ ಈ ಮನೆಗೆ ದುಡಿಯಲೆಂದು ಬಂದವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಆ ಮನೆಯ ಮಗನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡ ತೊಡಗಿದ. ಕೃಷಿ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಮಹದ ಸಾಬನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಸೆಲೆ ಒಡೆಯಿತು ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಲಬುರ್ಗಿ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಸದಾ ನೆನೆನಯುತ್ತ ಹೊಲದಲ್ಲಿ - ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದ.

“ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದರೇನು ಕತ್ತಲಾದರು ಏನು
ಅಪ್ಪಾ ನಿನ ಗುಡಿಗೆ ಬರುವೇನೋ - ಶರಣಪ್ಪ
ಮುತ್ತಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿಡು”

ಎಂದು ದನಿದಗೆದು ಹಾಡುತ್ತ ಗಳೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಮಹದ ಸಾಬನ ಇನಿದನಿಗೆ ಬಿಸಿಲು ಕರಗಿ ತಂಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎತ್ತಿನ ಕೊರಳ ಗೆಜ್ಜೆಯ ಗಿಲ್ ಗಿಲ್ ಎಂಬ ಸಪ್ಪಳ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಾಯಕದ ವಾತಾವರಣ ಮೂಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎತ್ತುಗಳಿಗೂ ಒಂದು ತರದ ಖುಷಿ. ಗಳೆ ಹೊಡೆಯುವ ಮಹದಸಾಬನಿಗೂ ಹರುಷ. ನಿಂತು ನೋಡುವ ಜನರಿಗೂ ಅಷ್ಟೆ ಹುರುಪು - ಹುಮ್ಮಸು.

ಹೀಗೆ ಎಡಬಿಡದೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಮಹದ ಸಾಬ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರನನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಮರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ್ಗೆ

ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಜನಿ ನಡೆದಾಗ ಭಜನಿ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಾಳು ಹಾಕಿ ಹಿಮ್ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ.

ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಬರುವ 'ಮೋಹರಂ' ಹಬ್ಬ ಅ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತು. ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ರೆಂಬ ಭೇದ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಊರು ಒಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಹಬ್ಬ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಮೊದಲೆ ಆಲಾಯ ಆಡುವುದು, ರಿವಾಯತ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ರೂಢಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿ ತರುಣರು ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಿವಾಯತ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸವಾಲ್-ಜವಾಬ್ ಸ್ಪರ್ಧೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾವಳಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಣ್ಣ ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮೋಹರಂ ಪದಗಳ ಹಾಡುಗಾರನಿದ್ದ. ಮಹ್ಮದಸಾಬನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ್ದ ಖಾಸೀಮಸಾಬನಿಗೆ ಆ ವರ್ಷ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸವಾಲಿಗೆ ಜವಾಬು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿ ಹಾಡಿದನಂತೆ - ಈ ಸವಾಲಿಗೆ ಪದ್ಮಣ್ಣ ದಪನದ ಮೊದಲೇ ಜವಾಬು ಕೊಡಲು ಮುದ್ದತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನಂತೆ - ಅದರಿಂದ ಎದೆಯೊಡೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಖಾಸೀಮಸಾಬ ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಕೊನೆಯ ದಿನ ಅಂದರೆ ದಪನ ದಿವಸ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ದಿಕ್ಕೇ ತೋಚದಂತಾಗಿ ಖಾಸೀಮ ಸಾಬ ಮಹ್ಮದನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿ ಇದಕ್ಕೆ ಇಂದು ನೀನೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನಂತೆ. ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ತನಗೆ ದೊರೆತ ಇದೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪದುಮಣ್ಣ ಹಾಕಿದ ಸವಾಲಿಗೆ ಜವಾಬು ಕೊಡಲು ಸಭೆಗೆ ಬಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಂಡನಂತೆ. ಪದುಮಣ್ಣ ಹಾಕಿದ ಸವಾಲು

“ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಯಿ ಐತಿ
ಅದರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಹೋಳು ಮಾಡಿ
ಎಳು ಮಂದಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚಿ ಬೇಕು”

ಎಂದು ಹಾಕಿದ ಸವಾಲಿಗೆ ತರುಣ ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ನೀಡಿದ ಜವಾಬು

“ಒಂದು ಕಾಯಿ ಅಂದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷ
ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳು
ಒಂದು ವಾರದಲ್ಲಿ ಎಳು ದಿನಗಳು”

ಎಂದು ತರ್ಕ ಹಾಕಿ ಅರ್ಕ ತೆಗೆದು ಸವಾಲಿಗೆ ಜವಾಬು ಕೊಟ್ಟು ಹಾಡಿದ. ಮಹ್ಮದನ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಗೆ ಊರ ಜನರು ಬೆರಗಾಗಿ ಬೆರಳು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡರಂತೆ. ಅಂದು ಕಾಸಿಂ ಸಾಬ ಮತ್ತು ಪದುಮಣ್ಣ ಇಬ್ಬರೂ ಈ ಬಾಲಕ 'ತಬ್ಬಲಿ' ಬಾಲಕನಲ್ಲ ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಬಂದು ಸವಾಲಿಗೆ ಜವಾಬು ಕೊಟ್ಟ ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬದ 'ಹೆಬ್ಬಲಿ' ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾರಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರಂತೆ. ಈ ಘಟನೆ ಇಂದಿಗೂ ಸಾವಳಗಿ ಊರಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚ ಹಸಿರಾಗಿದೆ.

ತನ್ನರಿವೆ ತನಗೆ ಗುರು

ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೆ ಗುರು. ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಗುರು ಇಲ್ಲ. ಕಷ್ಟಗಳ ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಕುದ್ದು ಚೊಕ್ಕ ಚಿನ್ನವಾದ ಮಹದ ಸಾಬ ತಾನು ರಚಿಸಿದ ಭಜನಿಯ ಹಾಡಿನ ಕೊನೆಯ ಚರಣದಲ್ಲಿ “ಸಿದ್ಧನ ಉಪದೇಶದೊಳು ಕುದ್ದ ಮಹದಗ ಬಂಧು ಬಳಗ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಪ್ರಾಂಜಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಇಷ್ಟ ದೇವತೆಯಾದ “ಸಾವಳಿಗೆ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರನೇ ಗುರು” ಅವನ ಹೊರತು ತನಗಾರು ಇಲ್ಲ ಅವನೇ ಗತಿ, ಮತಿ, ಗುರು ಎಂದು ಸರ್ವಾರ್ಪಣ ಭಾವದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತರುಣ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ.

ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಭಜನಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮಹದ ಸಾಬ ಭಜನಿಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ. ಅವನು ರಚಿಸಿದ ಭಜನಿಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. “ಶಿವ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹಾನ” ಎಂದು ಮಹದ ಸಾಬ ರಚಿಸಿದ ಭಜನಿಯ ಹಾಡು ಇಂದು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಭಜನ ಮೇಳ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ರಚಿಸಿದ ಭಜನಿಯ ಹಾಡು ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

“ಶಿವ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹಾನ ನೀ ನೋಡಿಲ್ಲ
ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರಿಲ್ಲ
ಶಿವ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ”

ಎಂದು ಮಹದ ಸಾಬ ರಚಿಸಿದ ಹಾಡು ಇಂದು ಭಾವುಕ ಭಕ್ತರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾಡು ಹಾಡುವ ಶಿವನ ಭಕ್ತರು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮರೆತು ತನ್ಮಯರಾಗುತ್ತಾರೆ.

“ಕಾಶಿ ಕೇದಾರ ಉಳುವಿ ಗೋಕರ್ಣ
ಓಡ್ಯಾಡಿದರಿಲ್ಲ.
ಪಂಚಮುಖದ ಪಂಚಸಿಂಹಾಸನನೋಡಿ
ನೆರಳಾಡಿದರಿಲ್ಲ”

ಶಿವ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನೊಳಗೆ ನೀ ಶಿವನನ್ನು ಕಾಣುವದನ್ನೂ

ಬಿಟ್ಟು ಗಿಡ ಗಂಟಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತವುದು, ಗುಡಿ-ಗುಂಡಾರಗಳಿಗೆ ಅಲೆದಾಡುವುದು
ವ್ಯರ್ಥ ಸಾಹಸ ಮಾಡಬೇಡ “ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಶಿವ” ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸತ್ಯ, ಸತ್ಯ
ಇಲ್ಲ” ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಘಂಟಾ ಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಿದ್ಧ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ
ಒಳಗ್ಗಾಣ” ಎಂದು ಎದೆ ತಟ್ಟಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಕವಿಗೆ
“ತನ್ನ ಅರಿವೆ ತನಗೆ ಗುರುವಾಗಿ” ಲಭಿಸಿದ್ದರ ಪ್ರತಿಫಲ!

ಬಾಳ ನೋಗಕ್ಕೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟ

೨೨ ಇಲ್ಲವೆ ೨೩ ವರ್ಷದ ತರುಣ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಮುಸಲ್ಮಾನನಾಗಿದ್ದರೂ ಅಜ್ಜ ಕನ್ನಡ ಕುವರ. ಶಿವ ಕವಿ, ಭಕ್ತ ಕವಿ. ಊರಿನ ಮಹಾನ ಶಿವ ಶರಣ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಪರಮ ಭಕ್ತ. ಊರಿನ ಸಮಸ್ತ ಜನರ ಕಾರುಣ್ಯದ ಕೂಸು. ತನ್ನ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ತಾನು ನಿಂತು ಬೆಳೆದ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಾರ. ಕನಸುಗಾರ, ಬಾಳಿನ ಸವಿಗಾರ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಬಾಲಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕು ತೋರಿಸಲು ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ಕವಿ.

ಹೀಗೆ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡುತ್ತ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಹದ ಸಾಬನನ್ನು ಸಾವಳಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಮುಕ್ತಮಸಾಬ ಹಲಿಮಾಬೀ ದಂಪತಿಗಳು ನೋಡಿದರು. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನೋಡಿದ ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು. ಮಹದ ಸಾಬ ನೋಡಲು ಸುಂದರ. ಬದುಕು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಬಡವರ ಮಗ. ತನ್ನ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ತಾನು ನಿಂತು ಬೆಳೆದ ಛಲಗಾರ. ಬದುಕು ಹುರಿಗೊಳಿಸುವ ಹದಗಾರ. ಇಂತಹ ತರುಣ ಕವಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಹನಿಫಾಬಿ ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು.

ಊರಲ್ಲಿ ಹೊಲ ಮನಿ ಇಲ್ಲ. ತಾಯಿ-ತಂದೆ, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಬಂಧು ಬಳಗದವರೂ ಸಹ ದೂರ. ಈ ತರುಣನಿಗೆ, ಹಾಡುಗಾರನಿಗೆ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ಒಂದೇ ಆಧಾರ. “ಮನುಷ್ಯನ ಹತ್ತಿರ ಕಲಾ ಇದ್ದರೆ ಮೂರು ಕೊರಿಗೆ ಹೊಲಾ” ಇದ್ದಾಂಗ ಎಂಬ ನಾಣ್ಯದಿಗೆ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬಾಳಿನತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಮಹದ ಸಾಬನ ಹತ್ತಿರ ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಮನದ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಮಹದಸಾಬ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದರೆ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಕೃಪೆಯಿದ್ದರೆ ಆಗಲಿ” ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾಗಿ ಹನಿಫಾಬಿ ಮತ್ತು ಮಹದ ಸಾಬರ ಮದುವೆ ಆಯಿತು. ಸಾವಳಗಿಯ ಸಕಲ ದೈವದವರು ಬಂದು ಅಕ್ಷತೆ ಹಾಕಿ ಮದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹರಸಿ ಹಾರೈಸಿದರು.

ಮಹದ ಸಾಬ ಹನಿಫಾಬಿಯನ್ನು ಬಾಳ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಾಳ

ನೋಗಕ್ಕೆ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟು, ಅದುವರೆಗೂ ತನಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಖಾಸಿಂಸಾಬನನ್ನು ದುಡಿಯಲು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಜೀತ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಮಗನಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡ ತುಳೇರ. ಶರಣಪ್ಪನವರನ್ನು ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಸ್ಮರಿಸಿ ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಮಡದಿ ಹನಿಫಾಬಿ ಯೊಡನೆ ಬಾಳು ಸಾಗಿಸಿದ.

ಮುಕ್ತಂ ಸಾಬ ಹಲೀಮಾಬಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಹನಿಫಾಬಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು. ಅಳಿಯ ಮಹದ ಸಾಬನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ನಮಗೆ ಅಳಿಯನೆಂದರೆ ನೀನೆ. ಮಗನೆಂದರೆ ನೀನೇ. ನೀನು ಬೇರೆ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರುವುದು ಬೇಡ. ನಮಗಿದ್ದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲ ಅಳಿಯ ಮಗಳಾದ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ಬರೆದು ಕೊಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಹೊಲ-ಮನೆ ದನ ಕರುಗಳನ್ನು ಅಳಿಯ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಆಳಿಯ-ಮಗಳೊಡನೆ ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳ ತೊಡಗಿದರು.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಬ್ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ತುಂಬ ಸಂತಸವಾಯಿತು. ತನಗೆ ಬಯಸದೇ ಬಂದ ಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದು ಸಂತಸ ಪಟ್ಟ ನನಗೆ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳಿಲ್ಲ. ನೀವೇ ತಾಯಿ-ತಂದೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಬಾಳೋಣ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರನ್ನು ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮಹದ ಸಾಬ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿ ಹನಿಫಾಬಿ ಯೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿಸಿದ. ಅವರ ಈ ಸಂಸಾರ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಪ್ರೀತಿ, ದಯೆ, ಅಂತಃಕರುಣಗಳ ಮೂರ್ತಿಮಂತಾದ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಹೋದ ಜೀವ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಾವಳಿಗೆ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರನೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಇನ್ನೂ ಅವನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿ ಅವನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ತತ್ವಾರ್ಥಗಳ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ.

“ಧರೆಯೊಳು ಹಿರೇ ಸಾವಳಿಗೆ ಅವನ ಕಮರಿಕಾಣ
ಜಗದ್ಗುರು ಶಿವಲಿಂಗನಿಂದೆ ಉದ್ಧರಣ
ಕವಿಗಾರ ಮಹದ ಅರುಣೋದಯದಿ
ಮಾಡಿದ ತಮ್ಮ ಸ್ಮರಣ”

ಎಂದು ದನಿದಗೆದು ಹಾಡುತ್ತ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿಳಿದ.

ಮಡದಿ ಹನಿಫಾಬಿ ಸೌಮ್ಯ ಸ್ವಭಾವದವಳು. ತನ್ನ ಗಂಡ ಮಹದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ದೇವರೆಂದು ಬಗೆದು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ

ತಾಯಿ-ತಂದೆಯವರನ್ನು ಓರಿಗೆಯ ಗಂಡನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿ ಅಂತಕರುಣದಿಂದ ಕಂಡು ಅವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾರಳು. ಸತಿ ಪತಿಗಳೊಂದಾದ ಭಕುತಿ ಹಿತವಾಗಿಪ್ಪುದು ಶಿವಂಗಿ" ಎಂಬ ಶರಣರ ಸಂದೇಶ ಇವರ ಆದರ್ಶ ದಾಂಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಬುನಾದಿಯಾಯಿತು. ಗಂಡ ಮಹದಸಾಬ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡ ಕವಿ. ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತ. ಜನಪದ ಜೀವಿ ಎಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ ಇವಳದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಒಂದೇ ಸಮಾನತೆ, ಸೌಜನ್ಯತೆ, ಸರಳತೆ, ಸೌಹಾರ್ದತೆಗಳು ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಳಕು ನೀಡಿತು. ಬೆರಗು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿತು.

ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ಹರಿಕಾರ

ಕನ್ನಡದ ಗಂಡು ಮೆಟ್ಟು ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕ. ಮಾನ್ಯ ಖೇಟದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಕಲಚೂರಿ ಅರಸರು ಆಳಿ ಬಾಳಿದ ಈ ನೆಲ “ಜೈನರ ಕಾವ್ಯದ ಶರಣರ ವಚನದ ದಾಸರ ಹಾಡಿನ ಈ ಬೀಡು” ಕಾಲಗತಿಯ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಬಹಮನಿ ಅರಸರ ತೋಳ್ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ನಂತರ ನಿಜಾಮರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಅಧಃ ಪತನ ಹೊಂದಿ ಇಂದಿಗೂ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಹಣಿ ಪಟ್ಟಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿದೆ.

ಬಹಮನಿ ಅರಸರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕಲಬುರ್ಗಿ ನಗರದಿಂದ ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಸಾವಳಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ಮಣ್ಣಿನ ದಿನ್ನೆಗಳಿದ್ದು ಊರು ಸಕ್ಕರೆಯ ಬಟ್ಟಲು ಮುಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಊರಲ್ಲಿ “ಹೂಡ್ಯ” ಎಂಬ ಬಹುದೊಡ್ಡದು ಮತ್ತು ಎತ್ತರವಾದ ಕಟ್ಟಡವಿದೆ. ಈ ಕುರುಹುನಿಂದಲೇ ಈಗ್ರಾಮ ಹಿಂದೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳವಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಹೂಡ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಈ ಊರು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ದಂತ ಕಥೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿತ್ತು. ಇದೊಂದು ಶರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಒಕ್ಕಲುತನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಾಮ ಎಂದು ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿತ್ತು. ಊರ ಜನರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೋಮಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೃಷಿ ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಇವರೆಲ್ಲರೂ “ರೈತರ ಮಕ್ಕಳು” ಎಂಬ ಒಂದೇ ಬೆಸುಗೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಈ ಊರ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

“ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ, “ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬ” ಊರ ಜನರು ಏಕಟ್ಟಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಜಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. “ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬ” ದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ದೇವರ ಪಂಜೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರು ಹಿಂದುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಊರ ಗೌಡರ ಮನೆಯಿಂದ ‘ಮಾದಲಿ’, ಚೊಂಗಿ ಹೂವಿನ ಹಾರ ಲೋಬಾನ ಬುಕ್ಕಿಟ್ಟು ವಸ್ತ್ರ ಒಡವೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಚಾಜದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಊರುತ್ತ ಬಾರಿಸುತ್ತ “ಅಲಿ ಅಬ್ಬಾಸಲಿಕೇ

ದೋಸ್ತಾರ ಹೋದೀನ್” ಎಂಬ ಘೋಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮೆರವಣಿಗೆ ಯೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಸಲ್ಮಾನದೇವರು ಹಿಂದುಗಳ ಮೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೇಳಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ‘ಮೋಹರಂ’ ಹಬ್ಬ ಹಿಂದಿಗಳ ಹಬ್ಬದಂತೆ ತುಂಬ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಯಾವ ಬೇಧ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪುರವಂತರು ವಡಬುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ವೀರಾವೇಷದಿಂದ ಅಗ್ನಿ ತುಳಿದಂತೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೇವರ ಪಂಜೆ ಹೊತ್ತು ಕುಣಿಯುವ ಪೀರರುಗಳೆಲ್ಲ ವೀರಾವೇಷದಿಂದ ಅಗ್ನಿ ತುಳಿಯುತ್ತ ಇಡಿ ರಾತ್ರಿ ಆಲಾಯ ಆಡುತ್ತ ರಿವಾಯಿತ್ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಮೈತುಂಬಿ ದೇವರ ಹೇಳಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬೆಳ್ಳಿಚುಕ್ಕೆ ಮೂಡುತ್ತಲೇ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೇವರುಗಳೆಲ್ಲ ಊರ ಅಧಿದೇವತೆ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದು “ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಹಾರಾಜಕೀ ಜೈ” ಎಂಬ ಘೋಷಣೆ ಹಾಕುತ್ತ ಹಲಗಿ ಬಾಜಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಪಾಟಲಿ ಹೆಣೆಯುತ್ತ, ಕುದುರಿ ಕುಣಿಸುತ್ತ ಅತ್ಯಂತ ಹುರುಪು ಹುಮ್ಮಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಹಂಚುವ ಪ್ರಸಾದ ಭಯ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಇಡೀ ಹೈದರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಜಾನಪದ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಸಾವಳಗಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಲಾಯ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ಕಿವಿ ಹಾಲಿ ಉದ್ದನೆಯ ಗೊಂಡದ ಕೋಲು ಹಿಡಿದು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ವಸ್ತ್ರ ಹಿಡಿದು ಕಾಲಲ್ಲಿ ಗೆಜ್ಜೆ ಕಟ್ಟಿ, ಕುಣಿ ಕುಣಿದು ಹಾಡಿ ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮೆರಗು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಮಹದ ಸಾಬ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಹಾಡಿದ ಜಾನಪದ ತ್ರಿಪದಿಗಳು. ಆಲಾಯಿ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಹಾಡಿದ ಮೋಹರಂ ಪದಗಳು. ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ ಭಜನೆಯ ಹಾಡುಗಳು ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಜನರ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಉಳಿಯ ತೊಡಗಿದವು. ನಲಿಯ ತೊಡಗಿದವು.

“ಝಲ್ಲೆ ಬರತದಂತ ಜಲ್ಲೀಲೆ ನಾ ಹೋದೆ
ಝಲ್ಯಾಕ ಹೂವು ದೊರೆತಿಲ್ಲ - ಬಂದೇನವಾಜ
ಇಲ್ಲಿಂದ ಕೈ ಮುಗಿದೇನೋ

ಊರು ಒಳ್ಳೆಯದು ಉತ್ತಮ ಕಲಬುರ್ಗಿ
ಕೇರಿ ಒಳ್ಳೆಯದು ಹಿರಿರೋಜ - ಕೇರ್ಯಾಗ
ದೇವರೊಳ್ಳೆನ ಮಗುತುಮ”

ಎಂದು ಹಾಡಿದ ತ್ರಿಪದಿಗಳು ಕನಿಷ್ಠ ೬೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ನೆನಪು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ತರುಣ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ನೀತಿ ಪದಗಳನ್ನು ಭಜನಿ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೀತಿ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಮೌಲ್ಯ ಮೌಲ್ಯವೆ ಅಲ್ಲವೆ?

“ಮಂಡಲದೊಳಗ ಗಂಡುಳ್ಳಗರತೇರು
ಕಂಡಿರೇನವ್ವ
ಬಸವನ ಹೆಂಡತಿ ನೀಲಮ್ಮನ ಕೈಯಲಿ
ಉಂಡಿರೇನವ್ವ
ಅನುಸೂಯಳಂತೆ ಗಂಡಗ ತೀರ್ಥ
ಕುಡಿಸಿರೇನವ್ವ
ಸಾವಿತ್ತಿ ತೀಡಿದ ಸತ್ಯದ ಕಿತ್ತಾ
ತೀಡಿರೇನವ್ವ”

ನೀತಿ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಭಜನಿ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಜನ ಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. “ಅತ್ತಿ ಋಷಿ ಅನುಸೂಯಾ” ದಂಪತಿಗಳ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ, ಸತ್ತ ಗಂಡನ ಪ್ರಾಣ ಮರಳಿ ಪಡೆದ ಸತಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಸಾಹಸ, ಅನುಲಾಯಿ ಭವಣೆ “ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವೀರಪುರುಷರ ಸತಿಯರು ಏರಿದ ಚಿತೆ ನೀವು ಏರಿರೇನವ್ವ?” ಎಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿ ಹಾಡಿ ಭಜನಿಯ ಮೇಳಕ್ಕೆ ರಂಗು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. “ಗಂಡನೇ ದೇವರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬದುಕುವ ಕಾಲ ಒಂದಿತ್ತು: ಅಂಥವರಿಗೆ “ಗಂಡುಳ್ಳ ಗರತೇರು” ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗೆ ನೀತಿಯುತವಾದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದ.

ಇತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಹೊಸ ಜೀವ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಮಡದಿ ಹನಿಫಾಬೀ ಸಾಧ್ವಿ ಶಿರೋಮಣಿ. ಗಂಡನನ್ನು ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿದು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗಂಡನ ಕವಿತ್ವ ಶಕ್ತಿ, ದೈವ ಭಕ್ತಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಕೆಲಸ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಪರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು

ಇತಹಾಸವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು.

ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಇಷ್ಟ ದೇವತೆ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಾಧನೆ ಮಾಡ ತೊಡಗಿದ. ಸತತ ಮನನ, ನಿಧಿ, ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಮಹದ ಸಾಬನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತ ಗಾಮಿನಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸುಪ್ತ ಶಕ್ತಿ ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಲಾವಣಿ - ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಬರತೊಡಗಿತು. ಮಹದ ಸಾಬ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಗೀಗೀ ಮೇಳ ಕಟ್ಟಲು ಪರದಾಡಲಿಲ್ಲ. “ತನ್ನರಿವೆ ತನಗೆ ಗುರುವಾಗಿ ಬೆಳಕು ನೀಡಿತು. ತಾಳ, ತುಂತುನಿ ನಾದಕ್ಕೆ ದಪ್ಪು ನುಡಿಸಿ ದನಿದೆಗೆದು ಹಾಡ ತೊಡಗಿದ.

“ಹಿರೇ ಸಾವಳಗಿ ಗಿರಿ ಗಮಗಮ,
ವಿರಕ್ತ ಮಠ ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಮ
ಕಾಳ ದೈತ್ಯರ ಕಾವಲಿಟ್ಟು ಅದೃಶ್ಯವಾದಿ
ಅಂತರಾತ್ಮ ಶ್ರೀ ಗುರುಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾಯ ನಮಃ”

ಎಂದು ಹಾಡಿ ತನನ ಕುಣಿಯ ತೊಡಗಿದ. ಸಾವಳಗಿಯಲ್ಲಿ ಮಹದ ಸಾಬನ “ಗೀಗೀ ಮೇಳ” ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಮೇಳದ ಕೀರ್ತಿ ಗಮಗಮ ಹರಡಿತು. ಹರದೇಶಿ ಹಾಡಿನ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ “ನಾಗೇಶಿ” ಹಾಡಿನ ಸವಾಲು ಹಾಕುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಂಬಗಿಯ ಶರಣ, ಮಹಾಗಾಂವ ಮೀರಾಸಾಬ ದೇಗಾಂವ ಹಜರತ ಸಾಬ, ಕಡಣಿಯ ಕಲ್ಲಪ್ಪ, ಬೆಳಗಾಂವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಣ್ಣಪ್ಪ, ಬಾಳೆಗೇರಿ ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ವಿಠಲ ಅಂಬಾದಾಸ ಜಿತೂರಿ ಮುಂತಾದ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಾರರು “ನಾಗೇಶಿ” ಪರ ಪದ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡಿ ಸವಾಲು ಹಾಕಿ ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಎದುರಾಳಿಯಾಗಿ “ಹರದೇಶಿ” ಪರ ಪದಕಟ್ಟಿ ಹಾಡಿ ‘ನಾಗೇಶಿ’ ಯವರಿಗೆ ಸವಾಲು ಹಾಕಿ ಜವಾಬು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಮಹದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಹಾಡಿನ ಕೊನೆಗೆ “ಹಿರೇ ಸಾವಳಗಿ ಸಿದ್ಧ”, “ಹಿರೇ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ”, “ಹಿರೇ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಯೋಗಿ” ಎಂಬ ಅಂಕಿತ ನಾಮದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಹಾಡು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮಹದ ಸಾಬನ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸಭಿಕರು ಬೆರಗಾಗಿ ಬೆರಳು ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕನ್ನಡದ ಕಹಳೆ ಮೊಳಗ ತೊಡಗಿತು

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದು ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಂದು ಗಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಗತ್ತಿನ ಏಳನೆಯ ಶ್ರೀಮಂತನೆಂದು ಅಹಂಕಾರ ಪಡುತ್ತ ಇನ್ನೂ ಶ್ರೀಮಂತನಾದಬೇಕೆಂದು ಹೈದರಾಬಾದ ನಿಜಾಮರು ಹಪಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾರತೀಯರಿಗಾಗಲಿ, ಹೈದರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗಾಗಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಸುಖ-ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನ ಜನರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಕಾಗದ ಪತ್ರ ತೆಗೆದು ನೋಡಲಿ "ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನ ಗುರುತು". ಎಲ್ಲಕಡೆಗೂ ದಟ್ಟ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಅಜ್ಞಾನ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆ ಅಂಧಾನುಕರಣೆ, ಗೊಡ್ಡು ಆಚರಣೆ ಜನರು ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಪ್ರಪಾತಕ್ಕೆ ಬೀಳುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹೈದರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬೀದರ, ರಾಯಚೂರು, ಕಲಬುರ್ಗಿ ಇಂದಿನ ಗಡಿ ಪ್ರೇಶವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸೋಲಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರು ಆಡುವ ಮಾತೃ ಭಾಷೆ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಜನರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಂದಿಗ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಹಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಭಜನಿ ಪದಗಳನ್ನು ಮೋಹರಂ ಪದಗನ್ನು ಒಕ್ಕಲಿಗರು ರಾಶಿ ಮಾಡುವಾಗ ಹಾಡಲು ಹಂತಿಯ ಹಾಡು, ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲ ಪದಗಳನ್ನು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹಾಡುವ ಜೋಗಳ ಪದ, ಸೋಬಾನೆ ಪದಗಳು, ಕುಟ್ಟು ಬೀಸುವ ಹಾಡು, ಕೋಲಾಟ ಪದಗಳನ್ನು ಗೀಗೀ ಹಾಡು - ಲಾವಣಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಜನರು ನಲಿಯ ತೊಡಗಿದರು. ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಆಡಲು ದೊಡ್ಡಾಟಗಳನ್ನು, ಸಣ್ಣಾಟಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಜನರನ್ನು ಸಾಕ್ಷರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡ ತೊಡಗಿದ. ತನ್ನ ಈ ಹಾಡು ಪಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಕವಿ ಮಹದಸಾಬ ಮನರಂಜನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಜನಜಾಗೃತಿಗೊಳಿಸಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹರಿದು ಬರುವಂತೆ ಕನ್ನಡದ ಕಹಳೆ ಮೊಳಗಿಸ ತೊಡಗಿದ.

ಹರದೇಶಿ 'ಗೀಗೀ' ಹಾಡುಗಾರ ಸಾವಳಗಿ ಮಹ್ಮದಸಾಬನ ಹೆಸರು ಮೆಲ್ಲನೆ ಹರಡ ತೊಡಗಿತು. ಯಾವ ಊರಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ, ಹಬ್ಬ, ಹರಿದಿನ, ಪ್ರಸ್ತ, ಕಾಂಡ ನಡೆಯಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಗೀಗೀ ಹಾಡಿನ ಸವಾಲು - ಜವಾಬಿನ ಕಣ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾವಳಗಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣ ವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲೆ-ಅಡಕಿ ವೀಳೈ ಕೊಟ್ಟು ಇಡಿ ರಾತ್ರಿ ಹಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಗೊತ್ತು ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

'ಹರದೇಶಿ' ಎದುರು ಹಾಡುವವರು 'ನಾಗೇಶಿ' ತಂಡದವರು. ಹರದೇಶಿ ನಾಗೇಶಿ' ತಂಡದವರೊಡನೆ ಸವಾಲು - ಜವಾಬು ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ತುಂಬ ಬೇಡಿಕೆ ಇತ್ತು. ಈ ಎರಡು ಮೇಳದವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಅನುಭವ, ಅನುಭಾವ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಹೆಸರು ಗಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾವಳಗಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ 'ಹರದೇಶಿ' ಹಾಡುಗಾರ. ಗಂಡು ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಡಪ್ಪ ಬಾರಿಸಿ ಆ ರಾತ್ರಿ ಗಂಡಸನ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿ ಹಾಡಿ ಹರಸಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಹರದೇಶಿ ಹಾಡುಗಾರ ಸಾವಳಗಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನ ಗೀಗೀ ತಂಡಕ್ಕೆ ಸವಾಲು ಹಾಕಿ ಜವಾಬು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಿಂದಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕಡಣಿ ಕಲ್ಲಪ್ಪ "ನಾಗೇಶಿ" ತಂಡ ಸದಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ "ಹಾವು-ಮುಂಗುಲಿ" ಯಂತೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಸೇನಸಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಜನರು ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ನೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದು ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮೆರಗು, ಕಳೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದು ರಾತ್ರಿ 'ಹರದೇಶಿ' ಸಾವಳಗಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನ ಗೀಗೀ ಮೇಳಕ್ಕೆ 'ನಾಗೇಶಿ' ಕಡಣಿಯ ಕಲ್ಲಪ್ಪನ ಗೀಗೀ ಮೇಳ ಕೇಣಕಿತು. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು, ತರ್ಕಕ್ಕೆ ತರ್ಕ ತಾರಕಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಯಾವ ಮಾತು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಸಭಿಕರು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾಗೇಶಿ ತಂಡದ ಕಡಣಿಯ ಕಲ್ಲಪ್ಪ ಹಾಕಿದ ಸವಾಲು - 'ಹರದೇಶಿ' ತಂಡದ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಕೊಟ್ಟು ಜವಾಬು ತುಂಬ ಆಕರ್ಷಕ.

"ಕಟಗಿ ಹೊರಗಾಗ ಕೊಡ್ಡಿ ಸಿಗಿಸಿದು ಮರೆತು
ಕೊಡ್ಡಿ ಹೋಗಿ ಬರಿ ಕಾಂವ ಉಳಿತೋ
ಎಂತಹ ಅಗಾದ ಮಾತೋ"

ಎಂದು ಹಾಡಿ ಸಭಿಕರಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಕಡಣಿಯ ಕಲ್ಲಪ್ಪ. ಈ

ಹಾಡಿಗೆ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಕೊಟ್ಟ ಜವಾಬ ಅಷ್ಟೇ ಆಕರ್ಷಕ, ಸಮರ್ಪಕ.

“ಕಟಗಿ ಹೊರಿ ಅದು ಶರೀರ ಹೌದೋ
ಒಲಿ ಅನ್ನುದು ಭವ ಬಂಧನ ನಾಯ್ತೊ
ಕೊಡ್ಲಿ ಅನ್ನುದು ಜೀವವಾದ ಮೇಲೆ
ಕಾಂವ ಅನ್ನುದು ಆತ್ಮ ಆಯಿತೋ”

ಕೊಡಲಿ ಕಾವು ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸುವುದಾದರೆ ಆ ಕಾಂವು ಸುಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಅದು ಕಟಗಿಯ ಮತ್ತೊಂದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥ. ಇಂತಹ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರ್ಥ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕಂಡಂಪ್ಪು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ತರ್ಕ ತೆಗೆದು ಹಾಡಿದ ಹಾಡಿಗೆ ಜಾನಪದ ಭಾಷೆಯ ಸೊಗಡು, ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ ಮರಗು ನೀಡಿದವು. ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಡಪ್ಪು ಬಾರಿಸಿ ಕೈ ಮಾಡಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಮೇಳದವರು ತುಂತುನಿ ಭಾರಿಸಿ ತಳ ಕಟೆದು ಮಹದ ಸಾಬನ ಹಾಡಿಗೆ ರಮಜು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

‘ಹರದೇಶಿ’, ‘ನಾಗೇಶಿ’ ಸವಾಲು - ಜವಾಬುಗಳು ಜನರಿಗೆ ಮನರಂಜನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಜೊತೆಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅಗಾಧ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ೧೯೨೦ ರಿಂದ ೧೯೮೦ ರವರೆಗೆ ‘ಗೀಗೀ - ಲಾವಣಿ’ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಡಿಕೆ ಇತ್ತು. ಈ ಅವಧಿ ಗೀಗೀ ಹಾಡಿನ ‘ಸುಗ್ಗಿ’ಯ ಕಾಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಅದರಂತೆ ಕಲಬುರ್ಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮಹಾಗಾಂವ ಮೀರಾಸಾಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ‘ನಾಗೇಶಿ’ ಪರ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಾರ. ಕಲಬುರ್ಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಏರ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಮಹಾಗಾಂವ ಮೀರಾಸಾಬ ‘ಹರದೇಶಿ’ ಹಾಡುಗಾರ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ

“ಶಿವ ನಾಮದ ಶೀಲವಂತಿ ಹೆಣ್ಣು
ಸಿಗುವುದು ಬಹಳ ಕಠಿಣ

ಎಂದು ಹಾಡಿ ಮಹದ ಸಾಬನ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರೆಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸವಾಲಿಗೆ ಶಿವ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ

“ಶಿವ ನಾಮದ ರಂಡಿನ ಮಾಡಣ್ಣ
ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ಲಕ್ಷಣ
ಹಿಡಿದಿದ್ದು ಬಿಡಲಾರದು ಜಾಣ

ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಿಡ ಬಾರದು ಕಣ್ಣು
ಹಿಡಿದು ಬಿಡುವುದು ಎರಡೂ ಪ್ರಕರಣ
ನಡೆ, ನುಡಿ, ತೋಡಿ ಶುದ್ಧಿರಲಿ ತರುಣ”

ಎಂದು ಹಾಡಿ 'ನಾಗೇಶಿ' ಪದ ಹಾಡುಗಾರ ಮಹಾಗಾಂವ ಮೀರಾ ಸಾಬನ
ಕಣ್ಣು ತೆರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಮಹಾಗಾಂವ ಮೀರಾಸಾಬ

“ಸುಳ್ಳದs ಮರ್ತ್ಯೇ ದೊಳಾಟ ಬಹುಕೆಟ್ಟ
ಮೂಳಾ ಏನು ಬಲ್ಲಿಯೋ ಜಗದ ಗುಟ್ಟು
ಈ ಸವಾಲಿಗೆ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ

“ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಸುಳ್ಳಲ್ಲೋ ಮರ್ತ್ಯದಾಟ
ಬಹು ನೇಟ ತಿಳಿದಾಂವ ಏಳೋ ಬಿಟಗೊಟ್ಟು”

ಎಂದು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಒದ್ದಂತೆ ಹಾಡಿ ಸಭಿಕರನ್ನು ಚಕಿತ ಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ, ಮಹಾಗಾಂವ ಮೀರಾಸಾಬ ಇಬ್ಬರೂ ಕಲಬುರ್ಗಿ
ತಾಲೂಕಿನವರೇ ಇಬ್ಬರೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರೇ ಇಬ್ಬರೂ, ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಾರರೆ.
ಆದರೆ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ 'ಹರದೇಶಿ' ಪರ ಹಾಡುಗಾರನಾದರೆ ಮೀರಾಸಾಬ
'ನಾಗೇಶಿ' ಪರ ಹಾಡುಗಾರ. ಅದರಿಂದ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸದಾ ವೈರಿಗಳಂತೆ
ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹಾಗಾಂವ ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಗ್ರಾಮಗಳಾದ ನಾಗೂರು, ರಟಕಲ್ಲ
ಕುರಿಕೋಟಾ ಕಮಲಾಪುರ ಭೂಸುಣಗಿ ಹರಸೂರು ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ
ಇವರಿಬ್ಬರ ಸವಾಲು - ಜವಾಬು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮಹಾಗಾಂವ ಮೀರಾಸಾಬ ತನ್ನ ಊರು ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ
ನಡೆಯುವ ಜಾತ್ರೆ ಉರುಸು ಮೋಹರಂ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸುವ
'ಕಾಂಡ'ಗಳಿಗೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹರದೇಶಿ ಹಾಡುಗಾರನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕಳಿಸಿ
ತಾನು ಹೆಸರು ಪಡೆಯ ಬೇಕೆಂದು ಮಹಾಗಾಂವ ಮೀರಾ ಸಾಬ ಸತತಪ್ರಯತ್ನ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ,
ದಪ್ಪಿನ ಮೇಲೆ ಛಾಪ ಹಾಕಿ ಹೆಸರು ಮಾಡುವ ಹುನ್ನಾರದಲ್ಲಿ 'ಹರದೇಶಿ'
ಹಾಡುಗಾರ ಮಹದಸಾಬ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹದಸಾಬ ಹಾಕಿದ ಸವಾಲು :

“ಶಿವನ ಬಿಟ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಬಂದಳು ಕೆಳಗೆ
 ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ಮ್ಯಾಗ
 ಮುಂದಿನ ಗತಿ ಹ್ಯಾಂಗ
 ಮಹಾಗಾಂವ ಮೀರವ್ವ
 ಆಕಿಗಿ ಕಳುಹಿ ಬಾರವ್ವ
 ಯಾಂಗರೆ ಕರಕೊ ಜತಿಗಿ ನಿನ್ನ ಗೆಳತಿಗೆ
 ಕಲಬುರ್ಗಿ ಇಟ್ಟವ್ವ ಕೇಳಿ
 ಹೊಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದಿತ್ತ ಕುಟ್ಟವ್ವ
 ಯಾರು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಇಂಗಳಗ್ಯಾಗ
 ಹಾಗೂ ಕೊರಳ್ಯಾಗ, ಚಾಂದಕೋಟೆ ‘ಗುಡಿ’
 ಹೊಡದಾಳ ಲಾಗವ್ವ ತೆಗನೂರವರ ಎದುರು
 ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಮಾನವ್ವ ||

ಹೀಗೆ ನಾಗೇಶಿ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಹಾಡುವ ಮಹಾಗಾಂವ್ ಮೀರಾ ಸಾಬ, ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ವಿಶೋಬಾ ಜಿತೂರೆ, ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಿಬಿಇಂಗಳಗಿಯ ಹಸನ ಸಾಬ, ಕೊರಳ್ಳಿ ಮೋದಿನ ಸಾಬ, ಚಾಂದ ಕೋಟೆ ಗುಡುಲಾಲ, ಕಣ್ಣೆಯ ಕಲ್ಲಪ್ಪ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಂತ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ. ಮಹದ ಸಾಬನ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಳು ಪವಾಡ ಸದಶ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಮಹದ ಸಾಬ ಹಾಡಲು ನಿಂತರೆ ಸಾಕು ನಾಗೇಶಿ ಪಕ್ಷದವರ ಮೈ ನಡಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಂಥಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸವಾಲು ಬಗೆಯುತ್ತಾನೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಿಂದ ನೇರವಾದ ಜವಾಬು ಅವನಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಅಂಜಿಕೆ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಸದಾ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಮಹದ ಸಾಬನ ಖಾಸ ಶಿಷ್ಯ ಕಾಶೀನಾಥ ಚವ್ವಾಣ.

ಕಲಬುರ್ಗಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಗೀಗೀ ಮೇಳ ನಡೆಯಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ತಂಡಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೂರು ಸಲವಂತೂ ಕೂಡಿಯೇ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರ ಜಾತ್ರೆ, ಬಂದಾನವಾಜ ಉರುಸು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಳಗಳು ತಪ್ಪದೇ ಆಗಮಿಸಿ ಒಂದೆರಡು ದಿವಸ ಇದ್ದು ಹಾಡಿ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ನಡು ನಡುವೆ ಊರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವೀಳೈ ಕೊಟ್ಟು ಕರೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಳಗಳು ಕಟ್ಟಿ ಮೇಯಿಸಿದ ಹೋರಿಗಳಂತೆ ಹೋರಾಡಿ ಜನಮನವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಒಂದು ಸಲ ಖಾಜಾ ಬಂದಾನವಾಜರ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗೇಶಿ

ಮೇಳದವರೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಗುಟ್ಟೇ ಅಡಗಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ಹೊಸ ಹಾಡು ರಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಹಾಡದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ವೇದಿಕೆಗೆ ಬಂದ ಬೆಳಗಾಂವ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಳಿಗೇರಿ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಸವಾಲು ಹಾಕಿ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ.

ತಾಯಿ ಹೌದೋ ಜಗನ್ಮಾಯಿ ಹೌದೋ
ಆದಿ ಅನಾದಿ ಬಡ್ಡಿ ನಿರಾಕಾರಕ
ನಿರಾಲಂಬಿ ಹೌದೋ”

ಎಂದು ಹಾಡಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಗಂಡು ಕವಿ

“ನೀ ಹೌದೋ ನಿನ್ನ ನಾಮವು ಹೌದೋ
ನಿನ್ನ ನಿಜಭಕ್ತರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮವು ಹೌದೋ
ನೀಲಕಂದರ ನಿಗಮ ಗೋಚರ ನಿಷ್ಕಲ ಹೌದೋ
ನಿರುಪಮ ನಿರಾಭಾರಿ ನಿರ್ಗುಣಿ ಹೌದೋ

ಎಂಬ ಹಾಡ ಹಾಡಿದ. ಆಗ ಕುಳಿತ ಜನರು ನಾಗೇಶಿ ತಂಡದ ಜನರು ಬೆರಗಾಗಿ ಬೆರಳು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡರು. ಅಂದು ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಟೋಪಿ, ಟಾವೆಲ್ ಆಹೇರಿ ಮಾಡಿ ಹೂವಿನಾಹಾರ ಹಾಕಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪದಕ ನೀಡಿ ಹರಸಿ ಹಾರೈಸಿದರು.

ಅದರಂತೆ ಬೆಳಗಾಂವ ಜಿಲ್ಲೆ ಬಾಳಿಗೇರಿ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ‘ನಾಗೇಶಿ’ ಹಾಡುಗಾರನಿಗೆ ಕೈತುಂಬ ಬಳಿ ಹಾಕಿ ಕುಪ್ಪಸ ಮಾಡಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾವು “ಹರದೇಶಿ - ನಾಗೇಶಿ” ಗೀಗಿ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ‘ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ’ಯರಂತೆ ಇದ್ದು ಸಮಾಜ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕೆಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಸಭಿಕರಿಗೆ ಶರಣು ಶರಣಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಇಂತಹ ಜಿದ್ದಾ ಜಿದ್ದಿನ ಮೃದು ಮಧುರ ಸ್ವಭಾವದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಜನರು ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಇಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಕ್ಕಿ ಹಾಡಿತು - ಕೊರಡು ಕೊನರಿತು

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನ, ಜನರಲ್ಲಿ ಬಹುಮಾನ, ಸಭೆ-ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೂ ಹಾರ ಪಡೆದ, ಬಂದ ವೀಳೈ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಅಲೆದಾಡುತ್ತ ಹಾಡ ತೊಡಗಿದ. ತನ್ನ ಹಾಡು ಕೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ಜಾತ್ರೆ ಉತ್ಸವ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ 'ಗೀಗೀ ಹಾಡು' ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿ ವೀಳೈ ನೀಡಲು ಬಂದ ಮಹನಿಯರಿಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಅತಿಥಿ - ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೂ ಮಹದ ಸಾಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಕೇವಲ ಗೀಗಿ ಹಾಡುಗಾರನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಓರ್ವ ಸದ್ಭಕ್ತ, ಶಿವ ಕವಿ, ಸಂತ, ಶರಣ, ಫಕೀರ ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿಗೂ ಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ.

ಮಹದ ಸಾಬನ ಮಡದಿ ಹನಿಫಾಬಿ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತಮಗಿದ್ದ ಹೊಲ ಮನೆ ಕೆಲಸ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಜೋಪಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಚಹಾ - ಪಾನಿ ನೀಡಿ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತ ಗಂಡನ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಬಡತನದ ಬಾಳಿಗೆ ಬೆಳಕಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಣ್ಣ ಕುಟುಂಬ, ಆಡಂಬರವಿಲ್ಲದ ಬದುಕು ಹೃದಯ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಮೆರಗು ಪಡೆದಿತ್ತು.

ಹನಿಫಾಬಿ ಮಹದ ಸಾಬರ ಪುಣ್ಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಗು ಜನಿಸಿ ತಾಯಿ - ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಂತಸ, ಆನಂದ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಮಗನಿಗೆ ಈ ದಂಪತಿಗಳು 'ಮೋದಿನ ಸಾಬ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ತಾವು 'ಮುದಕಾ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಮಹದ ಸಾಬನ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಅಳತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬಳಗದವರ, ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಹಿತೈಷಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತನಗಾದ ಸಂತೋಷ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ವಂಶದ ಕುಡಿ ವಂಶಜ್ಯೋತಿ, ಜೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನಿಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆ 'ಮೋದಿನ ಸಾಬ'ನ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡಿದ. ಹಾಡಿ ಹರಸಿದ.

ಹೀಗೆ ದನಿದೆಗೆದು ಹಾಡುವ ಮಹದ ಸಾಬನ ಮನವೂ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯಿತು, ನಿಸ್ತೇಜವಾಗಿದ್ದ ಬಾಳ ಕೊರಡು ಕೊನರಿತು.

“ಧರೆಯೊಳು ಹಿರೇ ಸಾವಳಗಿ
 ಗಿರಿ ಐತಿ ಘಾಟ !
 ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾ ಶಿವಯೋಗಿ
 ಮೀರಿದ ಸ್ಥಳದ ಪೀಠ’
 ಅದೇ ಮಠದಲ್ಲಿ ಗರೀಬ ಮಹದಂದು
 ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರಸಾದ ಊಟ”

ಸಾವಳಗಿ ಶ್ರೀ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಶರಣರು ಉಂಡು ಉಳಿದ
 ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರಸಾದ ಸೇವಿಸಿ, ಈ ಜೀವ ಪಾವನವಾಯಿತು, ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು ಎಂದು
 ನಮ್ಮತೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಒಟ್ಟು ಮೂರು ಜನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು.
 ಎರಡನೆಯ ಮಗ ಹೈದರಸಾಬ, ಮೂರನೆಯ ಮಗ ದಸ್ತಗೀರ ಸಾಬ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ
 ಅದೇ ಆಗ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಖಾಸಗಿ ಕನ್ನಡ
 ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹತ್ತಿದರು. ಇವರು ಊರ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತ
 ಸಂಗಡಿಗರೊಡನೆ ಹಾಡುತ್ತ, ಆಡುತ್ತ ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿದರು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಜನರು ಅಷ್ಟು ಲಕ್ಷಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೊಲ
 ಮನೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ದನಕರು ಕಾಯುತ್ತ, ಕಸ ಕಡ್ಡಿ ತೆಗೆಯುತ್ತ ಉಂಡು
 ಉಟ್ಟು ಬಾಳುವ ದಾರಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಕಲೆ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.
 ಊರ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬನ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರು.

ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಓದಬೇಕು, ಬರೆಯಬೇಕು, ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಬೇಕೆಂದು
 ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವರಿಗಾಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸುಮಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೂ
 ಮಕ್ಕಳ ಒಲವು ಅಭ್ಯಾಸದ ಕಡೆ ಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮಹದಸಾಬ ಧೈರ್ಯ
 ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. “ಮಾಡಾಂಗ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ತಾ ಆಗಾಂಗೆ ಆಗತದ’ ಎಂದು ಜಗತ್ತಿನ
 ರೂಪಾಂತರದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಮುನ್ನೋಡಿ ಹಾಡು ರಚಿಸುತ್ತ,
 ಹಾಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ.

■

ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳೆಯಿತು - ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ ನಿಂತಿತು

ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಸಾವಳಗಿ ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸೋಲಾಪುರ, ವಿಜಾಪುರ, ಕಲಬುರ್ಗಿ, ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಕೀರ್ತಿ ಹರಡಿತು. ಸರಳ ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವದ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ 'ಸಂತ ಕವಿ' ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾದ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ಈ ಭಾಗದ ಶಿವಶರಣರನ್ನು, ಶಿವಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಖಾಜಾ ಬಂದಾನವಾಜರಂತಹ ಸೂಫಿ ಸಂತರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದು ಭಕ್ತಿ ಗೀತೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ! ಅವನು ಹಾಡು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹಾಡಿದ. ಹಾಡಿದಂತೆ ಬದುಕಿದ. ಅವನ ಬರಹ ಬದುಕು ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿದ್ದವು. ಅದರಿಂದ ಅನೇಕ ಜನ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಾರರು ಮಹದ ಸಾಬನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕೊಂಡು ಅವನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಶಿಷ್ಯರಾದರು.

ಮಹದ ಸಾಬ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ಹಿಂದು - ಮುಸ್ಲಿಂ' ಎಂಬ ಬೇಧ ಭಾವಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಇಷ್ಟ ದೇವತೆ ಸಾವಳಗಿ ಶ್ರೀ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶಿವಯೋಗಿ. ಅವನು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದರೂ "ಹಿಂದು - ಮುಸ್ಲಿಂ"ರ ಭಾವೈಕ್ಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಸಮನ್ವಯ ಕವಿ ಎಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ. ಮಠ-ಮಂದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ದರ್ಗಾ, ಮಸೀದೆಗಳನ್ನು, ಗುಡಿ ಚರ್ಚುಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಸಾವಳಗಿ ಶರಣ ಕವಿ 'ಫಕೀರ' ನಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಹಿಂದುಗಳು ಆಚರಿಸುವ ಜಾತ್ರೆ, ಖಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಭಕ್ತ ಶರಣನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಆದುದರಿಂದ ಮಹದ ಸಾಬನನ್ನು 'ನನ್ನ ಗುರು' 'ನನ್ನ ಗುರು' ಎಂದು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಜಾತಿ ಅಡ್ಡ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇವನ ಎಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯರೂ ಅಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನವರು, ವಿಶಾಲ ಭಾವನೆಯುಳ್ಳವರು, ಇವರೆಲ್ಲರೂ "ಜಾತಿಗಿಂತ ನೀತಿ" ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದವರು. "ಗುರು - ಶಿಷ್ಯರು" 'ಜಾತಿ'ಯನ್ನು ತುಳಿದು 'ನೀತಿ'ಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಸಮಾಜ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂದು ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಾವಳಗಿ ಊರಿನವನೇ ಆದ ಹೂಗಾರ ಗುಂಡಪ್ಪ ಇಂದಿಗೂ ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಇವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಮಾತೊಳ್ಳಿ ಮೌಲಾಸಾಬ, ಭೈರಾಮಡಗಿ ಹೈದರ ಸಾಬ, ಖಾಸೀಂಸಾಬ ಹುಣಸಿಹಡಗಿಲ, ಜೆಂಬಗಿ ಕಾಶೀನಾಥ ಚವ್ವಾಣ, ಸಾಯಬಣ್ಣ ಜಮಾದಾರ, ಹಿರೇ ಸಾವಳಗಿ, ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಕೊಳ್ಳೂರು, ಶಾಂತಪ್ಪ ಬಿದನೂರು ಕಾಶೀನಾಥ ನಿರಗುಡಿ, ಆನಂದ ಸದಲಾಪುರ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ವಿಜೂರಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಮಸಬಿನಾಳ, ಖಾಸೀಮ ಸಾಬ, ಇಂಗಳಗಿ, ಹುಸೇನಿ ಸಾರವಾಡ ಹಣಮಂತ ದ್ಯಾಗಾಂವಿ, ಗುರುಸಿದ್ದಪ್ಪ ಹುಣಸಿ ಹಡಗಲಿ, ದಯಾನಂದ ಚವ್ವಾಣ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಗಣಿಯಾರ, ಸಖೊಬಾಯಿ ಆಲೋಳಿ, ಮುತ್ತಪ್ಪ ಸಿರನೂರು, ಭೌರಮ್ಮ ಬಬಲೇಶ್ವರ, ಗುರುಬಾಯಿ ದಂಗಾಪುರ, ಸಿದ್ದಮ್ಮ ಬಿಜಾಪುರ, ಅಂಬಪ್ಪ ತಿಕೋಟೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ತೊಗಲಬಗಿ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದಸಾಬ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅವನ ಸಮರ್ಥ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಹದಸಾಬ ರಚಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು, ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ಆಲಾಯಿ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಜನಮನವನ್ನು ರಂಜಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ಅವರನ್ನು ಜಾಗೃತಿಗೊಳಿಸ ತೊಡಗಿದರು. ೧೯೨೦ರಿಂದ ೧೯೮೦ರವರೆಗೆ ಗೀಗೀ-ಲಾವಣಿ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಸುಗ್ಗಿ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಭರ್ಜರಿಯಾಗಿ ಸುಗ್ಗಿಮಾಡಿ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲ ಕಳೆದರು.

ಇನ್ನೂ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನವನಾಗರೀಕತೆಯ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಯ ಕಲಾವಿದರು ತುಂಬ ಏರಿಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆಗ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಗಳು, ಉತ್ಸವಗಳು ಉರುಸುಗಳು ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬ ಆಲಾಯಿ ಕುಣಿತಗಳು ಭರ್ಜರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ “ಭಡೆಂಗ ಭಾವಾ” ನನ್ನು ನೋಡಲು ಜನರು ಹಾತೊರೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. “ಗರ್ಡಿ ಗಮ್ಮತ” ಮಕ್ಕಳ ಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ

“ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯ ನಿರಾಶೆ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗದ
ಅಷ್ಟಾವರ್ಣ ಅಷ್ಟ ವಿದಾರ್ಚನೆ ನಿಷ್ಯ ಭಾಗದ
ಸೃಷ್ಟಿಗಧಿಕ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾವಳಗಿ ಕವಿ ಹೇಳಿದ ಮಹದ”

ಹಾಡುಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಗಧಿಕವಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂದಿನ ಹೈದರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಕಣ್ಣಿನ ಸೆಳೆದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಉಲಿಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮಹದ ಸಾಬನ ವಯಸ್ಸು, ಅನುಭವ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಹಾಡುವ ‘ಧ್ವನಿ’ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳ ತೊಡಗಿತು. ಎಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ. ಹಾಡುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಭರದಿಂದ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುವ, ಸಮಾಜವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸ ತೊಡಗಿದ.

ಮಹದ ಸಾಬನ ಶಿಷ್ಯರು ವೀಳೈ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಗುರುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಮೇಳದ ಹಿಂದೆ ನೀವು ಇರಬೇಕು ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಶಿಷ್ಯರು ಗುರುಗಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಂಡು ತಮಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಸಂಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಗುರು ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿದ ಜನರು ಇವರಂತೆ ಇರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹದ ಸಾಬನ ದೃಷ್ಟಿ - ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿ

ಮಹದ ಸಾಬ ಹುಟ್ಟು ಕವಿ. ಆಶುಕವಿ, ವರಕವಿ. ಒಂದು ಬಡ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರೂ ಮಹದ ಸಾಬನ ಹೃದಯ ಸಾಗರದಂತೆ ವಿಶಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಅಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡದಿತ್ತು. ಇವರ ತಂದೆ ಮೋದಿನಸಾಬ ಜಾನಪದ ಹಾಡುಗಾರ. ತಾಯಿ ಫಾತಿಮಾಬಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಇಂಪಾದ ಕಂಠವಿತ್ತು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಹಾಡುತ್ತ, ನಲಿಯುತ್ತ ಸಾಗಿಸಿದ ಸಂಸಾರ ಸ್ವರ್ಗ ಸದೃಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸರ್ಗಸದೃಶ್ಯ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಗು ಮಹದ ಸಾಬ ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾದ. ಬಾಲಕ ಮಹದಸಾಬನ ದೈನಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತಾಯಿ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋದಳು ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ. ತಂದೆಯೂ ಇಹಲೋಕ ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿದ. ಬಾಲಕ ಮಹದ ಸಾಬ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಬ್ಬಲಿಯಾದ. ಯಾರು ಕೈ ಬಿಟ್ಟರೂ ಸಾವಳಗಿಯ ಅಧಿದೇವತೆ ನಿಜ ಶರಣ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಹದನ ಕೈ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಬಾಲಕ ಮಹದ ಸಾಬ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶಿವಯೋಗಿಗಳನ್ನು ನೆನಯುತ್ತ, ನೆನೆಯುತ್ತ ಅವನ ನೆನುಹಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಮರೆತು ಹಾಡ ತೊಡಗಿದ. ಅವನು ಮೈಮರೆತು ಹಾಡಿದ ಹಾಡುಗಳೇ “ಭಜನಿಯ ಹಾಡುಗಳು” ಎಂದು ಜನಪ್ರಿಯವಾದವು.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಭಕ್ತಿಯ ಪರಿಮಳ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಲಕ ಮಹದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಹಿತೈಷಿ ಖಾಸೀಮ ಸಾಬನ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ಯಾರಿಗೂ ಭಾರವಾಗಬಾರದೆಂದು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ದನ ಕರುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಕೆಲಸ ಕೈಕೊಂಡು ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದ. ದನ-ಕರುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತ ದೀಪಾವಳಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ‘ಆಣಿ-ಪೀಣಿ’ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ದನ-ಕರುಗಳಿಗೆ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿ ಮನೆಯವರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಾಣಿಕೆ ಪಡೆದು ಗೆಳೆಯರಿಗೆಲ್ಲ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ನೇಹಿತನೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದ.

ತಾರುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಜೀತದಾಳಗಿ ದುಡಿದರೂ ದುಡಿಯುವ ಮನೆ, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹೊಲ, ತನ್ನ ಮನೆ, ಹೊಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ತಾನು ಒಬ್ಬ ಜೀತದ ಆಳುವೆಂದು ಬಗೆಯದೇ ತಾನೇ ಈ ಮನೆಯ ಮಗನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ

ಭೂಮಿ ತಾಯಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ “ರೈತನ ಮಗ”ನೆಂದು ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದ. ಮನೆಯ ಮಾಲಿಕರೂಸಹ ಮಹದನನ್ನು ‘ಜೀತದಾಳು’ ಎಂದು ಬಗೆಯದೆ “ಆಳು ಮಗ” ಎಂದು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡರು.

ಮಹದ ಸಾಬ ಹೊಲ ಹರಗುವಾಗ, ಬಿತ್ತುವಾಗ ಎಡೆ ಹೊಡೆಯುವಾಗ ಜೋಳ ಕೊಯ್ಯುವಾಗ, ಸೂಡು ಕಟ್ಟುವಾಗ, ತೆನಿ ಮುರಿಯುವಾಗ, ರಾಶಿ ಮಾಡುವಾಗ ಹಂತಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ. ಹಂತಿ ನಡೆದಾಗ ಕಂಕಿ ಎಳೆಯುವಾಗ ಇಂದಿಗೂ ಜನರು ಹಾಡುವ ಹಾಡು ರಚಿಸಿದ.

“ಲಮಾಣ್ಯಾರ ಪೋರೋ | ಪೋರೋ ||
 ಗಗ್ಗರಿ ಉಟ್ಟಾಳ ಬ್ಯಾರೋ | ಬ್ಯಾರೋ ||
 “ರಾಗೋಲ ರಾವತ್ತ”
 ಹಳ್ಳ ಹಿಡದ ಓಡತ”
 “ಅಂಕಡ ಬಂಕಡ ತೆನಿಯೋ | ತೆನಿಯೋ ||
 ಲಂಕಾ ಹನುಮನ ಕಾವಲೋ | ಕಾವಲೋ ||”

ಹೀಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಾಗೋಲು ಹಿಡಿದು ಕಂಕಿ ಎಳೆಯುತ್ತ ತಾಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ‘ಕಂಕಿ’ ಎಳೆದು ಮತ್ತೆ ಹಂತಿ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಂಕಿ ಎಳೆಯುವ ‘ರಾಗೋಲ’ ಎಂಬ ಉಪಕರಣ ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ ಹಾಡೂ ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿದೆ.

“ಸಣ್ಣಳೆಯ ರಾಗೋಲ ಯಾರ ಕೆತ್ತಾರಣ್ಣ
 ಪಂಚಾಳದ್ದುಡಗ ಪದುಮಣ್ಣ - ಕಿತ್ತಿದದಿಂಡ
 ಕಂಕಿ ಎಳದರ ದಣಿವಿಲ್ಲೋ ||

ಇಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಡಿದ ‘ಚುಟುಕು’ ಗಳು ತ್ರಿಪದಿಗಳು ಮಹದ ಸಾಬನ ಕುಶಲಮತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮದ ಮಹದ ಸಾಬ ‘ಮೋಹರಂ’ ದಲ್ಲಿ ಪಂಜೆ ಹಿಡಿದು ಫಕೀರನಾಗಿ ಕುಣಿದಿದ್ದಾನೆ. ಆಗ ಅವನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡಿದ ಹಾಡು ಚುಟುಕು ಜನ ಇಂದಿಗೂ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

“ಬುಕಿಟ್ಟಿ ಗಾರ್ತಿ | ಗಮಗಮ ನಾರ್ತಿ”
 “ಎಲೆ ಎಲೆಗಾರ್ತಿ | ಬಾಯಿ ಕೆಂಪಗ ಮಾಡತಿ”
 “ಚೊಂಗೈ ಮಾಡ್ಯಾಳಾಯಮೋ | ತಾನೇ ತಿಂದಾಳಾಯಮೋ!”

ಎಂಬ ಹಾಸ್ಯಮಯ ಚುಟುಕು ಹಾರಿಸಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಹುರುಪು ತುಂಬಿದ, ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ನೀಡಿದ ಹಾಸ್ಯ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ.

ಬಾಳನೊಗಕ್ಕೆ ಹೆಗಲು ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಗೀಗೀ ಹಾಡು ರಚಿಸಿ 'ಗೀಗೀ ಮೇಳ' ಕಟ್ಟಿದ. ಲಾವಣಿ ಕಥನ ಕವನ ರಚಿಸಿ ಚಿಟಿಕಿ ಬಾರಿಸಿ ಹಾಡಿದ. ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಮೋಹರಂ ಪದಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಪಾವಡ ಹಾರಿಸಿ ಹಾಡಿದ, "ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದ" ಕೈಪಟ್ಟದೊಂದಿಗೆ ರಚಿಸಿದ ಹಾಡು ಜನರು ಇಂದಿಗೂ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹಾಡುವ 'ಕೋಲಿನ ಪದಗಳು' ಜೋಗುಳ ಹಾಡು ಸೋಬಾನೆ ಪದಗಳು, ಉಡಿತುಂಬುವ ಹಾಡು, ಅರಿಶಿನ ಹಚ್ಚುವ ಹಾಡು, ಹಸಿಮಣಿ ಏರುವ ಹಾಡು, ಅಡಕಿ ಆಡುವ ಹಾಡು ಹೀಗೆ ಒಂದೆ ಎರಡೇ ನೂರಾರು ಪ್ರಕಾರದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಜನರ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟ, 'ದುಂದುಮೆ' ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕಾಮನ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಕಳೆತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಕೀರ್ತಿ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇವನು 'ದೊಡ್ಡಾಟ' "ದಪ್ಪಿನಾಟ"ಗಳನ್ನು ಸಹ ರಚಿಸಿದ. 'ಕಲಿಧರ್ಮ' 'ಬಸವೇಶ್ವರ' ದೊಡ್ಡಾಟಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ತಾನೇ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ತಂದು ಜನಮನ್ನಣೆ ಗಳಿಸಿದ. ಮಹದ ಸಾಬ ರಚಿಸಿದ ಸೋಬಾನೆ ಹಾಡು ಜನರು ಇಂದಿಗೂ ಅವನು ಹಾಡಿದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

"ಕಲಬುರ್ಗಿ ಊರ ಮುಂದ | ಕೆರಿ ಕಟಿಸ್ಯಾರೇನ ಚಂದ ||

ಅಲ್ಲಿ ಶರಣಾರು ನೆಲೆಸ್ಯಾರು ಬಂದ || ಸೋ || ಪ ||"

ಈ ಪದ್ಯ ಇಂದಿಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಇನಿದನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಸ ನೀರು ತಂದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಜನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಜನರು ಆಡುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ ದೇಶಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿದ ಮಹದ ಸಾಬ ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಇದ್ದಾನೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ 'ಗೀಗೀ' ಹಾಡು ರಚಿಸಿ ಹರದೇಶಿ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದಪ್ಪು ಬಾರಿಸಿ ಹಾಡುವ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ. ಮಹದ ಸಾಬನ ಕೃಷಿ - ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಮರ, ಅಜರಾಮರ.

ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ

ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ 'ಗೀಗೀ ಮೇಳ' ತಾನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಡಪ್ಪು ಬಾರಿಸಿ ಹಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಪರಮ ಭಕ್ತನಾದ ತಾನು ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನಮನವನ್ನು ತಿದ್ದುತ್ತ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ ಬಡವ ಬಲ್ಲಿದರೆನ್ನದೆ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ಭಾವಿಸದೆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಂರೆಂದು ಭಾವಿಸದೆ ಹಾಡು ಕಟ್ಟಿ ತಾನೇ ಡಪ್ಪು ಬಾರಿಸಿ ಹಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಸಾವಳಗಿಯ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶಿವಯೋಗಿಗಳು, ಕಲಬುರ್ಗಿ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರ ಖಾಜಾ ಬಂದಾನವಾಜ, ತಮಿಳು ನಾಡಿನ ಅರವತ್ತೂರು ಪುರಾತನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ತಿರು ನೀಲಕಂಠೇಶ್ವರ ನೆರೆಯ ರಾಜ್ಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿಠಲ ರುಕಮಾಯಿ ಪರಮ ಭಕ್ತರಾದ ಗೋರಾಕುಂಬಾರ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಂತರಾದ ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರ ಮುಂತಾದ ಮಹಾತ್ಮರ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ತಾಳಲಯದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಜನಮನವನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತ ತಿದ್ದಿ-ತೀಡಿ ಸಮಾಜ ಸೇವಕನೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಕವಿ ಮಹ್ಮದಸಾಬ.

ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಭಕ್ತ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರ ಮೇಲೆಯೂ ಇತ್ತು. ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಮಾಡಿದ ಜನ ಸೇವೆ, ಪರೋಪಕಾರ ಅವರು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಹ್ಮದಸಾಬ ತೆಗೆದ ಉದ್ಧಾರ ಅದ್ಭುತ.

“ಅರಳ ಗುಂಡಿಗಿ ಶರಣರು ಮಾಡಿದ ಆಟ
ಸರಳ ಒಂದೇ ನಾಲಿಗೆ ಹೇಳಿದು ಅವಘಟ್ಟ.”

ದ್ವಿತೀಯ ಶಂಭು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಅರಳಗುಂಡಿಗಿ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಹಾತ್ಮರು. ಅವರು ತೋರಿದ ಮಹಿಮೆ, ಮರೆದ ಪವಾಡ ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ ಸರಿ. ಸಣ್ಣವನಾದ ನನಗಂತೂ ಅದನ್ನು ಒಂದು ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ.

ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರನ್ನು ಅರಳಗುಡಿಯ ಅವರ ಅಣ್ಣಂದಿರರು ಶರಣರಿಗೆ

ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಕಾಡಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದ್ದು, “ಕುಭೇರ ಕಲ್ಲಪ್ಪನ ಕಿವಿ ಬೇನೆ” “ಮಗ್ಗುಂ ಹುಸೇನಿ ಜೊತೆ ಸಂಹಾದ” ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಸರಡಗಿಯಲ್ಲಿ “ವೇಶ್ಯರ ಹುಡುಗನ ನಡಾವಳಿ” ಹೀಗೆ ನಡೆದ ಹೋದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಕ್ರೋಢಿಕರಿಸಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹಾಡಿ ಆ ಮಹಿಮರ ದಿವ್ಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಜನಮನಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಅವರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರು ತಾರುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದಂತೆ ಅಣ್ಣಂದಿರು “ದಾನ ಮಾಡಿ ಮನೆ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತೀ” ಎಂದು ಕಠೋರವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದ ದೃಶ್ಯ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಹಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ “ಡೋಗಿ ಬರ” ತಲೆ ದೋರುತ್ತದೆ. ಈ ‘ಬರಗಾಲ’ದಲ್ಲಿ ಜನ, ದನ, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ ಅನ್ನ ನೀರುಗಳಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಪಟಪಟ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಜನರ ಈ ಭವಣಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಹದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

“ಡೋಗಿ ಬರಗಾಲವೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಶರಣರ ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರೇ ಜನಕ ಸಲುಹಿತು

ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಉಂಡುಟ್ಟು ಜನ ನಲಿದಾಡಿತು

ಶರಣರ ಕೀರ್ತಿ ಜಗದಲ್ಲಿ ಹರಡಿತು” ಹಾ. ಜೀ ||”

ಬರಗಾಲದ ಭವಣಿಯಿಂದ ದನ-ಕರುಗಳು ಕಟುಕರ ಕೈ ಸೇರ ಬಾರದೆಂದು ಮೇವಿನ ಕಣಜವನ್ನೇ ತಂದು ಒಟ್ಟಿದರು. ಡೋಗಿ ಬರಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ಜನ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಬಾರದೆಂದು ‘ಗಂಜಿ’ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅರವಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಸಕಲ ಜೀವ ರಾಶಿಗಳ ಬದುಕು ಬೇಕೆಂದು ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಹಾಡಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಿದರು.

ಶ್ರೀಮಂತರು ಉದಾರ ಹೃದಯದಿಂದ ದಾನ ಮಾಡಿ ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತನಾದ ಕುಭೇರ ಕಲ್ಲಪ್ಪ ಕಿವಿ ಶೂಲೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಾನೆ. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಕಿವಿ ಶೂಲಿ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ. ಗುಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕುಭೇರ ಕಲ್ಲಪ್ಪ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ತಾಳಿ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಜೀವ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣರ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶರಣರು ಕುಭೇರ ಕಲ್ಲಪ್ಪನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಊದುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಮೇಣ “ಕಿವಿ ಶೂಲೆ” ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಬಂದು ಕಲ್ಲಪ್ಪನ ಜೀವಕ್ಕೆ

ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಶರಣರ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಕುಭೇರ ಕಲ್ಲಪ್ಪ. ಆಗ ಶರಣರು “ಕಲ್ಲಪ್ಪ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಜೀವ ಹುಲ್ಲು ಬೀಜವಲ್ಲ”ವೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಶರಣರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕುಭೇರ ಕಲ್ಲಪ್ಪನಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕುಭೇರ ಕಲ್ಲಪ್ಪ

“ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿ ದ್ರವ್ಯದ ಕೊಡ ತಗೊಂಡ ಹೊಂಟ.

ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮರು ತಗದಿದಾರೋ ತೊಂಟ

ಸುಮ್ಮನೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ಯಾದೇನೋ ಗಂಟ || ಹಾಂ ಜೇ ಜೇ ||

ಎಂದು ಹಾಡಿ ಸಭಿಕರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕರುಣೆ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ.

ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲ್ಲಪ್ಪನವರ ಮನೆತನ ಜಿಪುಣತನಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಕುಭೇರ ಕಲ್ಲಪ್ಪ ದ್ರವ್ಯದ ಕೊಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು ಸುಮ್ಮನಿರುವರೆ? ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಆಗ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಈ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರ “ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಶೂಲಿ” ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕಿವಿ ಶೂಲಿಯಿಂದ ಸಾಯುತ್ತೇವೆ ಇನ್ನೇನು ಗತಿಯೆಂದು ಹೊರಳಾಡಿ ಅತ್ತರೂ, ಕರೆದರೂ ‘ಕಿವಿಶೂಲೆ’ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಿವಿ ಶೂಲೆಯ ತಾಪ ತಾಳದೆ “ನಮ್ಮ ಕಿವಿಶೂಲೆ ನಿಲ್ಲಲಿ ನಾವು ದ್ರವ್ಯ ತುಂಬಿದ ಕೊಡ ತರುತ್ತೇವೆ” ಎಂದು ಮಹಾದಯಾಳು, ಕರುಣಾಮೂರ್ತಿ ಶರಣರ ಪಾದ ಕಮಲಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಶರಣರು ಕುಭೇರ ಕಲ್ಲಪ್ಪನ ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಊದುತ್ತಾರೆ. ಕಿವಿ ಶೂಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ”. ಒಂದ ಕೊಡಕ ಐದು ಕೊಡ ತರಿಸಿದರು. “ಹಿಂಗಸದ ಶರಣರ ಏಟ” ಎಂದು ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು, ಘನತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಭಯ, ಭಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಾನ ಮಾಡುವವರೆ ದಯಾವಂತರೆಂದು ಹೇಳಿ ದಾನ ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಬರಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ಶರಣರಂತಹ ಮನಸುಳ್ಳ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬನ ಹಾಡಿನ ಮೋಡಿ ಮನದ ಲಹರಿ ಮನುಷ್ಯರು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ರೀತಿ ನೋಡಿದವರೆಲ್ಲ ಬೆರಗಾಗಿ ಬೆರಳು ಕಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಮೋಹ, ದುರಾಶೆ, ಜಿಪುಣತನ, ಕೃಪಣತನ, ಕೃತಜ್ಞತೆ, ಅಪನಂಬಿಕೆ ಬಯಲಿಗಳೆದು ಅವರಲ್ಲಿ ಸದ್ಭಾವನೆ ಹುಟ್ಟಿಸ ತೊಡಗಿದ. ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ, ನಂಬಿಕೆ, ಸಹಕಾರ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಈ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ

ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳಬೇಕು ಎಂದು ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಕೆಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹಿಡಿದು ದಾರಿಗೆ ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ. 'ತಿರಿದು ಕೊಂಡು ತಿಂದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಉಣ್ಣ ಬೇಕು' ಇದು ಮನುಷ್ಯ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಹಾಡಿ ಹೇಳಿ ಜನರನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಲಿದ್ದ ಹೀಗೆ ಹಾಡಿ ಹಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಓರ್ವ ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಕನಂತೆ ಗುರುವಿನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಬ್ಬಗಳೆಂದರೆ 'ಮೋಹರಂ ಹಬ್ಬ', 'ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬ' ರೈತರು ಆಚರಿಸುವ 'ಕಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಹಬ್ಬ' ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಹಾನೋಮಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು "ನಾಡಹಬ್ಬ" ಎಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹದಿಹರೆಯದ ಹುಡುಗರು ಆಚರಿಸುವ "ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬ" ತುಂಬ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಚಂದ್ರ ಮೂಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಹುಡುಗರು ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಹೋಳಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯವರೆಗೆ ನಾನಾ ತರದ ಹಾಸ್ಯ ವಿಡಂಬಣೆ ಬಿಂಬಿಸುವ ಆಟಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತ 'ಕುಳ್ಳು-ಕಟ್ಟಿಗೆ' ಕಳುವು ಮಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಲ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಬೊಬ್ಬೆ ಹಾಕುತ್ತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ವಾತಾವರಣ ತಂದು ಒಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹದಿ ಹರೆಯದ ಹುಡುಗರು ಹಾಡುವ 'ದಂಧುಮೆ' ತುಂಬ ಆಕರ್ಷಕ, ಚಮತ್ಕಾರಕ' ಚೊತೆಗೆ ಅವರು ಹಾಕುವ 'ಸೋಗು' ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಆಟವೂ ಅಷ್ಟೇ ಸೋಜಿಗ. ಈ ಸೋಜಿಗ ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೂ ಎಡೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ 'ಕಾಮನ' ಸೋಗುಹಾಕಿ ಹೆಣವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತರುಣ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ಕುಪ್ಪಸ ತೊಟ್ಟು 'ಬಳಿ' ಹಾಕಿ 'ರತಿ'ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿ 'ಕಾಮನ' ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಪ್ರಳಾಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಮನ ಸತಿ ರತಿದೇವಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಳಾಪಕ್ಕೆ ದನಿದೆಗೆದು ಅಳುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. 'ಸತ್ತ ಕಾಮನ' ಸುತ್ತಲೂ ಅಷ್ಟೇ ಹುಡುಗರು ಕಾಮನ ಹೆಣದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಇದ್ದು ಕಾಮನ ಹೆಣ ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರೆಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೆಣದೊಂದಿಗೆ ಬೊಬ್ಬೆ ಹಾಕುತ್ತ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು 'ಕಾಮ' ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ 'ಜೀವ' ದಾನ ಮಾಡಿ ಬದುಕಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೊಬ್ಬೆ ಹೊಡೆದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಹುಡುಗರ ಕಪಟ ನಾಟಕ ನೋಡಿ ಕಿಡಿಕಿಡಿ ಯಾಗಿ ಶರಣರು "ಸತ್ತವನಿಗೆ ಹೊತ್ತಾಕ ತಂದಿರಿ ಒಣ ಸತ್ತ ಕತ್ತಿಗೆ ಒಯ್ದು ಮಾಡಿರಿ ಮಣ್ಣ" ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಅನ್ನುವುದೇ ತಡ 'ಕಾಮ'ನ ವೇಷ ಹಾಕಿದ ಹುಡುಗ 'ಗೂರಕ' ಅಂತ ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ 'ರತಿ' ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಇದ್ದ ಹುಡುಗರು

“ಸತ್ತವನ ಹೆಂಡತಿ ಅತ್ತು ಬಂಡಮಾಡಿ
ಹೇಳಿಳ್ಳು ಶರಣ ಪುಂಡರಿಗೆ
ಹೆಂಡಿ ಬಡದಾಂಗಾಯ್ತು ತೊಂಡಲ ದಂಡಿಗ
ಈ ಮಾತು ಬಂದೈತಿ ಹೊಲಿ ಬಂಡಿಗ
ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಲ ಶರಣರೆ ಮಾತುಕತಿ ಇಲ್ಲದೆ
ಮರಣಾಗ್ಯಾನ ನನ್ನ ಗಂಡಗ
ಮುತ್ತೈದಿ ತನಾ ಕೊಟ್ಟುಕಾಪಾಡಿರೆಂದು
ಬಿದ್ದಳು ಶರಣರ ಚರಣೇಗ

ತನಗೆ 'ಮುತ್ತೈದಿ ತನ' ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿ ಪ್ರಳಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಮನ ಹೆಂಡತಿ ರತಿಯ ಆರ್ತನಾದ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸತ್ಯ ಶರಣರಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟ ಪಾರಗೋಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇಲ್ಲ “ಹೆಣ ಹೊತ್ತು ತಂದಿರುವ ಕತ್ತಿ ಸೂಳ ಮಕ್ಕಳು” ಎಂದು ಉದ್ಭಾರವೆತ್ತಿದ ಕವಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು. “ಸತ್ತವನಿಗೆ ಬದುಕಿಸುವುದು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಮರಳಿ ಹೆಣಾ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿರೆಂದು” ಶರಣರು ಹೇಳಿದಾಗ ಸತ್ತಂತೆ ನಟಿಸುವ ನಮ್ಮ ನಟನೆ ಹಾಸ್ಯ, ವಿಡಂಬನೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ಇವ ಎಂತಹ ಶರಣ. ಇಂತಹ ದಡ್ಡರ ಮುಂದೆ ಹೆಣಾ ಇಡೂದು ಬೆಂಕಿ ಮುಂದ ಇಡೂದು ಒಂದೇ ಎಂದು ಶರಣರ ಮುಂದೆಯೇ ಹೆಣವಾಗಿದ್ದ ಹುಡುಗನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಕೂಗುತ್ತಾರೆ.

“ಹ್ಯಾಗಿಗಳು ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಹಿಗ್ಗಿನಾಗ ಹೋಗಿರು
ಕೂಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದರು ಆಗಿದ್ದ ಗಪ್ಪ.
ಇದು ಎಂಥಾದ್ದು ಬಂತೋ ತಾರೀಪ
ನಾವು ಶರಣರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿದ್ದೇತಪ್ಪ”

ಎಲ್ಲರೂ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತ ಎಳದಾಟದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದು ತಿಳಿದು

“ಲಗು ಬಗಿ ಮೂಗಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿದರು
ದನಿ ಮಾಡಿರೆಂದು ಆಗಿದರೋ ಸಂಪ
ಹೆಣ ಆಗಿದ್ದ ಹುಡುಗಂದು ಈಗತಿಯಾಯ್ತು

ಹೆಂಡತಿ ಯಾದಾವಂಗ ಬಂದಿತ್ತೊ ಸ್ತಿ ರೂಪ
 ಕ್ವಾಡಗ ಭಾಡ್ಯಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ತಪ ತಪ
 ಎಲ್ಲಿಂದಲೆ ಆಗಿರು ಗಪಚುಪ
 ಸರ್ವ ಅವಯವಗಳು ತಯಾರಾಗಿ
 ಎದಿ ಮ್ಯಾಲ ಕುಚಬಂದಿದ್ದು ವತ್ತ ||

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಕಳಕಳಿ ಮೈ ಮುರಿದು
 ದುಡಿದು ಮುಂದೆ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬೇಜವಾಬುದಾರಿ ಯುವಕರಿಗೆ
 ಪಾಠ ಕಲಿಸಲು ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಅರಳ ಗುಂಡಿಗಿ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರ
 ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗೀಗೀ ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿ ಯುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು
 ಬಲಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಇಬ್ಬರು ಯುವಕರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಊರ ಜನರು ಗಮನಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ
 ಕೂಡಿ ಮಹಾದಯಾಳು ಶರಣರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹುಡುಗರು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಗಿದೆ
 ತಾವು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟರು.

“ಇಂದು ಧರನಲ್ಲಿಗೆ ನಡಿರೆಂದು ಮುಂದಾಗಿ ನಡೆದರು
 ಝಪ ಝಪ”

ಬಂದು ಸತ್ತ ಹೆಣ ಮುಂದಿಟ್ಟರು ಹೆಣ್ಣು ರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದು ಯುವಕನನ್ನು
 ಶರಣರ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

“ಸತ್ತವನಿಗೆ ನೀವು ತಂದಿದ್ದು ಹೌದು
 ಸತ್ತನೆಂದು ಹೇಳಿರಲ್ಲ
 ನೀವು ತಂದಿದ್ದು ನಿಮಗದ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ
 ಅವ ಸತ್ತ ಇದ್ದುದು ಸದ್ದೆ ತಿಪ್ಪಲ
 ಸತ್ತವನಿಗೆ ಮತ್ಯಾಂಗ ಬದುಕಿಸಲಿ
 ಸತ್ತೇ ಆಗಿತ್ತು ನಿ ಕಾಲ || ಹಾ ಜೀ ಜೀ ||

“ಹೆಣ ತಂದು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿರುವಿರಿ ನಿಜ. ಈ ತರುಣ ಜೀವಂತ
 ಅದಾನೋ ಸತ್ತಾನೋ ಅನ್ನೊಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಚೀರಾಡಿ, ಬೋರಾಡಿ ಅತ್ತು
 ಕರೆದು ಆಡಿದಿರಿ ಆಟಾ. ಜೀವಂತ ಇದ್ದಾಗ ಸತ್ತ ಹೆಣ ಅಂತ ನನ್ನ ಮುಂದೆ
 ಹೇಳಿದಿರಿ. ಇರಬಹುದೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾದೆ ನಾನು ಈಗ ಅವ ನಿಜವಾದ
 ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಅವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಬದುಕಿಸಲಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದು
 ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

“ತಾವು ಮಹಿಮಾ ಪುರುಷರು ತ್ರಿಕಾಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮಗರಿಯದ ವಿಷಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಯುವಕರು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಈ ಜಾಲ ಒಡ್ಡಿ ಆ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದಯಾಳು ಶರಣರು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಮರು ಜೀವ ನೀಡಿ ಬದುಕಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾಂಜಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆಗ ಶರಣರು “ಎಲ್ಲವೂ ಶಿವನ ಇಚ್ಛೆ ಅವನ ಆಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಕಡ್ಡಿಯು ಸಹ ಅಲುಗದೆಂದು” ಹೇಳಿ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹವಾಗಿದೆ ಏಳು” ಎಂದು ಶರಣರು ಆ ತರುಣನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಆ ತರುಣ “ಶಿವಶಿವಾ” ಎಂದು ಎದ್ದು ಶರಣರ ಪಾದ ಕಮಲಗಳಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಧನ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

“ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗಂಡಾದರೇನು? ಹೆಣ್ಣಾದರೇನು ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಹೋಗು ನೀನು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸು” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೆಣ್ಣು ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದ ಆ ತರುಣ ತಾವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ನನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಆತ್ಮ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಾಯುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಗಳಗಳ ಅಳುತ್ತ ಹೇಳಿದ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕ್ಕೊಳಗಾದ ಆ ತರುಣರನ್ನು ಕಂಡು ಕನಿಕರಪಟ್ಟು ಶರಣರು “ತರುಣರು ನಾಡಿನ ಉಪ್ಪು ಇದ್ದಂತೆ.” ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ರುಚಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟು ಬಾಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಆಗ ಊರ ಜನರು ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು “ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರು ದ್ವಿತೀಯ ಶಂಭು ಅವತಾರ ಪುರುಷ” ಎಂದು ಜಯ ಘೋಷ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

ಹದನೆಯನೆಯ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ವಿಲಿ ವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಲಿತ್ತು. ದೇಶ ಭಕ್ತರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಸ್ಪಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಹಳೆ ಊದಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಹಾಕಾರ, ಚಿತ್ತಾರಗಳ ಮಧ್ಯ ಭಾರತ ಜಗತ್ತಿನ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಂಕಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನದ ನಿಜಾಮರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಅಜ್ಞಾನದ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ತಾವು ಜಗತ್ತಿನ ಏಳನೇ ಶ್ರೀಮಂತರ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು ಅಟ್ಟ ಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಾರ್ಥ, ವಂಚನೆ, ಸ್ವಜನ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮೇಲು - ಕೀಳುತನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಿಜಾಮರ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಕೆಂಗೆಟ್ಟು ಕಂಗಾಲವಾಗಿದ್ದು ಜನರಿಗಂತೂ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಮಾಜ ಸೇವಕರ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ತುಂಬ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶರಣ ಸಂತರ ಹಾಗೂ ಸಜ್ಜನರ ನಾಡಾಗಿದ್ದ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕರುಣಾಳು ಬೆಳಕು ಅರಳ ಗುಂಡಿಯ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದರು.

ಅತ್ಯಂತ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಅರಳಗುಂಡಿಗಿಯಿಂದ ಕಲಬುರ್ಗಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿ ಉಳ್ಳವರ ಮನವೊಲಿಸಿ ಸಮಾಜ ಸೇವೆ ಗೈಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥ ಪಂಗಡ, ವರ್ಣ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಹಾಕಿ ಮಾನವ ಕುಲ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಭಾವ ಜನರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ತಂದು ಕೊಡಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪಶು ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕವಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಇಟ್ಟು ಜನರು ಹೊಡೆದು ಓಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅರಳು ಗುಂಡಿಗಿಯ ಶರಣರು ಅದೇ ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಅರವಟ್ಟಿಗೆ ಇಟ್ಟು ಕಾಳು ತಿಂದು ನೀರು ಕುಡಿದು ಚಿಲಿ ಪಿಲಿ ಎಂದು ಹಾಡಿ ನಲಿಯಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಮಹಾದಯಾಳು ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರು. ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ "ಡೋಗಿ ಬರ"ದಲ್ಲಿ ಜನ ಬದುಕಲೆಂದು ಗಂಜಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿದ್ದರು. ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಗೋಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ನೀರು ಮೇವಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಸರಕಾರ ಮಾಡದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಶರಣರು ತಾವು ಒಬ್ಬರೇ ಮಾಡಿ ದನ ಕರುಗಳನ್ನು ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರು. ಶರಣರಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂತಹ ಮಾನವೀ ಗುಣಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಗೀಗೀ ಹಾಡು ರಚಿಸಿ ಅದೇ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ದಯೆ ಅಂತಃಕರಣ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಪರಸ್ಪರರು ಪ್ರೇಮಾದಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಬಾಳುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡ ತೊಡಗಿದರು. ಜನಪದ ಕವಿ ಸಾವಳಗಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ.

ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಗ್ರಾಮದೇವತೆ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ತರುವಾಯ ಅರಳ ಗುಂಡಿಗಿಯ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರನ್ನು ತುಂಬ ಭಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಹೋಳಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಆದ ಐದು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಜರಗುವ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರ ಜಾತ್ರೆಗೆ ತಪ್ಪದೇ ಗೀಗೀ ಮೇಳದೊಂದಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ೪-೫ ದಿವಸ ಕಲಬುರ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನ ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಜನ ಜಾಗೃತಿಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು, ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ತತ್ತ್ವ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಜನ ಜಾಗೃತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಶರಣರೇ ಬಂದು ಈ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟು ತಾಧ್ಯಾತ್ಮರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು ಮಹ್ಮದ ಸಾಬರು ತಮ್ಮ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಹಾಡಿನ ಮೋಡಿಗೆ ಬೆರಗಾದ ಜನರು ಇವರಿಗೆ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹ್ಮದ ಸಾಬರಿಗೆ ಜನರು ಕೊಡುವ ಹಣದ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಈ ಹಾಡು ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆಸಿ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ

ಎಡೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಜನರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬೇಕು. ಜನರು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ಅರಿತ ಜನರು ಶರಣರೇ ಕವಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೇನೋ ಎಂಬ ಭಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು ಬಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹರದೇಶಿ ಮೇಳದ ಕವಿ - ಹಾಡುಗಾರ

ನಡು ಹರಯೆಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಹದ ಸಾಬ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಾಡುಕಟ್ಟಿ ಡಪ್ಪು ಭಾರಿಸಿ ಹಾಡತೊಡಗಿದ. ಅವನ ಕೀರ್ತಿ ಸೋಲಾಪುರ ವಿಜಾಪುರ ಕಲಬುರ್ಗಿ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿತು. ಹರದೇಶಿ ಕವಿ ಎಂದು ತುಂಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಪಡೆದ ಇವನಿಗೆ “ನಾಗೇಶಿ” ಹಾಡುಗಾರರು ಪ್ರತಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಕೆಣಕಿ ಸೋಲಿಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಈ ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಉರುಸು ಇನ್ನಿತರ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ‘ವೀಳ್ಯ’ ಇದ್ದೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಹರದೇಶಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ನಾಗೇಶಿ ಇದ್ದರೇನೇ ಈ ಗೀಗೀ ಹಾಡಿಗೆ ರಂಗು ತುಂಬುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಹರದೇಶಿ ಗಂಡು ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಹಾಡಿದರೆ ‘ನಾಗೇಶಿ’ ಹೆಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಹಾಡುವ ಸವಾಲು-ಜವಾಬುಗಳಲ್ಲಿ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಕರಗಿ ಬೆಳಕಾದದ್ದೇ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಮೋಜು-ಮಜಾವುಗಳು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಪ್ರತಿ ಮೂರು ವರುಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅಫಜಲಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಕೋಗನೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ‘ವೀಳ್ಯ’ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬನ ಗೀಗೀ ಮೇಳ ಆಗಮಿಸಿತು. ಮಹದ ಸಾಬ ಹರದೇಶಿ ಮೇಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಸವಾಲಿಗೆ ಜವಾಬು ನೀಡಲು ನಾಗೇಶಿ ತಂಡದ ಹಾಡುಗಾರ್ತಿ ಶಾಂತವ್ವ ಗಣಿಯಾರ ‘ಅಡಕಿ’ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ಭಯ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಜಾತ್ರೆಗೆ ದುರಗ ಮುರಗಿಯರು, ಪೋತರಾಜರು ಹಲಗಿ ಮಜಲಿನವರು ಸನಾದಿ ಮೇಳದವರು ಕುದರಿ ಕುಣಿತ ಕೋಲಾಟ ತಂಡದವರು ಡೊಳ್ಳಿನ ಮೇಳ ತೊಗಲು ಗೊಂಬೆಯಾಟ ಹುಲಿ ವೇಷ ಬಹುರೂಪಗಾರರು ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ನಡೆಯುವ “ಹರದೇಶಿ-ನಾಗೇಶಿ” ಗೀಗೀ ಹಾಡಿನ ಹಾಡುಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಶಾಂತವ್ವ ಗಣಿಯಾರ

ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಗೊತ್ತು ಪಡಿಸಿದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹಾಡುಗಾರರು ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಹಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದರೆ ಜನರು ಹಾಲಿಗೆ ಹೆಪ್ಪಿಟ್ಟಂತೆ - ಗಪ್ಪು ಕುಳಿತು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಗಲಾಟೆ ಸುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗದ್ದಲು ಸುರುವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಗದ್ದಲ ತಡೆಯಲು ಸಾವಳಗಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಅಟ್ಟ ಏರಿ ಹಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾಗೇಶಿ ತಂಡದ ಗಣಿಯಾರ ಶಾಂತವ್ವ ಭರದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವಳು ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ

“ಅಡಕೀಗಿ ಇಳದ ಅಡಕೀಗಿ
ಮರುಳಾಗ್ಯಾಳ ಹಳೀ ಫಡಕೀಗಿ
ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ ಬಿಡಕೀಗಿ
ಇಕೀಗಿ ಹೋಗ ಬ್ಯಾಡಂತ ಹೇಳಿನಿ ಕೋಗನೂರ ಕುಡಕೀಗಿ”

ಹಾಸ್ಯದ ಚಟಾಕಿ ಹಾರಿಸಿದ. ಇಂತಹ ಹಾಸ್ಯದ ಚಟಾಕಿ ಹಾರಿಸಿ ಸಭಿಕರನ್ನು ನಗೆಯ ಕಡಲಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸುವ ಕಲೆ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನಿಗೆ ಕರಗತವಾಗಿತ್ತು.

ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನಿಗೆ ಜನರ ಒಲುಮೆ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರಾಳಿಗಳು ಪಡುವ ಭಯ ಹೊಗಳಿಕೆ ಶಿಷ್ಯರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳ ಮಮತೆಯ ಮಹಾಪೂರದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನ ಮಡದಿ ಹನಿಫಾಬಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಾದ್ವಿ ಶಿರೋಮಣಿ ಗಂಡ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಗಳಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಜನರ ಪ್ರೀತಿ ಕಂಡು ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪರ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಡಿ ಬಂದ ಗಂಡನಿಗೆ ಹರವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಂಪಾದ ನೀರು ಕೊಟ್ಟು ದಾರಿ ದಣಿವು ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಟ್ಟಿ ರೊಟ್ಟಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಐದು ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಮೂವರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು. ಸಂಸಾರ ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು. ಹಿರಿಯ ಮಗಳು ಫಾತಿಮಾ ಬೀ. ಸಣ್ಣ ಮಗಳು ಫತ್ಮಬಿ ಹೀಗೆ ಸದ್ದುಗದ್ದಲ ವಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆದ ಈ ಸಂಸಾರದ ಹೊಣೆ ಹೆಂಡತಿ ಹನಿಫಾಬಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನಿಗೆ ಸಂಸಾರದ ಚಿಂತೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆ. ಅವನಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರ ಎಂಬ ದೃಢ ನಂಬಿಕೆ ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನಿಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಅವನು

“ಧರಿಯೊಳು ಅಧಿಕ ಹಿರೇ ಸಾವಳಗಿ ಊರು

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಅಲ್ಲಿ ನೆನೆದಾರ ಧೀರ
ಆತನಿಂದ ಆಗೆಂದು ಉದ್ಧಾರ
ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ ಮಹದ ಕವಿಗಾರ”

ಮಹದ ಸಾಬ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿದ್ದು ಪಾರಮಾರ್ಥಕ ಸಾಧಕ, ತತ್ವಾರ್ಥ ಶೋಧಕ. ■

ಮಹದ ಸಾಬನ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಶೃಂಗಾರ ರಸ

ಲಾವಣಿ ಹಾಗೂ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಶೃಂಗಾರ ರಸ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಲಾವಣೀ ಎನ್ನುವುದೇ ಲಾವಣ್ಯ ವತಿಯಾದ ಶೃಂಗಾರ. ಅದರಂತೆ ಏರು ಜವ್ವನದ ಗಂಡು ಹುಡುಗರ ವರ್ಣನೆಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು - ಗಂಡುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ರಸವಿರದಿದ್ದರೆ ಆ ಕಾವ್ಯ ನೀರಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ನೀರಸವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. “ಗಂಡಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಾಯೆ” “ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡೆ ಮಾಯೆ” ಹೆಣ್ಣು - ಗಂಡು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಒಲಿದು ಕೂಡಲು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಒಲವು - ನಲವು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣು - ಗಂಡು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಮಹದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಲದಂತೆ ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟು ಅವರಡು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಬೆಸೆದು ಕಾವ್ಯ ಹೊಸೆದು ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹಾಡುಗಳೇ ಗಂಡು ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಹರದೇಶಿ ಹೆಣ್ಣು ಹೆಚ್ಚೆಂದು ನಾಗೇಶಿಯವರು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಾಡುಗಳೇ ಸವಾಲು ಜವಾಬುಗಳು.

ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಊರು ಸಾವಳಗಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಚಂಚಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ “ಬಂಗಾಲಿ ಹೆಣ್ಣು” ಎಂದು ತುಂಬ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ‘ಬಂಗಾಲಿ’ ಎಂದರೆ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವವಳು. ಸುಲಭ ಅರ್ಥವಾಗದವಳು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಆಶೆ ಹಚ್ಚಿ ಫಾಶಿ ಮಾಡುವವಳು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಬಂಗಾಳಿ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಅಂದರೆ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬಕವಿ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ವರ್ಣನೆ ಹೀಗಿದೆ.

“ಅದೇ ಊರಾಗ ಒಂದು ಬಂಗಾಳಿ ಹೆಣ್ಣಿತ್ತು
ಬಹಳ ಮಾಡೂದು ಹಾದರ.
ಆ ಹುಡುಗ ಇದ್ದಾನ ಚದುರ
ಮುರಕಾ ಮಾಡಿ ಮೂಗು ಮುರಿದು
ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆದು ಹಾಯ್ದಾಳ ಅವನ ಎದುರಾ”

ಎಂದು ದನಿ ಎತ್ತಿ ಹಾಡಿ ಸಭಿಕರೆದೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರ ರಸ ಹರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಎಳೆ ಪ್ರಾಯದ ಬಾಳಿ ಸುಳಿ ಹಂತಕ್ಕೆ
ರೇಷ್ಮೆ ಕುಪ್ಪಸ ತಿಟಿಮಿಟಿ ಹೊಲಸಕ್ಕೆ
ಛಾಟಾಗಿ ಊರಾಗ ತಿರಗಾಕಿ ಘಾಟಿಯಾಗಿ ಊರ ಹಾರಕ್ಕೆ

ಆ ಹುಡುಗಿ ತನ್ನ “ಎಳೆಯ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ ಸುಳಿ” ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ತೊಟ್ಟ ರೇಷ್ಮೆ ಕುಪ್ಪಸ ಮೈಗೆ ಮುತ್ತಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚೇನು ಅವಳ ಮೈಗೆ ಈ ಕುಪ್ಪಸ ಬಂಗಾರಕ್ಕೆ ಕುಂದಣವಿಟ್ಟಂತಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ

ಉಚ್ಚ ಕೂದಲ ತೆಗಿತಾಳ ಹಿಕ್ಕಿ - ತಿಕ್ಕಿ
ಎದಿಮ್ಯಾಲ ಬಗರಿಯಂತೆ ನಿಗರಿ ನಿಂತಾವ ಚುಕ್ಕಿ
ನೋಡಿ ಮನದಾಗ ಆಗತಾದ ಹುಮಕಿ
ನಾ ಹೊಡಿಲೇನ ಧಕ್ಕಿ
ಮಸ್ತಕ ಏರಿ ಮೀರಿ ಕುಣಿಸೋದು
ಕಾಮನ ಕುಣಿಕೆ”

ಇಂತಹ ಏರು ಜವ್ವನದ ಹುಡುಗಿ ತನ್ನ ತಕ್ಕ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖೋಪ ಭೋಗದಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯ ಕಾಮ ಕೋಕಿಲನನ್ನು ಕಂಡು

“ನಾ ಮನಸ್ಸು ಇಟ್ಟೇನಿ ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಗ ನೀ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಖರೆ ನನಗೆ”

ಎಂದು ತನ್ನ ಮನದ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಇಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಆ ಸ್ನೇಹ ಜೀವಿ “ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಲೇ” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆ ಹುಡುಗಿ

“ಸುಮ್ಮ ಅಂದರೆ ನಮ್ಮವ್ವ ಬಯ್ಯತಾಳ
ನೀ ಬರ ಬ್ಯಾಡೋ ನಮ್ಮನಿಗ
ನಾನೇ ಬರತೀನಿ ನಿಮ್ಮನಿಗ
ನಮ್ಮ ಮನ್ಯಾಗ ನಮ್ಮಪ್ಪ, ಕೆಟ್ಟಾಂವಹಾನ
ಸಿಟ್ಟಿ ಮಾಡ್ಯಾನ ನಿನ್ನಗೆ”

ನನ್ನನು ಕಾಣಲು ನೀನು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಸಂಶಯ ಪಟ್ಟು ನಿನಗೆ ಸಿಟ್ಟಿ ಮಾಡಬಹುದು. ನಮ್ಮ ತಂದೆ ತೀರಾ ಕೆಟ್ಟಾಂವ. ನೀನು ಮೊದಲೇ ಸರಳ, ಸಾತ್ವಿಕ ಹುಡುಗ. ನೀನು ಬೆದರಿ ನಿಂತರೆ ಮತ್ತೆ ನೀನು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ “ನೀ ಬರಬ್ಯಾಡ ನಮ್ಮ ಮನೀಗ, ನಾನೇ ಬರತೀನಿ

ನಿಮ್ಮ ಮನೀಗ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವ ಹುಡುಗಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯವಳು. ತನಗೂ ತನ್ನ ಗೆಲೆಯನಿಗೂ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬರದಂತೆ ತುಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿ ಕೂಡೋಣ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಕಥೆ ತುಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಆತುರ, ಕಾತುರತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಇವಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪಾಠ ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ‘ತುರಾ’ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಎಷ್ಟಾದರೂ ಮಹದ ಸಾಬ ಹರದೇಶಿ ಹಾಡುಗಾರ ‘ತುರಾ’ ಮ್ಯಾಲ ಬರಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾಮಾ ತುರದಲ್ಲಿ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ತಿರಗುವ ಈ ಬಂಗಾಲಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಪಾಠ ಕಲಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಗೆಲೆಯನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಕೂಡ ಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲದಿಂದ ಹರದಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಗೆಲತಿಗೆ ಆ ಪ್ರೀತಿಯ ಗೆಲೆಯ ತಾನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲೇ ಸ್ಥಳ ಊರ ಹೊರಗೆ ಇರುವ ಹನುಮಪ್ಪನ ಗುಡಿಗೆ ಬರಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇರದಿದ್ದರೆ ‘ಮಸೂತಿ’ ಕಡೆ ಬಾ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇರದಿದ್ದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಕವಿ ಕಥೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

“ಒಂದು ಹಿಕಮತಿ ತೆಗೆದು ಹೇಳತಾನಿ ಆ ಹುಡುಗ
ಹಣಮಪ್ಪನ ಗುಡಿ ಪರ ಬಾರೆ ಆದ ಊರ ಹೊರಗ
ನೀ ಬಾರ ಥೋಡ್ಯಾ ರಾತ್ರಾಗ
ನಾ ಹೋಗಿ ಇರತೀನಿ ಅದರಾಗ
ಮನ ಬಲ್ಲಾಂಗ ಪ್ರೇಮದಿ ಮಾಡೋಣ ಅಂತಾನ-
-ಸಂಭೋಗ”

ಬಂಗಾಳಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ‘ಬಾ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕವಿ ಮಗ ಹಣಮಪ್ಪನ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆಂದು ಮಾತು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ವಚನದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಊಟ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಇತ್ತ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಗೆಲೆಯ ತಾನು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಬಹುದೆಂದು ಆ ‘ಬಂಗಾಲಿ ಹೆಣ್ಣು’ ರಾತ್ರಿ ಎದ್ದು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಿರಿ ಬಿರಿ ನಡೆದು ಹನುಮಪ್ಪನ ಗುಡಿಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಹನುಮಪ್ಪನ ಗುಡಿಯೊಳಗ ದಿನಾಲು ಒಬ್ಬ ಹೂಗಾರ ಹುಡುಗ ಮನಕೋತಿದ್ದ ಇವನೇ ತನ್ನ ಗೆಲೆಯನೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು ಅವನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ನಡೆದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕವಿ ಬಹುರಮ್ಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

“ದೀಪಾ ತೆಗೆದು ಮ್ಯಾಲ ದಿಕ್ಕತಪ್ಪಿತ್ತು
ತೆಕ್ಕಿಗಿ ಬಿದ್ದ ಪಾಮಾರ
ನಾರಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಪ್ರಚಾರ ಆಸಿ ಹೇಳಿ
-ಫಾಸಿ ಮಾಡಿ

ಬೆಳೆಸ ಬೇಕ ನಮ್ಮ ತುರಾ
ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ಮ್ಯಾಲ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಾನ
ನಾರಿ ಅಂತಾಳ ಮನಸೀಗ
ಇದು ಪುಗಸೆಟ್ಟಿ ಆಯ್ತು ತೆಗೆ”

ಇನ್ನೊಂದು ಜಾಗಾ ನೋಡಿ ಹೋದರಾಯಿತಂತ
ಹೊಂಟಾಳ ಮಸೂತಿಗಿ !
ಮಸೂತಿಯೊಳಗ ಒಬ್ಬ ಮುಲ್ಲಾ ಮಲಗಿದ್ದ
ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಾಳ ತೆಕ್ಕಿಗಿ

ದೇವ್ವ ಅಂತ ತಿಳಿದ ಅವಳೀಗ
ಬಡಾ ಸೈತಾನ ಬಂದಾದ ಬೈಹಿನ್‌ಜೋಡ
ಎಂದು ಬಗಲಾಗ ಹಿಡದಾನ ಹಾಸಿಗಿ
ಧತ್ರ ಭತ್ರ ಎದ್ದು ಧರಕಿ ಹುಟ್ಟಿತು
ವತ್ರಮಾಡಿ ಲಗಿ ಬಿಗಿ ಮುಲ್ಲಾ ಹೇಳ್ತಾನ ತನ್ನ ಹೇಣ್ಣಿಗಿ
ಚೋಣ್ಣಿ ಎಲ್ಲಾ ತೊಯ್ದು ತಣ್ಣಗಾಗ್ಗೆದ
ಉಚ್ಚಿ ಹೊರಕಡಗಿ”

ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಆದ ಅಪಮಾನ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡ” ತನಗೆ ಎಂತಹ
ಸ್ಥಿತಿ ಬಂತಲ್ಲ” ಎಂದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನು ಹೇಳಿದ
ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ‘ಅದು ಧರ್ಮ ಸಾಲಿ.’

ಆ ಬಂಗಾಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಓಡಾಡುವುದು ನೋಡಿದರೆ ಅವಳು ಓಡಾಡುವುದು
ದೇಹ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಮನಸ್ಸಿನ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮನಸಾರೆ ನಂಬಿ ಮಾತಾಡಿ ವಚನ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದ ಮಹದ ಸಾಬ ಕವಿ
ಮಗನ ಕೂಡ, ಕೂಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡೆಯಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿಯಾದರೂ
ಅವನ ಭೇಟಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಧಾವಿಸಿ ‘ಧರ್ಮ
ಸಾಲಿಗೆ’ ಬರುತ್ತಾಳೆ.

“ಧರ್ಮ ಸಾಲಿ” ಅಂದರೆ ಊರೂರು ಅಲೆದಾಡುವವರೇ ಅಲ್ಲಿ

ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಊರಲ್ಲಿ ಕರಡಿ ಆಡಿಸುವವ ಬಂದು ಧರ್ಮ ಸಾಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಧರ್ಮಸಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಕರಡಿ ಮಲಗಿಸಿ ಅದರ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯೇ ತಾನೂ ಕಂಬಳಿ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಡುರಕಿ ಹೊಡೆತ್ತಿದ್ದ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿ ಸರಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಂದು “ಇವ ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗ್ಯಾನೆಂದು ತಿಳಿದು” ಗೊಂಗಡಿ ಸೆರಗ ಹಿಡಿದು ಹಾರಿ ಹೊಡೆದು ಎಬ್ಬಿಸುವ ದೃಶ್ಯ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ನಮಗೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ.

“ಏಳೇಳ ಅಂತು ಎಬ್ಬಿಸುದ್ರೋಳಗ
ಕರಡಿ ಅಂದಿತ್ತ ಅಡ್ಡಕ.
ಇಕಿ ಮುಕಳಿ ಅಂದಿತ್ತ ಫಡ್ಡಕ್
ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದೂದು ಬಂತೆನೋ ಶಿವನೆ
ಎರಡನೇದು ದಾಟಿ ಮೂರನೇಕ !”

ಕವಿಯ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಎಂತಹ ಕಹಿ ಉಂಡೇನಂದು ಮರ ಮರ ಮರಗುತ್ತ ‘ಕಾಮ’ದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ‘ರತಿ’ ಸುಟ್ಟು ಹೋದಂತೆ ನಾನು ಕವಿಯ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಸತ್ತೇ ಹೋದಂತಾಯ್ತು ಎಂದು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಾಳೆ.

ಈ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ ಕರಡಿಯಾಂವ ಎದ್ದಾನ
ಕೈಯಾಗ ಬೆತ್ತ ಇತ್ತು ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಥಳಿಸ್ಯಾನು
ಇದು ತಿರುಗುವ ಹೊಂಟಿದ ಹೆಣ್ಣು
ಊರಾಗ ಗಸ್ತಿ ಹೊಡೆಯವರ ಕೈಯಾಗ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹೆಣ್ಣು
ಆ ಗಸ್ತಿ ಹೊಡೆಯವರ ಹಿಡಕೊಂಡು
ವೈದಾರ ಚಾವಡಿತನಾ
ಮುಂಜಾನಾತು ಸೂರ್ಯ ಹೊಂಡರೋಣ
ಕವಿ ಮಹದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾನ
ಇದು ಸಿರಿ ಮಾಟದ ಹೆಣ್ಣಂತ ಹೇಳಿ ಜಮಾನಾತಾಗಿ
ಬಿಡಿಸ್ಯಾನ”

ಮಹದಸಾಬನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ

ಮಹದ ಸಾಬ ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕದ ಅನುಭವವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಕವಿ ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಈ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸು ಹೃದಯ ಅನುಭಾವದ ಆಗರವಾಗಿತ್ತು.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಪಂಡರಪುರದ ವಿಠಲ ರುಕ್ಮಾಯಿ ಭಕ್ತರಾದ ಸಂತ ಜ್ಞಾನದೇವ ತುಕಾರಾಮ ಘೋರಾ ಕುಂಬಾರ ಮುಂತಾದ ಸಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಕಥನ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಆ ಸಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಬಾಳಿ-ಬೆಳಗಿದ ರೀತಿ - ನೀತಿ ಸಹಜವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ. ಅವರ ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಆಡು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಹಾಡಿ ಜನ ಮನವನ್ನು ತಿಳಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಅದರಂತೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಅಕ್ಕ ಮಹಾವಿವಿ ಹರಳಯ್ಯ, ಮಧುವರಸರಂತಹ ಶರಣವರೇಣ್ಯರ "ಬದುಕು - ಅವರ ಬರಹ" ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ "ಕಾಯಕ - ದಾಸೋಹ" ತತ್ವ ಜನರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತ ತೊಡಗಿದ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ತಮಿಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಅರವತ್ತೂರು ಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದ 'ತಿರು ನೀಲಕಂಠ'ರ ವೃತ್ತಾಂತ, ಪೌರಾಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ "ರೇಣುಕಾ ಎಲ್ಲಮ್ಮದೇವಿ" ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೂಫಿ ಸಂತರು "ನಬೀಹಬೀಬರ" ಚರಿತ್ರೆ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಪ್ರದೇಶದ ಸೂಫಿ ಸಂತ ಮಹಾಕವಿ ಖಾಜಾ ಬಂದಾನವಾಜರನ್ನು ಕನ್ನಡ - ಉರ್ದು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳು, ಗೀಗೆ ಹಾಡುಗಾರ ಮಹದ ಸಾಬನ ಆಳವಾದ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ಅವನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಅನುಭಾವದ ಪ್ರತೀಕವೇ ಆಗಿವೆ.

ಸಾವಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಶರಣ, ಸಿವಯೋಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರರನ್ನು ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ಶರಣ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡು ಕಟ್ಟುವುದು ಆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಭಕ್ತಿ, ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಹಾಡಿ - ಕುಣಿಯುವ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಹರ್ಷ, ಆನಂದ, ಸಂತೋಷ, ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಅನುಭಾವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಹೇಗೆ ಬದುಕಿಸಿದರು, ಹೇಗೆ ದಾರಿ ದೀಪವಾದರು ಎಂಬುದನ್ನು

ಕವಿ ದೇಶಿಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ದೇಶಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುವ ದಯಾಮೂರ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ನಿಧಿ ಸಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಮಂತ್ರ ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

“ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಿನ ದೈವಕೆಲ್ಲ ಕೈ ಮುಗಿ ಹೇಳತೀನಿ
 ದೈವ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ದೇವರಂತು ಇದ್ದೇ ಇರತಾನ
 ಆ ದೇವರು ಇದ್ದು ಇಲ್ಲದಂಗಳಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಂತಾನ
 ದೇವರು ಸಿಗಲಿ, ಸಿಗಲಾರದೆ ಇರಲಿ ಜೀವ ಇರುವವರೆಗೆ
 ದೇವರು ಇದ್ದೇ ಇರತಾನ”

ಎಂದು ವಿನಯ ತುಂಬಿದ ಭಾವದಿಂದ “ಜೀವ-ದೇವರು” ಯಾರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ “ಜೀವ ಇರುವವರಗೂ ದೇವರು ಇದ್ದೇ ಇರತಾನ” ಎಂದು ದನಿದೆಗೆದು ಈ ‘ಜೀವವೇ ದೇವರು’, ‘ಜೀವ - ದೇವ’ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಜೀವವುಳ್ಳ ನೀ ಮನುಷ್ಯನೇ ದೇವರು. ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ಅರಿತು ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸನ್ನು ಬಯಸಿ ಬಾಳಿದರೆ ನೀನೇ ದೇವರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೀ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಅರಿವೇ ತನಗೆ ಗುರುವು. ಈ ಅರಿವೇ ‘ಅನುಭಾವ’ ಇದೇ “ಅಂತರಂಗದ ರತ್ನ” ಈ ಅನುಭಾವ ರತ್ನ ಯಾರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವುದೋ ಅವರೇ ಪರಮಾತ್ಮ. ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಡೆದಾಡುವ ದೇವರು “ಮಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಮಡಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ದೇವರಿಲ್ಲ” ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ ಹಾಡಿ ಜೀವ-ದೇವರ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಶರಣ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಸಾವಳಗಿ.

ಹುಟ್ಟು ಆಕಸ್ಮಿಕ. ಸಾವು ನಿಶ್ಚಿತ. ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ‘ಬದುಕು’ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಸಾರ್ಥಕ ಬದುಕಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಲು ಸಮಾಜ ಜೀವಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತುಂಬ ಹೃದಯದಿಂದ ಕರೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

“ಸತ್ತರ ಸಂಗಾಟ ಬರುವುದು ಕೀರ್ತಿ ಪೂರ್ತಿ
 ಮಣ್ಣು ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಮೂರ್ತಿ”

ದೇಹ ಅಳಿದರೂ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಕೀರ್ತಿ ಅಮರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಗಳಿಸಿದ ಅನುಭಾವದ ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾನೆ ; ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ.

“ಹರದಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಮನಸ್ಸು

ಮನ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಆಗುವುದು ಜಿನಸ'
 ಈ ಸಂಸಾರ ಅನ್ನುದು ಕನಸು
 ಜೀವ ಇರುವವರೆಗೆ ಗರತಿ
 ಹಾರಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಹಾದರಗಿತ್ತಿ"

ಮನಸ್ಸು ಒಂದು ಮರ್ಕಟ. ಈ ಮಾತು ಎಲ್ಲ ಮಹಾತ್ಮರೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹರಿದಾಡುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗಲೇ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಡುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಸಂಸಾರವೂ ಒಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ವಸ್ತು. ಮನುಷ್ಯ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ 'ಆಸ್ತಿ'. ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅವರ ಈ 'ಆಸ್ತಿ' 'ಬದುಕು' ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಅಳಿ ಮನದವರ ಈ ಸಂಸಾರ ನೀರ ಮೇಲೆ ಇರುವ 'ಗುರುಳಿ' ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿರಾಶವಾಗಿ, ಅತ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಹತ್ತಿರ ಇತ್ತ ಪಾರಮಾರ್ಥಕ್ಕೂ ದೂರಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಅಳಿ ಮನದವರಿಗೆ ನಾವು ಬಹಳ ಸುದೈವದಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ನಡೆದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಪಾರಮಾರ್ಥ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

"ಸತ್ತಮ್ಯಾಲ ಏನ ವೈತೀರಿ? ಇರೋವರಿಗೂ ಎಲ್ಲಾನು ನಂದೇ ಅಂತಿರಿ?" ಎಂಬ ಲೋಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಜನರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಇಟ್ಟು ಕೂಡಲೇ 'ಇಹ-ಪರ'ಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ದೇಹ-ಜೀವ' ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಜೀವ ಹೋದ ಮೇಲೆ 'ದೇಹ' ಹೆಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವಕ್ಕೆ ನಾವು 'ಪ್ರಾಣ ಪಕ್ಷಿ' ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ 'ಹಾದರಗಿತ್ತಿ' ಎಂದು ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಜೀವ' ಇಂದು ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ 'ನಾಳೆ' ಹಾರಿ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಈ ಜೀವ ಅನಂತ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಕವಿ

"ಪರಶು ದೇಹಾದ ಪತಂಗ ದಾರ ಕಡಿತೋ
 ಪೃಥ್ವಿಗುರುಳಿ ಪಾಪಿಷ್ಠ ಪಿಂಡ ಮಡಿತೋ
 ಪ್ರಾಣ ತೀರಿದ್ದು ಯಾರ ಕಣ್ಣು ನೋಡಿತೋ
 ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ಪರಮೇಶ ದಾರಿ ಹಿಡಿತೋ"

ದೇಹ ಬಿಟ್ಟು ಜೀವ ಹಾರಿದ ಮೇಲೆ ದೇಹ ಶವವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ 'ದೇಹ'ವನ್ನು ಕೆಲವರು ಸುಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಮಣ್ಣು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೇಹ ಬಿಟ್ಟು ಹಾರಿ ಹೋದ ಈ ಪ್ರಾಣ ಪಕ್ಷಿಗೆ "ಪತ್ತಗೇಡಿ ಪತಂಗ ಬಿಟ್ಟುಸಿಡಿತು" ಎಂದು ಕವಿ ಇದೆಂತಹ ಮೈತ್ರಿ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ?

“ಜೀವ ಸತ್ತಿಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ ದೇಹ ಸತ್ತು ಚಿತ್ತ ಇತ್ತೊ
ಜೀವ ಶಿವ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಒಂದೇ ಜೀವಂತ ಮುತ್ತಿತೋ”
ಈ ದೇಹ ಅನುವಂತ ಹತ್ತು ಹೇತು ನಾತೀತೋ || ಜೀ ||

ಈ ಜೀವ ಶಿವ ಸ್ವರೂಪಿ ಇದಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳಿಲ್ಲ ‘ದೇಹ’ ನಶ್ವರ. ಇದಕ್ಕೆ ‘ಅಳಿವು’, ಪ್ರಾಣ ಪಕ್ಷಿ ಹಾರಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಪಂಚ ತತ್ವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ದೇಹ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳುವ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬನ “ಬದುಕು-ಬರಹ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬರಹ ದಂತೆ ಬದುಕಿದ. ಬದಕ್ಕಿದಂತೆ ಬರೆದು ಹಾಡಿದ. ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೂ ಸಂಸಾರವಿತ್ತು. ಪ್ರಪಂಚವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನು ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ? ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ?” ಎಂದು ಪೇಚಾಡದೆ ಸಂಸಾರ ರಥಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಧ್ವಿ ಶಿರೋಮಣಿ ಮನೆಯೊಡತಿ ಹನೀಫಾಬಿ ಕೈಗೆ ಸಂಸಾರದ ಹೊಣೆ ಹೊರಿಸಿ ತಾನು ಸದಾ ಇಂತಹ ತಾತ್ವಿಕವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಕಾವ್ಯ ಹೊಸದು ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡು ಜನಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹಾಡಿಸಿದವರು, ಹಾಡಿ ಕೇಳಿದವರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ತಂದು ಸಂಸಾರದ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮುಕ್ತ ನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ತನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಡೆಗೂ ಕವಿ ಮಹದಸಾಬನ ಲಕ್ಷವಿತ್ತು.

ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ಜನ ಸಜ್ಜನರು, ಸಾತ್ವಿಕರು, ತಾತ್ವಿಕರು, ಅನುಭವಿಗಳು, ಅನುಭಾವಿಗಳು, ದಾರ್ಶನಿಕರು, ಕವಿಗಳು, ಸಾಹಿತಿಗಳು ಈ ಸಂಸಾರ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿ ಕೆಡಬಾರದು ನಾವು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿದ್ದು ಪಾರಮಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಧನೆ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಗುರಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆದ ಕವಿ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ.

ಈ ‘ಭವ’ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಂತೆ. ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ಸಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದು ಕವಿ ತುಂಬ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಕಾವ್ಯಕಟ್ಟಿ ಹಾಡಿ ಜನ ಜಂಗುಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

“ಅಂತರಂಗದ ಸಂತಿ ಇದು. ಎಂಥಾ ಗುದಮುರಗಿ
ಸಂತೆ ಮುಗಿದು ನಿಶ್ಚಂತವಾಯಿತು ಹೋಗಾನುತಿರುಗಿ
ತಂದ ಗಂಟ ಒಂದಾರೆ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಹೇಳುದು ಯಾರೀಗಿ
ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ ಒಂದೇ ಸೀರಿಗಿ.
ಮೂವತ್ತಾರು ನಯ ಪೈಸೆ ಬಿದ್ದಾವು ಕುಬಸದ ಪ್ಯಾರೀಗಿ”

ಕವಿ 'ದೇಹ'ವನ್ನು ಹರಿದು ಹೋಗುವ ಸೀರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಹಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸೀರಿ ನೂರು ವರ್ಷ ಬಾಳಬಹುದೆಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. "ಶಂಬೋರ ಅಂಕಿದು ನಂಬರ ಬರದಾದ ಪಿತಾಂಬರ ಶರಗೀಗ" ಆಯುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಸೀರೆ ಒಂದೇ ಆಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮೂವತ್ತಾರು ತತ್ವಗಳಿಂದ ದೇಹದ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಅಂತಕರಣ ತನ್ಮಾತ್ರಗಳು, ಭೂತಗಳು, ಸಿದ್ಧತತ್ವಗಳು, ಮಿಶ್ರ ತತ್ವಗಳು, ಅಶುದ್ಧ ತತ್ವಗಳು ಇವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಯೇ ಮೂವತ್ತಾರು ತತ್ವಗಳು. ತತ್ವಗಳುಳ್ಳ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಶರೀರವಾಗಿದೆ. ಈ ಶರೀರವನ್ನೇ ಸೀರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ಪದ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡಿದ ಹಾಡು ತುಂಬ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ.

ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾವ ವಸ್ತು ಕಡಿಮೆಯೂ ಅಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚು ಅಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರು ಮೆಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ 'ಚಪ್ಪಲಿ'ಯೂ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ 'ಚಪ್ಪಲಿ' ಎಂದರೆ ನಮಗೆ ನೆನಪಾಗುವುದು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಉಪಯೋಗಿಸುವ 'ಪಾದರಕ್ಷೆ'. ಗಂಡಸರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪಾದರಕ್ಷೆಗೆ 'ಚಪ್ಪಲಿ' ಇಲ್ಲವೆ 'ಮೆಟ್ಟು' ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹಜವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಷಯ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಗಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಾದ ಚಪ್ಪಲಿ ತಯಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಸಂತೆಗೆ ಮಾರಲು ತಂದ ದೃಶ್ಯ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"ಕೈಯಾಗ ಹಿಡಿದಾನ ಚಪ್ಪಲಿ ಕಾನಪೂರ
ಮಾರಲು ತಂದಾನ ಪಾರಾ
ಜೋಡ ಒಂದಕ್ಕ ರೂಪಾಯಿ ಮೂರ
ಹೊತ್ತ ತಿರಗ್ಯಾನ ಬಾಜರ ಬಾಜರ
ಹೊತ್ತ ಪಾರಗಿಲ್ಲ ಬೇಜಾರ
ಕೊಳ್ಳವರ್ಯಾರಿಲ್ಲ ಹಾಜರ
ಬಾಜಾರ ತುಂಬ ಹಿಜಡ್ಯಾರ."

ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾನಪೂರ ಚಪ್ಪಲಿ ತುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಚಪ್ಪಲಿ ಎಂದರೆ ಪವಿತ್ರ ವಸ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಸಂಕೇತ. ಈ ಚಪ್ಪಲಿ ಮಾರುವ ಪಾರಾ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ವ್ಯಾಪಾರಿ. ಬಾಜಾರ ಅಂದರೆ ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕ. ಈ ಮರ್ತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ, ಮಾತನಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂದರೆ 'ಮನುಷ್ಯ'. ಈ ಮನುಷ್ಯರು ಉಪಯೋಗಿಸುವ 'ಪಾದರಕ್ಷೆ; ಚಪ್ಪಲಿ. ಯಾರು ತಮ್ಮ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಜೋಡು ಹಾಕಿ ದಾರಿ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಅವರಿಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯ ಕಲ್ಲು-ಮುಳ್ಳಿನ ಅಂಜಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಚಪ್ಪಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಸಂಕೇತ. ಚಪ್ಪಲಿ ಧೈರ್ಯದ ಪ್ರತೀಕ ! ಇಂತಹ

ಚಪ್ಪಲಿಯನ್ನು ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಖರೀದಿಸುವ ಮನುಷ್ಯರೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಭವದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಚಪ್ಪಲಿಗಳನ್ನು ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲದ ಇತ್ತ ಹೆಣ್ಣೂ ಅಲ್ಲದ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟ ಗಂಡ ಜೋಗತಿಯರೇ ಅಂದರೆ 'ಹಿಜಡ್ಯಾಗಳೇ' ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. "ಶರಣ ಸತಿ, ಲಿಂಗಪತಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿವ ಭಕ್ತರನ್ನು, ಶಿವಶರಣರನ್ನು ನಾನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅಡ್ಡಾತಿಡ್ಡಾ ತಿರುಗುವ ಬರೀ ಭವಿಗಳನ್ನೇ ಅಂದರೆ ಹಿಜಡ್ಯಾಗಳನ್ನೇ ನೋಡಿದೆ ಎಂದು ಕವಿ ತುಂಬ ಖಾರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಅನುಭಾವಿ ತನ್ನ ಅನುಭವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ "ಇಹ-ಪರ"ಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ತವಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿಲುವು ಅರಿಯಲು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂತರಂಗದ ಚೆಲುವು ಬಹಿರಂಗದ ಒಲವು ಅವನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಅನುಭಾವಕ್ಕೆ ಮೆರಗು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ತತ್ವಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಕವಿ ಆ ದಿವ್ಯ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು "ಮೂರು ಮೀರಿ ಆರು ಏರಿದವನು ಮಾತ್ರ" ಈ ತತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಗರಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಡಪ್ಪು ಬಾರಿಸಿ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ಏನೂ ಅರಿಯದ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರು ಸಹ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ ಬಲ್ಲ ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ಆಡು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಘನವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹಾಡು ರಚಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಅರಿವು ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ರುಚಿ, ಶುಚಿ ಎಂತಹವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡುತ್ತ ರಚಿಸಿದ ಹಾಡು ತುಂಬ ರಸವತ್ತಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ.

"ಕೊಡುವುದೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟೆವ್ವ ಮನಿ ಉಡುಗಿ ತಳ ಬಿಟ್ಟೆವ್ವ
ಮೃಡನ ಅಡಿದಾವರೆಗೆರಗದೆ ಕಿಡಿಗೇಡಿ ಹೊಟ್ಟೆವ್ವ
ಸೆಡಗರದಿ ಹಿರಿಮನಿ ಮೂಜಗದ ಅಡಗಿಮನಿ ಕಟ್ಟೆವ್ವ
ಎಡಗೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಚರಗಿ ಹಿಡಕೊಂಡು ಬೈಲ ಕಡಿಗಿ ಹೊಂಟೆವ್ವ
ಬಡಬಡ ಒದರೂತ ಬಂದ ನಾಯಿ ಒಯ್ಪಿತ ರೊಟ್ಟೆವ್ವ"

ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಸಂಕೀತ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚಿಸಿದ ಈ ತತ್ವಪದ ನಾವು ಓದಿ

ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಶಿವನ ಸೊಮ್ಮು ಶಿವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸದೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು “ಶಿವನಮನೆ” ಅಂದರೆ ಈ ಮರ್ತ್ಯದ ಬದುಕನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟರಲ್ಲ! ಎಂದು ಕವಿ ಉದ್ಧಾರ ತೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೂತ್ರದಾರರೋ ಆ ಪರ ಶಿವನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸದೆ ಅವನ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ಎರಗದೆ ಎಡಬಿಡಂಗಿತನ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಜ ಸ್ಥಿತಿ ಅರಿಯದೆ ನೀನು ಹೊರಟೆಯಲ್ಲ! ಎಂದು ಮಮ್ಮಲ ಮರುಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂಸಾರವೇ ಸ್ಥಿರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ದೇವರ ಮನಿ, ಅಡುಗೆ ಮನೆ ಪಡ ಶಾಲೆಯೆಂದು ಓಡಾಡಿ ದೊಡ್ಡಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ಮೆರೆದಿದ್ದೇ ಆಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ನೀನು ಸುಖಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿದ್ದು ಪಾರಮಾರ್ಥದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಇಷ್ಟ ಲಿಂಗ ದರ್ಶನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ‘ಅನ್ನ’ ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯವೋ ಈ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಅಷ್ಟೇ ಅವಶ್ಯವಿದೆ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಪುಣ್ಯ ನೀನು ಹಿಡಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತುಳುಕಿ ಚೆಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು. ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಅರ್ಥ ರೊಟ್ಟಿ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಇದ್ದ ನಾಯಿ ಕಸಿದುಕೊಂಡಿತು ಎಂದು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

“ಗಂಡಗರಿಯದೆ ಗೊಂಡೆದ ಚಪ್ಪಲಿ ಮಿಂಡಿ ಮೆಟ್ಟಿವ್ವ
ಆರು ಮಂದಿ ತುಡುಗರು ಬಂದು ಹಿಡಿದು ನಿನಗೆ ಹೆಟ್ಟಿವ್ವ
ಬಂಡಿ ಬಲಾಡ್ಯ ಗಂಡಗ ಹಿಡಕೊಂಡು ಇರಲಿಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿವ್ವ
ನಡುವೆ ನಿನ್ನ ದಾರ ಇಳಿದಿತ್ತು ಚಿಟ್ಟಿವ್ವ
ಹೆಡಮುರಿಗೆ ಗ್ವಾಡಿಗೇ ಬಡಿದು ಕಟ್ಟಿರು ಗದಪಟ್ಟಿವ್ವ
ಸುಡಗಾಡ ಕಡಿಮನಿಗೊಯ್ದು ಬಡದಿರು ಹೆಂಟಿವ್ವ”

ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಸಂಸಾರ ರಥದ ಎರಡು ಗಾಲಿಗಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಸರಿ ಸಮಾನ. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಹಣತಿಯಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟ ಜೋಡೆರಡು ಉತ್ತಿಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಒಬ್ಬರ ಅಸಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಲೀನವಾಗಿ ದಾಂಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಸಗೊಳ್ಳದ ಜೀವಿಗಳು. ಇದನ್ನು ಅರಿಯದೇ ನಾನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಳೆಂದು, ‘ಗಂಡ’ನನ್ನು ‘ಗುರು’ ಎಂದು ಭಾವಿಸದೆ ಗರ್ವ-ಅಹಂಕಾರವೆಂಬ ಸಿರಪೇಜು ಧರಿಸಿ ಮಿರಿ ಮಿರಿ ಮಿಂಚುವ ಬ್ಯಾಂಗಡಿ ಹಚ್ಚಿದ ಗೊಂಡೆದ ಮೆಟ್ಟಿ ಧರಿಸಿ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ ಮೋಹ ಮಧ, ಮತ್ಸರಗಳೆಂಬ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಗುರಿ ತಪ್ಪಿ ನಿಂತಾಗ ನಿನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದ ದಾರ ಹರಿಯಿತು. ಪೀಡಾ ತೊಲಗಿತೆಂದು ಮಣ್ಣು ಮಾಡಿ ಹೆಂಟಿ ಏರಿಸಿ ಬಂದು ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರದ ದೃಶ್ಯ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ ಕವಿ ಸಾವಳಿಗೆ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ.

ಇಂತಹ ಸಾದೃಶ್ಯದೊಂದಿಗೆ ತತ್ವಪದ ರಚಿಸಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮನರಂಜನೆ ನೀಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ತತ್ವಾಮೃತ ಉಣಬಡಿಸಿದ ಶರಣ ಕವಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವಿ, ಸಮಾಜದ ಹಿತ ಚಿಂತಕ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ.

ಕವಿ ತನ್ನ ಅಪಾರ ಅನುಭವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಗೀಗೀ ಧಾಟಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಡಪ್ಪು ಬಾರಿಸಿ ತುಂತುನಿ ನಾದ, ತಾಳ ಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ ಸಾಧಕ.

“ಹಾದಿ ಹಸನ ಮಾಡೋ ಹರಲೋಕದ ರೋಡೋ
ಸಾದಿಸಿ ಹಾದಿ ಹಸನ ಮಾಡೋ
ಬೀದಿ ಊದಿ ನೀ ಪಾದ ನೀಡೋ
ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳವರಿಗೆ ವಾದಿಸ ಬೇಡೋ
ಬೂದಿ ಬಡಕನ ಪದಾಕೊಂಡಾಡೋ”

ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳಿದ ನುಡಿ ಮುತ್ತುಗಳು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸವಿತುತ್ತುಗಳು.

ಸಮನ್ವಯ ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ

ಮಾನ್ಯ ಖೇಟದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಕಲಚೂರಿ ಅರಸರು ಆಳಿದ ನೆಲ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿತ್ತು. ಕಾಲಗತಿಯ ಏರಿಳಿತದಿಂದ ಬಹಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ನಂತರ ಈ ಪ್ರದೇಶ ನಿಜಾಮರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ರಾಜ್ಯ ಭಾಷೆ ಉರ್ದುವಿನ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಯಿತು. ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ರಾಜ್ಯ ಭಾಷೆ ಉರ್ದು ಕಲಿತು, ಉರ್ದು ಮಾತನಾಡ ತೊಡಗಿದರು. ಉರ್ದು ಪಾರಷಿ ಭಾಷೆ ಓದು ಬರೆಯ ಬಲ್ಲವರಾದರು.

ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮಾತೃ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಮಾತ್ರ ಉರ್ದು - ಕನ್ನಡ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಾರ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ ಮಾತೃ ಭಾಷೆ ಉರ್ದು ಆಗಿದ್ದರೂ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶದ ಇಲ್ಲಿಯ (ಜನರಿಗೆ) ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಉರ್ದು ಕನ್ನಡ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನಿಗೆ ಭಾಷಾ ಗೊಂದಲವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಾವಳಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಅಧಿದೇವತೆ ಮಹಾ ಶಿವರಣ, ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ಭಕ್ತನಾಗಿ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕವಿತ್ವ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ತಾನು ರಚಿಸಿ ಹಾಡಿದ ಹಾಡಿಗೆ "ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ" ಎಂದು ಅಂಕಿತ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ.

“ಶಿವಲಿಂಗ ದೊರಿ ನಿನಗಾರು ಸರಿ

ಸರಿ ಸರಿ ಎಂದವರ ಟೊಂಕಾನೆ ಮುರಿ

“ಬಹುಪರಾಕ”

ಅಖಿಳಾಂಡ ಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ನಾಯಕ

ಎನಿಸಿದಂತಹ ಗಂಡ ನಮ್ಮ ಸಾವಳಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ

“ಬಹುಪರಾಕ”

ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡ ಬಹುಬಹುತೇ ಪುಂಡ
ಧರೆಯೊಳಿರುವ ಗಂಡ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ

“ಬಹುಪರಾಕ”

ಎಂದು ಎದೆ ತುಂಬಿ ಹಾಡಿದ. ಸಾವಳಿಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಅಂಕಿತ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚಿಸಿ ಹಾಡಿದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಮಹದ ಸಾಬನನ್ನು ಆಶು ಕವಿ, ವರ ಕವಿ, ಶಿವ ಕವಿ, ಭಕ್ತ ಕವಿ ಮನಸಾರೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಮಹದ ಸಾಬ ಮುಸಲ್ಮಾನನಾಗಿದ್ದರೂ ಉರ್ದು ಭಾಷೆ ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಾಡು ರಚಿಸಿ, ಕನ್ನಡ ಶರಣ “ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶಿವಯೋಗಿಯ” ಅಂಕಿತ ಇಟ್ಟು ಹಿಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಎಂಬ ಭೇದ ಭಾವ ತೊಡೆದು ಹಾಕಿದ. ಮತಿಯ ಸೌಹಾರ್ದತೆಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದ. ಮಹದ ಅಪ್ಪಟ ಕನ್ನಡ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಾರನೆಂದು ಕನ್ನಡದ ನೆಲ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷನೆಂದು ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆದ.

ಮಹದ ಸಾಬನ ಹಾಡು ಕೇಳಿದ ಕೆಲವು ಯುವಕರು ತಾವು ಮಹದ ಸಾಬನಂತೆ ಹಾಡುವ ಹವ್ಯಾಸ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವನ ಶಿಷ್ಯರಾಗಲು ಹಂಬಲಿಸಿದರು. ಅದೇ ಸಾವಳಿಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಗುಂಡಪ್ಪ ಹೂಗಾರ, ಶರಣಪ್ಪ ತಳವಾರ, ಕಲ್ಲಹಂಗರಗಿ ಕಾಶೀನಾಥ ಚವ್ವಾಣ, ಶಾಂತಪ್ಪ, ಬಿದನೂರು ಭೈರಾನುಡಗಿ ಹೈದರಸಾಬ ಮುಂತಾದವರು ಮಹದ ಸಾಬನನ್ನು “ಗುರು” ಎಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅವನ ಸಮರ್ಥ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಹಾಡು ಕಲಿತು ಹಾಡಲು ಮುಂದಾದರು.

ಹಾಡು ‘ವೀಳ್ಯ’ ಬರೆದೋ

ಗುರು ಮಹದ ಸಾಬ
ದ್ದರು. ಮಹದ ಸಾಬ
ಆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ
ಕೊಡಲು ತುಂತುನಿ
ಕಪ್ಪು ಬಾರಿಸಿ ಹಾಡುವ

ಗೋಂದಳಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ
ಒಳಪಟ್ಟವ. ಶಾಂತಪ್ಪ
ತಳವಾರ ಹೈದರಾಬ
ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಕ್ಕಳಂತೆ

ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಹಾಡಿನ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ
ಇರಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಕೂಡ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು.
ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಮೇಳದ ಸಂಗಡವೇ ಇದ್ದು
ಹಾಡು ರಚಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ‘ಗೀಗೀ ಮೇಳ’ಕ್ಕೆ ಸ್ವಾದ ತಂದ
ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮಹದ ಸಾಬನ ಧ್ವನಿ ಕೂತಿದುದರಿಂದ
ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕಾಶೀನಾಥ ಚವ್ವಾಣ
ಸೇರಿದವ. ಗುಂಡಪ್ಪ ಹೂಗಾರ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ
ಬಿದನೂರು ಹರಿಜನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವ. ಶರಣಪ್ಪ
ಭೈರಾಮಡಗಿ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ತನ್ನ

ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾವುದೇ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಇವರಿಗೆ ಸೋಲಾಗದಂತೆ ತುಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಸರಳತೆ, ಸಮಾನತೆ, ಸಹಜತೆಯ ಗುಣ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯನಾದ ಬಿದನೂರ ಶಾಂತಪ್ಪನ ಕಡೆ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬನ ಸ್ನೇಹದೃಷ್ಟಿ ಹೇಳತೀರದಷ್ಟು. ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಮುನ್ನಡೆಸುವುದು ಮನುಷ್ಯ ಧರ್ಮವೆಂದು ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದಿತೋ ಅಷ್ಟೇ ಅಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಕವಿಗೆ ಲೋಕಾನುಭವದ ಜೊತೆಗೆ ಆತ್ಮಾನುಭವದ ಅರಿವೂ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು. 'ಹರದೇಶಿ' ಪಕ್ಷ ವಹಿಸಿ ಹಾಡು ರಚಿಸಿದ ಕವಿಗೆ 'ನಾಗೇಶಿ' ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪ ಮೂಡ ತೊಡಗಿತ್ತು.

ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡು - ಹೆಣ್ಣು ಒಂದೇ ಹಣತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ಜೋಡೆರಡು ಬತ್ತಿಗಳಿದ್ದಂತೆ - 'ಬಾಳ' ರಥದ ಎರಡು ಗಾಲಿಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಒಂದು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಹೆಚ್ಚಲ್ಲ, ಯಾವುದೂ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಸಮ. ಎಲ್ಲರೂ ಸರಿ-ಸಮ.

“ಮೊಲೆ ಮುಡಿ ಬಂದರೆ ಹೆಣ್ಣೆಂಬರು
ಗಡ್ಡ - ಮೀಸೆ ಬಂದರೆ ಗಂಡೆಂಬರು
ಒಳಗೆ ಸುಳಿವ ಆತ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲ, ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ”

ಶರಣರು ಕೊಟ್ಟ ಸಂದೇಶ ಕವಿ ಮಹದನ ಸಾಬನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಸಿತು. ಒಳಗೆ ಸುಳಿವ 'ಆತ್ಮ' ಅಖಂಡ ಜ್ಯೋತಿ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ. ಆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಎಂಬ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಿಸಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ 'ನಾಗೇಶಿ' ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಾಗೇಶಿ ಪರ ಹಾಡು ರಚಿಸಿದ.

“ಸತಿದಿಂದ ಸದ್ಗತಿ ಐತಿರಣ್ಣ |
ಪರ ಸತಿ ಮ್ಯಾಲ ಇಡಬಾರದು ಕಣ್ಣು
ಸತಿದಿಂದ ಸದ್ಗತಿ ಸತಿದಿಂದ ಪರಲೋಕೆಂದು
ಬರದದ ಪುರಾಣ”

ಎಂದು ಗಂಡಸರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ

“ಪರ ಪುರುಷ ಎಂಬ ಪೋಲಕಾ ತೊಡಬಾರದು ಕಡಕ
ಸಿಟ್ಟೆಂಬ ಸೀರಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು ಹಡಕ

ಶಾಂತಿ ಸಮ ದಮೆ ಎಂಬ ಸರಗಿ ಗೆಜ್ಜೆರಲಿ ಬುಡಕ
 ತೊಂಡಲ ದಂಡಿ ಕಟ್ಟು ಗಂಡಿರುವ ತನಕ
 ಗುಂಡ ಕುಂಕುಮ ಫಣಿ ಮೇಲಿಡು ತಿಳಿದು ನಿನ ಮನಕ
 ಗಂಡ ಸತ್ತಾಗ ಮಂಡಿ ಬೋಳಸ್ತಾರ ಕೇಳ ಕುಂತ ಜನಕ”

“ಪುರುಷನಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸಕಲ ಸೌಭಾಗ್ಯ” ಎಂದು ಕವಿ ಮನೋಗತ.

ಹೀಗೆ ಮಹದ ಸಾಬ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ - ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಬುದ್ಧಿ
 ಹೇಳಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸರಿ ಸಮಾನರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮಹದ ಸಾಬ ‘ನಾಗೇಶಿ’ ಪರ ಹಾಡು ರಚಿಸಿದರೂ ಸಹ ತನ್ನ ಇಷ್ಟ
 ದೇವತೆ - ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶರಣ ಶಿವಯೋಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರನನ್ನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ
 ಶಿವಲಿಂಗನ ಬದಲಿಗೆ “ಶಿವಗಂಗಮ್ಮ” ಅಂಕಿತ ಇಟ್ಟು ತನ್ನ ಭಕ್ತಿ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು
 ಮೆರೆದ.

“ಧರೆಯೊಳು ಹಿರೇ ಸಾವಳಗಿ ಭರ್ತಿ

ಶ್ರೀ ಶಿವಲಿಂಗಮ್ಮನ ಮೂರ್ತಿ

ಶಂಭ ಕಂದರ್ಪಳೆ ಕವಿ ದಸ್ತಗೀರ ಪೊಗಳಿದ

ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿ”

ಎಂದು ಜಗಜ್ಜಾಹಿರಗೊಳಿಸಿದ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ಕಿರಿಯ
 ಮಗ ದಸ್ತಗೀರನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ “ನಾಗೇಶಿ” ಪರ ಹಾಡಿಗೆ ಶಿವಲಿಂಗಮ್ಮನ
 ನೆನಯುತ್ತ “ಕಂದ ದಸ್ತಗೀರ” ಎಂಬ ಅಂಕಿತ ಇಟ್ಟು ಹಾಡು ರಚಿಸ ತೊಡಗಿದ.
 “ಹರದೇಶಿ” “ನಾಗೇಶಿ” ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ‘ಗುರು’ ಒಬ್ಬನೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ
 ತಾಳ, ಲಯ, ಧ್ವನಿ, ಶೈಲಿಯುಳ್ಳ ಹಾಡುಗಾರರು ಮಹದ ಸಾಬನ ಹತ್ತಿರ
 ಹರಿದು ಬರ ತೊಡಗಿದರು. ಇದರಿಂದ ಮಹದ ಸಾಹೇಬರ ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ
 ಬೆಳೆಯ ತೊಡಗಿತು. ಇದನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ‘ನಾಗೇಶಿ’ ಪರ ಹಾಡುಗಾರ ಕಡಣಿಯ
 ಕಲ್ಲಪ್ಪ ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಹದ ಸಾಬನನ್ನು ಕುರಿತು “ಮಹದ ಸಾಬ
 ನೀನು ಗುರುವಾದರೆ ‘ಹರದೇಶಿ’ ಗಾದರೂ ‘ಗುರುವಾಗು’ ಇಲ್ಲವೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ
 ‘ನಾಗೇಶಿ’ ಗಾದರೂ ‘ಗುರುವಾಗು’. ಎರಡೂ ಕಡೆ ಬಾರಿಸಿದರೆ ನಾವು ಏನೆಂದು
 ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾವು ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಹತ್ತಬೇಕು” ಆಗ ಸಮನ್ವಯ ಕವಿ
 ಮಹದ ಸಾಬ “ನನಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳೂ ಇದ್ದಾರೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಇದ್ದಾರೆ.
 ಗಂಡು ಮಗವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡಿಸಿ ಹೆಣ್ಣು ಕೂಸನ್ನು ಬಿಸಾಡಬಹುದೆ” ಎಂದು
 ಮರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.

ಮಹದ ಸಾಬ ರಚಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ಅವನು ರಚಿಸಿದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅನಕ್ಷರತೆ ಕಾಡಿದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಕ್ಷತನ, ಬರೆದಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹವ್ಯಾಸ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ತುಂಬ ತಿರುಗಾಡಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಇಂಗಳಿಗಿಯ ಮಲ್ಲಾಹಸನನ ಹಾಡಿಗೂ ಕೊರಳಿಯ ಕವಿ ಮೌಲಾಲಿ ಹಾಡಿಗೂ ಚಾಂದಕೋಟಿಯ ಗುಡುಲಾಲನ ಹಾಡಿಗೂ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎತ್ತರದ ಕವಿ ಹಾಡುಗಾರ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದ.

ಇದು ಅಲ್ಲದೆ ದೇಗಾಂವದ ಹಜರತ ಇಮಾನು ಸಾಹೇಬ ಮಹಾಗಾಂವದ ಮೀರಾಸಾಬ, ಕಮಲ ಸಾಬ, ಕಡಣಿಯ ಕಲ್ಲಪ್ಪ, ಜಂಬಗಿ ಶಿವಶರಣಪ್ಪ, ಬೆಳಗಾಂವದ ಅಣ್ಣಪ್ಪ ಬಾಳಗೇರಿ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಕೆಣಕಿ ಹಾಡಿ ಜಿದ್ದು ಮಾಡಿ ಗೆದ್ದು ಬಂದ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಇಳಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮಹದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹಾಡು ರಚಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತ ಶಿಷ್ಯರ ಮೇಳದೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದು ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದ ಕೊನೆಯಗಳಿಗೆಯವರೆಗೂ ಹಾಡಿದ, ಹಾಡಿಸಿದ.

“ಕೊಡತೀವೆಂದು ಬಂದು ಬಾಗಿ ಹಿಡದಾರ
ಅವನ ಚರವೆ

ರಂಗವಿಲ್ಲದ ಅಂಗಿಗಾಗಿ ಕೊರಳಿ ಇಂಗಳಿಗಿ
ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅಂಬಿರು ಇಂದಿಗಾತು ಮುಖಿ ಎರವೆ
ಪಟ್ಟ ಬಾಯಿ ಪಟ್ಟಣ ಶರ್ಟವಿ
ಉಡು ಉಡಿಯುವ ಉಡಣಲಕ್ಕಿ ಉದ್ದು ಹುರಿಯುವ
ಉದ್ರಿ ಸೂಳೆರೆಲ್ಲರೂ ಜಿದ್ದು ಹಾಕುತಾರ
ಇರರು ತಂದು ಕೊಡತೇನೆಂದು ಬಂದು ಬಾಗಿ
ಹಿಡದಾರ ಅವನ ಚರವೆ”

ಇವೆಲ್ಲ ಕವಿಗಳು ಹಾಡುಗರು ಸೋತು ನೆಲಹಿಡಿದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನು ಹಾಡು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡುತ್ತ ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ “ಹೈದರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನ” ವಿಮೋಚನೆಗೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣವಾಗಿ ಬೀದರ, ರಾಯಚೂರು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ಕಲಬುರ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಆಡಳಿತ

ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯ ರಾಜೇಶ್ವರಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿಜವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕಟ್ಟಿದವರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಹದ ಸಾಬರ ಹೆಸರು, ಕನ್ನಡಿಗರ ಉಸಿರು, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕನ್ನಡ ಹಸಿರು.

ಮಹದ ಸಾಬರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಷ್ಯರು ಇದ್ದಂತೆ, ಉತ್ತಮ ಗೆಳೆಯರೂ ಇದ್ದರು. ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಇದ್ದರು. ಹಿತೈಷಿಗಳು ಇದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹುಲೆಪ್ಪ, ಮಾಸ್ತರ, ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ, ಪಾಟೀಲ, ಮಾಳಪ್ಪ, ಸಖಾರಾಮ, ಸಾಯಬಣ್ಣ, ಜಮಾದಾರ, ಅಂಬಾರಾಯಸುತಾರ, ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪಾಟೀಲ ಮುಂತಾದವರು ಇವನ ಬದುಕು-ಬರಹವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಮಹಾತ್ಮರು

ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಬದುಕಲೆಂದು ಬರೆದು ಹಾಡಿದ ಕವಿಯಲ್ಲ. ನಿರಂಜನರ ಶರಣ. ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆದ ಸೂಫಿ ಸಂತ ಅವನು ರಚಿಸಿದ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ 'ಭಕ್ತಿ ರಸ' 'ಕರುಣ ರಸ' 'ಶಾಂತ ರಸ' ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶರಣರನ್ನು ಶರಣೆಯರನ್ನು, ಸೂಫಿ ಸಂತರನ್ನು, ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು, ಸಜ್ಜನರನ್ನು, ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ. ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಮನರಂಜನೆಯೊಡನೆ ಭಕ್ತಿಯ ಬೀಜವನ್ನು ಜನರ ಹೃದಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ.

ಸಾವಳಿಗೆ ಶಿವಯೋಗಿ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶರಣರನ್ನು ಕಲಬುರ್ಗಿ ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರನ್ನು ನೆನೆಯುವುದು ಅವರ ಮೇಲೆ ಹಾಡು ಕಟ್ಟುವುದು ಅವುಗಳನ್ನು ಜನರ ಮುಂದೆ ಹಾಡುವುದು ಎಂದರೆ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನಿಗೆ ಅನುಭವಾಮೃತ ಸವಿದಷ್ಟೇ ಸಂತೋಷ.

“ಅರಳ ಗುಂಡಿಯ ಶರಣರು ಮಾಡಿದ ಆಟ
ಸರಳ ಒಂದ ನಾಲಿಗೆ ಹೇಳುವುದು ಎಷ್ಟೋ ಅವಘಟ್ಟ.”

ಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರರು ಮಾಡಿದ ಪವಾಡ, ಅವರು ತಳದ ಮಹಿಮೆ, ಕೈಗೊಂಡ ಸಮಾಜ ಸೇವೆ, ನಡೆಸಿದ ದಾಸೋಹ ಬೀರಿದ ಮಾವನ ಕರುಣೆ ಒಂದೇ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಅಣ್ಣ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ

“ಮೊದಲಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕುಲಕೊಬ್ಬ ಶರಣೆಂದು
ಕಲ್ಯಾಣದೊಳಗ ಕೂಗ್ಯಾರು
ಶರಣರ ನಾಮ ಇಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳ
ತೊಟ್ಟಿಲು ಕಟ್ಟಿ ತೂಗ್ಯಾರೂ” ಹಾಜೀ ||

ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿ ರಸ ತುಂಬಿದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಜನರ ಹೃನ್ಮನ ಅರಳಿಸಿದ ಕೆಲಸ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದಲ್ಲ ಎಂದು ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ರಚಿಸಿದ ಕಾವ್ಯ ನಿತ್ಯನೂತನವಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಸೊನ್ನಲಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರರನ್ನು ಕುರಿತು

“ಸಿದ್ಧ ಕಮರಿ ಹಾರ್ಯಾನ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಎತಗೊಂಡ ಬಗಲಲ್ಲಿ,
ಸತ್ಯ ಸೇವಕ ಹೌದೆಂದು ಕೂಡಿ ಉಂಡಿದ ಅಗಲಲ್ಲಿ.
ದೇವತೆಗಳು ಹೂಮಳೆಗರೆದರು ಮೇಲೆ ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ”

ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬನ ಕಲ್ಪನಾ ಶಕ್ತಿ, ದೈವ ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಮಾನದ ಶರಣ ಸಂದೇಶ ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತು ತಂದು ಜನರಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಧನ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

“ಘನ ವಸ್ತು ಘಟ್ಟಿವಾಳಯ್ಯ ಘನ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ
ಮುಗ್ಧ ಸಂಗಯ್ಯ ಮುನಿಜನ ಪಾಲ ಮುಖ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣ
ಗಂಭೀರ ಗುಣ ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ಸಂಭ್ರಮದ ಕಲ್ಯಾಣ
ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರಸಾಧಿಕ ಚೊಕ್ಕ ಕಲ್ಯಾಣ”

ಅಣ್ಣ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಎಲ್ಲ ಶರಣರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಅವರು ನಾಡಿಗೊಟ್ಟ ‘ಕಾಯಕ-ದಾಸೋಹ’ ಸಮಾನತೆ ಸೌಹಾರ್ದಗಳನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಹೇಬ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಂಗಲಕರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಹೇಳಿ ಹೃದಯ ಹಸನುಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಒಬ್ಬ ಹಾಡುಗಾರ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನಿಜ ಶರಣ, ಕವಿಗುರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

“ಹೊಲಿಯೊಳು ಹುಟ್ಟಿದವರು
ನಾವು ನೀವು ಹೊಲಿಯರು
ಹೊಲಿಯರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಅಣ್ಣ ಆ ಹೊಲೆಯು
ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೇಲಣ್ಣ”

ಎಂದು ತನ್ನ ಅನುಭವದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.

“ಸಮಗಾರ ಹರಳಯ್ಯ ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ
ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯ್ಯ ಅಂತಾರ ಶರಣ

ಅಲ್ಲಮಹಾಪ್ರಭುಗ ಅಂತಿರು ಮುಕ್ಕಣ್ಣ
ಮಿಕ್ಕ ಲೆಕ್ಕ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಾವೋ ನಾಮಕರಣ”

ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ
ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾನೆ.

ಅದರಂತೆ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಅರವತ್ತೂರು ಪುರಾತನರಲ್ಲಿ
ಒಬ್ಬರಾದ ತಿರುನೀಲಕಂಠರ ಚರಿತ್ರೆ ಕವಿ ತುಂಬಾ ರಸವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ನಿಜ ಸ್ಥಿತಿಗೆ
ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ.

“ಉದರ ಪೋಷಣಕ ಪರಊರಿಗೆ ಹೋಗಿರು

ತಿರುನೀಲಕಂಠರು ತಿರುಗಿ

ಹೊಂಟಾರು ಪಾತರದವಳು ಮನೆ ಮುಂದೆ

ಬಂದಾರೋ ಭವಳಾ

ಎಲಿ ತಿಂದು ಪಿಕುದಾನಿ ತುಂಬಿದಾಳೋ ಉಗಳ

ನೋಡಲಾರದೆ ಚೆಲ್ಲಿದಾಳೋ ಮರೆತು

ತಿರು ನೀಲಕಂಠರ ಮೇಲೇಲೋ

ಕಣ್ಣೆಲೆ ಕಂಡು ಎದಿಯೊಡೆದು ಓಡುತ

ಬಂದಾಳೋ

ತ್ರಾಹಿ ತ್ರಾಹಿ ತಾಯಿ ಮಮ್ಮ ಗಿರಿವರನೆಂದು

ಪಾದ ಹಿಡಿದಾಳೋ.”

ನೋಡಲಾರದೆ ಎಲೆ ತಿಂದು ಉಗುಳು ತುಂಬಿದ ಪೀಕುದಾನಿ ಹೊರಗೆ
ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಪಾತರದವಳು. ಅವಳು ಎಷ್ಟೇ ಶ್ರೀಮಂತಳಿರಲಿ ಪವಿತ್ರಳಿರಲಿ ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ
ಅವಳು ಪಾತರದವಳು. ತಾನು ಅರಿಯದೆ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದೆನಲ್ಲ ಎಂದು
ನೊಂದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಎಲಿ ತಿಂದು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದು
ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರಾತನ ಮೇಲೆ. ತಿರು ನೀಲಕಂಠರ ಮೇಲೆ. ಅಯ್ಯೋ “ಶಾಂತಂ
ಪಾಪಂ” ಎಂದು ಎದೆ ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ತಪ್ಪಾಯಿತು ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ ಎಂದು ಆ
ಪಾತರದವಳು ತಿರು ನೀಲಕಂಠ ಪುರಾತನರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸ್ನಾನ
ಮಾಡಿಸಿ ಹೊಸ ಪಂಚೆ ಮುಂಡಾಸ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಹಳೆ ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆದು ನಾನೇ
ಮನೆಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತೀನೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ.
ಅಮೀರ ಗುಲಾಲ ಶ್ರೀಗಂದ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿ
ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತಿರು ನೀಲಕಂಠರನ್ನು ಕಂಡ ಮುತ್ತೈದೆ “ಗುರುವೆ ಬಲ್ಲೆನು

ಧತ್ತರ ಪತ್ತರ ಗುಣ ನೀವು ಪಾತರದವಳ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿ ಬಂದಿರಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ” ಎಂದು ಸಂಶಯ ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಂಶಯ ಅವರ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮುಳ್ಳಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಣೆದ ಕಾವ್ಯ ತುಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದು ಕೊನೆಗೆ ಶಿವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಕಥನ ಗೀತೆ ಕೇಳಿ ಜನರು ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ವಿಠಲ ರಕಮಾಯಿ ಪರಮ ಭಕ್ತ ಗೋರಾ ಕುಂಬಾರ. ಈ ಸಂತನನ್ನು ಕುರಿತು

“ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳ್ ಗಟ್ಟಿ ಬಂಗಾರ ಗೋರಾ ಕುಂಬಾರ ವಜನಿ
ನಿಷ್ಟಿಲೆ ಮನ ಮುಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ವಿಠೋಬಾನ ಭಜನಿ
ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕೂಸು ಕೆಸರದಾಗ ಸತ್ತಿದ್ದು ನೋಡಲಿಲ್ಲ
ಸಜನಿ”

ಗೋರಾ ಕುಂಬಾರನ ಚರಿತ್ರೆ ಅಪ್ಪಟ ಬಂಗಾರದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಶರಣರನ್ನು ತಮಿಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋದ ಪುರಾತನರನ್ನು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿಠಲ ರುಕಮಾಯಿ ಪರಮ ಭಕ್ತರಾದ ಸಂತರನ್ನು ಮಹಾಂತರನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅಂದಿನ ಸಂದಿಗ್ಧದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜನರ ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಳಕು ನೀಡಿದ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಅಪಾರಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಇಂದಿಗೂ ನೆನೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಅದರಂತೆ ಪುರಾಣದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ

“ಹಿರೇಗುಡ್ಡದ ಎಲ್ಲಮ್ಮ
ಹೇಮರೆಡ್ಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ
ಕೊಲ್ಲಾಪುರ ಮಾಪುರ ತಾಯಿ
ಅಚ್ಚ ಗರತಿ ಚಿಂಚೂರು ಮಾಪುರ ತಾಯಿ”

ಎಂದು ಹಾಡಿದ ಈ ‘ಹರದೇಶಿ’ ಕವಿ ‘ನಾಗೇಶಿ’ ಬಗ್ಗೆ ತಾಳಿದ ನಿಲುವು ನಾವು ಮೆಚ್ಚಲೇ ಬೇಕು.

ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಸೂಫಿ ಸಂತರಾದ ‘ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರ’ ಸಂತರನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾವ್ಯ ಹೆಣೆಯುವಾಗ ಮುಸ್ಲಿಂರನ್ನು ಹಿಂದುಗಳಂತೆಯೇ ಕಂಡು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ವಹಿಸಿದ ದಕ್ಷತೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ನಾವು ಮೆಚ್ಚಲೇಬೇಕು.

‘ನಬಿ’ ಶರಣರು ಅಬ್ದುಲ್ ಪೈಗಂಬರ ಮತ್ತು ಬಿಬಿ ಅಮೀರ ಅವರ ಮಗ.

ಇವರು ಇರುವುದು. ಮಕ್ಕಾ-ಮದಿನಾ. ಈ ನಬಿ ಶರಣರು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಇದ್ದಂತೆ ಇದ್ದರು. ನಾವು 'ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ಕ್ಷೇತ್ರ' ಎಷ್ಟು ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೋ "ಮಕ್ಕಾ-ಮದಿನಾ" ಅಷ್ಟೇ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ "ಹಿಂದು-ಮುಸ್ಲಿಂ" ಧರ್ಮಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಅವು ಎರಡೂ ಒಂದೇ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳಂತೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ 'ಹಿಂದು-ಮುಸ್ಲಿಂ' ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಚ್ಯುತೆ ಬರದಂತೆ ಕಾವ್ಯ ಕಟ್ಟಿ ಜನರ ಮುಂದೆ ಹಾಡಿ ಹೌದೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಕಲೆ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಕರಗತವಾಗಿತ್ತು.

ಈ ನಬಿ ಸಾಬ ಶರಣರ ಪರಮ ಭಕ್ತ 'ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರ'ರ ಕಥೆ ತುಂಬಾ ಕರುಣಾಜನಿಕವಾಗಿದೆ. ಕವಿ ಈ ಸೂಫಿ ಸಂತರ ಕಥನ ಕವನ ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಣೆದು ಲೋಕಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

"ನಬಿ ಸಾಬ ಶರಣರು ಮೈರಾಜ್ಯಕ ಹೋಗಿ
ಬಂದರು. ನಾಲ್ಕನೆಯ-
-ಸ್ವರ್ಗದ ಪ್ರಯಾಣ.

ದ್ವಿತೀಯ ಶಂಭು ಅವನೇ ಆದ ಬಸವಣ್ಣ.
ದೀನ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ ಮಾಡಿರು ಧಾರುಣ"

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಜನರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ 'ವೈಚಾರಿಕ ಬೀಜ' 'ಮನೋಧರ್ಮ' ಸಮಾನತೆ, ಸೌಜನ್ಯತೆ, ಸರಿಸಮಾನತೆ ನೀಡಿದಂತೆ ನಬಿಸಾಬರು ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮದ ಉದ್ಧಾರ ಪಾವಿತ್ರತೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು ಈ ಇಬ್ಬರು ಶರಣರ ಸೇವೆ ಶ್ಲಾಘನೀಯ ಎಂದು ಜನರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾನೆ.

'ನೀಲೂರು ನೆಂಬೆಕ್ಕ'ಳ ಕಥೆ 'ಇಳೆಯಾಂಡ ಗುಡಿ ಮಾರನ ಕಥೆ' ಯಂತೆ ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರ ಸಂತರ ಕಥೆಯೂ ಒಂದೇ ತರ ಇರುತ್ತದೆ.

ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಗುರು ನಬಿ ಶರಣರಿಗೆ ಬಿನ್ನಾ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವರು ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಘಟಿಸಿದ ಅಘಟಿತ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಏನ ಹೇಳಬೇಕು. ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

"ಚೂರಿ ತಗೊಂಡು ಹೊರಗ ಬರತಾರ
ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಕೂಡಿ ಮಾಳಿಗೆ ಮೇಲೆ ಓಡ್ಯಾರ
ಖಾಸೀಮ ಮಹಿಮೂದಗ ಕೇಳಿದ ನಾ ಕುರಿ ಆಗತಾ
ಜೋರದಾರ |

ನನ್ನ ಕೊರಳ ಕೊಯ್ಯೋ ನೀ ಪೂರಾ" ಹಾಜೀ"

ಖಾಸೀಮ - ಮಹಿಮೂದ ಸಣ್ಣ ಬಾಲಕರು. ಇಬ್ಬರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಆಟಾ ಆಡಿದರು. ಈ ಆಟದಲ್ಲಿ ಖಾಸೀಮ ತನ್ನ ತಮ್ಮ ಮಹಿಮೂದನ ಕುತಿಗೆ ಕೊಯ್ದು ಓಡುವಾಗ ತಾನು ಮಾಳಿಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತ. ಇವರ ಹೆಣ ನೋಡಿ ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರ ಶರಣರು ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಬಾಗಿಲ ಹಾಕಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಬಿ ಶರಣರು ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ತ್ರಿಕಾಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ನಬಿ ಸಾಬರಿಗೆ ಈ ಘಟನೆಯ ಅರಿವಾಗದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುಃಖ ಪಡೆದ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರಲ್ಲ ! ಎಂದು ದಿಗ್ಭಾಂತರಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಗಳ ಮಾತು ಕೇಳಿಯೂ ಕೇಳದಂತೆ ನಿಕ್ಕಿ ಜಾಬೀರ ಶರಣರು

“ನೀರ ತಂದು ಕೊಟ್ಟರು ನಬಿಸಾಬ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು

ಊಟಕ ಕುಂತಾರ

ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲಗು ಕರಿ ಅಂತಾರ

ಇವರು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಡೆಸಿರು ಮಂತರ

ಆಟಕ ಹೋಗ್ಯಾರವರು ಬಂದು ಉಣತಾರ

ನಿಮ್ಮ ಊಟ ಐತ್ ನಿಮ್ಮಸ್ವತಂತ್ರ”

ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾವು ಊಟ ಮಾಡಿರಿ. ಮಕ್ಕಳು ಆಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗ್ಯಾರು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಊಟಾ ಮಾಡತಾರ ಈಗ ನೀವು ಊಟ ಮಾಡಿರಿ ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಬಿಸಾಬರು ಭಕ್ತ ಜಾಬೀರನನ್ನು ಕರೆದು “ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತ ಏನು ಹೇಳಿಬಿಡು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ತುಟಿ ಫಿಟಿಕ್ಕೆನ್ನದೆ ನಿಂತಾಗ “ಮಕ್ಕು ಐತಿ ಮುಡದಾರ ನಾ ಉಣ್ಣೋದಿಲ್ಲೆಂದು ನಡೆದಾರ” ಸತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಜಾಬೀರ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಆಡಿದ ಆಟದ ವೃತ್ತಾಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನಬಿಸಾಬ ಶರಣರು ಆ ಮಕ್ಕಳ ಶವವನ್ನು ನೋಡಿ “ಕುಂಬೆ ನಿಜನಿಲ್ಲಿ” ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ‘ಶಿವ ಶಿವಾ’ ಎಂದು ಎದ್ದು ಬಂದು ನಬಿಸಾಬ ಶರಣರ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನಬಿ ಶರಣರು “ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕರಕೊಂಡು ಉಂಡು ನಬಿಶರಣರು ಎದ್ದು ನಡೆದಾ ಜಾಬೀರ ‘ಜತೆ ರಹೋ’ ಎಂದು ಬೆನ್ನು ಮೇಲೆ ಬಡದಾ ಹಾ ಜಿ || ಜೀ ||”

ಈ ಕಥನ ಕವನ ಹಾಡಿ ಕಣ್ಣೀರು ಬರಿಸುತ್ತಾರೆ ಕವಿ ಮಹದಸಾಬ.

ಇಂತಹ ಘನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಮಹದಸಾಬ ದೇಶ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕವನ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡಿ ಅಜ್ಞಾನದ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಸುತ್ತಾನೆ. ಹದಿ ಹರೆಯದವರು ಬಯಸುವ, ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ 'ಸವಾಲು-ಜನಾಬು' ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹಾಡಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಸ ತಿರುವು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮುಪ್ಪಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ ಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮಹಾತ್ಮರು ಮೆರೆದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮನರಂಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರ ಹೃದಯವನ್ನು ಅರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಅವನು ರಚಿಸಿದ ನೀತಿ ಪದಗಳು ಹಿಂದೆಯೂ, ಇಂದೂ, ಮುಂದೆಯೂ ದಾರಿ ದೀಪಗಳಾಗಿ ಬೆಳಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. 'ಹರದೇಶಿ' ಹಾಡುಗಾರ ಮಹದ ಸಾಬ ಅನುಭಾವದ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಒಳಗೆ ಸುಳಿವ ಆತ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲ ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಅಖಂಡ "ಆತ್ಮ ಜ್ಯೋತಿ" ಎಂದು ಅರಿತು ಹೆಣ್ಣು ಬಾಳಿನ ಕಣ್ಣು ಎಂದು ಬಗೆದು 'ನಾಗೇಶಿ' ಪದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹಾಡು ರಚಿಸಿ 'ಹರದೇಶಿ - ನಾಗೇಶಿ' ಪರ ಇದ್ದ ಇವನ ಒಲವು ಅಂತರಂಗದ ಚಲುವು ಗಮನಿಸಿ ಮಹದಸಾಬರಿಗೆ ಸಮನ್ವಯ ಕವಿ ಎಂದು ಕರೆದರು.

ಗೀಗೀ ಹಾಡಿನ ರೀತಿ ರಿವಾಜುಗಳಂತೆ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಸಖಿ' ಗೀತೆ ಹಾಡಿ ಸಭಿಕರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಹಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ. ತನ್ನ ಹಾಡಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಖ್ಯಾಲಿ' ಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಜನಮನವನ್ನು ರಂಜಿಸುತ್ತ 'ಖ್ಯಾಲಿ'ಯಲ್ಲಿ ಎದುರಾಳಿಗೆ ಸವಾಲು ಹಾಕಿ ಜವಾಬುಕೊಡಲು ಹೇಳಿ ಬರುವ ಅವನ ಗತ್ತು ಗಮ್ಮತ್ತು ಇಂದಿಗೂ ಜನ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಆ ನೆನಪಿನ ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಾಳ ಮುಸ್ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ

ಭಕ್ತ ಕವಿ, ಶರಣ ಜೀವಿ ಮಹದಸಾಬನಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ಕಟ್ಟುವ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ, ಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಅವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಭೂತಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಈ ನಿಸರ್ಗ ರಮ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಪಂಚ ತತ್ವಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಈ ಮಾನವ ಶರೀರ ನಿಗೂಢತೆಯನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಹೋದದ್ದೇ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕೈಹಿಡಿದ ಮಡದಿ ಹನಿಫಾಬಿ “ಸಂಸಾರ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು. ನಾವೂ ಮುಪ್ಪಾ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದೆವು. ಮಕ್ಕಳೂ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾದರು. ನೀವು ಹಾಡಿ ತಂದದ್ದು, ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿಸಲು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಸಾಲುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಒಂದು ದಿನವೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು. ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬಡತನದ ಸಂಸಾರ. ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಗೊಣಗಲಿಲ್ಲ. ಗೋಳಾಡಲಿಲ್ಲ. ‘ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚಿ’ ಬಾಳು ಸಾಗಿಸಿದಳು.

ಮಹದಸಾಬನಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೊಲವಿತ್ತು. ಆ ಕಡೆ ಅವನ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಡದಿ ಹನಿಫಾಬೀ ಹೊಲ ಹರಗಿಸಿ, ಬಿತ್ತಿಸಿ ಬೆಳೆ ತರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿಸಲು “ತಿನ್ನುವ ಎಲೆ” ಮಾರುವ ಕಾಯಕ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಳು ಹಂಗಾಮದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು, ನೀಲದ ಹಣ್ಣು ಬಳವಲುಕಾಯಿ ಸದಾ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣು ಮಾರಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ‘ಗೀಗೀ ಮೇಳ’ ಬಲಪಡಿಸಲು ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ಹಾಡಲು ಹೋಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹನಿಫಾಬಿ ಗಂಡನನ್ನೂ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿ ಗೌರವಗಳಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅವನ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಈ ತಂದೆ - ತಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯ ಮಗ ಮೋದಿನ ಸಾಬ ತುಂಬಾ ಚುರುಕಾಗಿದ್ದು, ತಂದೆ ಮಹದ ಸಾಬ ಈತನಿಗೆ ಹಾಡು ಕಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. “ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಮೂಡಲೆಂದು ತನ್ನ ಸಂಗಡವೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ತುಂತುನಿ

ನುಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಾಳ ಕಟಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ.” ಆದರೂ ಮೋದಿನ ಸಾಬನಿಗೆ ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಮೂಡಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಇದ್ದು ಹೊಲ-ಮನೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಎರಡನೆಯ ಮಗ ಹೈದರ ಸಾಬ ತುಂಬಾ ಸಿಡುಕ ಸ್ವಭಾವದವ. ಈ ಹಾಡಿನ ಜಾಡಿಗೆ ಒಲಿದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈತ ಸಾವಳಿಗೆ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಇನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಮಗ ದಸಗಿತ್ತಿ. ಸಾಬನ ತಂದೆನೋತೆ ತಿವಾಚುಹಳ್ಳು ಸಾಬನಿಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿ ಇತ್ತು. ಇವನನ್ನಾದರೂ ತನ್ನ ‘ಸಾಲೆ’ಗೆ ಎಳೆದು ತರಬೇಕೆಂದು ತುಂಬಾ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಇವನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಕಟ್ಟುವ ಶಕ್ತಿ ಇತ್ತು. ಸವಾಲು ಜವಾಬಿಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡುವ ಯುಕ್ತಿಯೂ ಇತ್ತು. ಆದರೂ ಇವನೂ ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಈತನನ್ನು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ‘ನಾಗೇಶಿ’ ಪರ ಹಾಡು ರಚಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಹಾಡಿಗೆ “ಕಂದ ದಸ್ತಗೀರ” ಎಂದು ಅಂಕಿತ ಇಟ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ, ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು ಅವನೂ ಈ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಸುದೈವದಿಂದ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಕೊಟ್ಟ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲವೂ ಒಳಿತಾಗಿದ್ದರೂ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನ ಹಾದಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಕಚ್ಚಾಡಿ ಹೊಲಮನೆಗಳನ್ನು ಪಾಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವು ಬದುಕು ಸಾಗಿಸಿದರು. ಹಿರೇ ಮಗ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಾವಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮ ಬಿಟ್ಟು ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ ಶೇಖರೋಜದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಎರಡನೆಯ ಮಗ ಹೈದರ ಸಾಬ ಸಾವಳಿಗೆ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕೈಗೊಂಡ, ಮೂರನೆಯವನು ಮನೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಈ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳು “ನಮ್ಮ ತಂದೆ ತನ್ನ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹಾಡಿ-ಕುಣಿದು ಹೌದೆನಿಸಿಕೊಂಡ ; ನಿಜ. ಆತ ತನ್ನ “ಮಕ್ಕಳಾದ ನಮಗೇನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೋಣಗ ತೊಡಗಿದರೇ” ಹೊರತು ತಂದೆಯಂತೆ ಬೆಳೆದು ಮುಂದೆ ಬರಲು ಯಾವ ಹುನ್ನಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ತಂದೆ ತೆಗೆದ ಉದ್ಧಾರ ಹೀಗಿದೆ.

“ದುಡುಕೋ ನೀ ದುಡುಕೋ ದುಡಿತದ ದುಡ್ಡುಪಡಕೋ
ಪಡದ ದುಡ್ಡು ಹಿಡಿಕ್ಯಾಗ ಒತ್ತಿಹಿಡಕೋ”

ದುಡಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ದುಡಿಯಲು ಕಲಿಯಬೇಕು.

ಆಮೇಲೆ ದುಡಿತದಿಂದ ಬಂದ ದುಡ್ಡನ್ನು ಕೈ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಆಗ ನಿನ್ನ ದೈವ ಅರಳಿ ಅಂಗೈಗೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಸಭೆಯಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಕವಿ ಮಹ್ಮದ್ ಸಾಬ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಹೇಳ ತೊಡಗಿದ.

“ದುಡಿತ ಇರುವುದು ದುಡ್ಡಿನ ಬುಡಕೋ
ದುಡ್ಡು ಮುರಿತಾದೋ ದಡ್ಡನ ಹೆಡಕೋ”

ಲೋಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕವಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಥೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. “ಕಲಾ ಇದ್ದರ ಮೂರು ಕೂರಗಿ ಹೊಲಾ” ಇದ್ದಾಂಗ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ “ದುಡ್ಡು ದಡ್ಡನ ಹೆಡಕ, ಮುರಿಯುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ‘ಜಾಣ’ ರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬೆಲೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. “ತಾ ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದರೆ ನೆಟ್ಟಗೆಲ್ಲವರು ! ಕೆಟ್ಟರೆ ಇಲ್ಲ ಖುಲ್ಲಾಣ್ಣ ಯಾರ್ಯಾರ” ಎಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾ

“ಧರೆಯೊಳು ಹಿರೆ ಸಾವಳಗಿ ನಡಕೋ
ಜಗದ್ಗುರು ಸಿದ್ಧನ ಪಾದ ಹಿಡಕೋ
ಮಹ್ಮದ ಕವಿಯು ಮೃದುವಾಗಿ ನಡಕೋ
ಅದು ಗುರುವಿನಿಂದ ಅಮೃತ ಪಡಕೋ ||

ಕೊಡುವವರು ಯಾರು? ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರು? ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸದ್ಗುರುವೇ ಕಾರಣ. ಅವನಲ್ಲಿ ಮೃದುವಾಗಿ ಇದ್ದು ದುಡಿದು ಅಮೃತ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಹಿತ ವಚನ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ.

ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆಯಾಗಿ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋದರೂ ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನ ಅಂತಸ್ತವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯ ಸಂಪತ್ತು. ಊರ ಜನರೂ ಸಹ ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನನ್ನು, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಹನಿಫಾಬಿಯನ್ನೂ ಗೌರವದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳ ತೊಡಗಿದರು.

ಮಕ್ಕಳು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ‘ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿ’ ಇಬ್ಬರೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಸಂಗಡ ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರು ಬಂದು ಗುರು ಕವಿ ಮಹ್ಮದಸಾಬನ ಹತ್ತಿರ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ಹೀಗಾಯಿತೆಂದು ಹಳಹಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಜೀವನ ಕ್ರಮವೇ ಹೀಗೆ ಎಂದು ತಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪಟ್ಟಪಾಡು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು

“ಹುಟ್ಟಿದು ಹಿಡಿದು ಖಿಟ್ಟಿಲ್ಲದೆ ಪೆಟ್ಟುತಿಂದು
ಮುಟ್ಟಾ ಮುಕುಳಿ ಹಿಡದೈತಲ್ ಕುಟ್ಟ ||”

ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾದ
ಈ ಜೀವ ಇನ್ನೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು
ಅರಿತುಕೊಂಡು ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹದರಲ್ಲಿಯೂ

“ಮುದಕಿ ತಂದಾಳ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು ಖಿಗ್ಗ !
ಇದ್ದವು ವಗಾರವಗ್ಗ !
ಮಾರಲು ಹೋದರೆ ನಾರತೀವು
ಮುಗ್ಗಿ ಮುಗ್ಗ !

ಎಂದು. ಬದುಕು ಎಂಬುದು ‘ಮಾವು’. ಇದು ಮಾಗಿದೆಯೋ ಹಣ್ಣಾಗಿದೆಯೋ
ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ‘ಜ್ಞಾನ’. ಹಣ್ಣಾಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚಿ ತಿನ್ನಬೇಕು
ಎನ್ನುವುದೇ ವಿಜ್ಞಾನ. ಈ ಹಣ್ಣು ರುಚಿಯಾಗಿದೆ ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚಿ,
ತಾನು ತಿನ್ನಬೇಕೆಂಬುದು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ, ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ,
ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕು. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಹೀಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು
ತಿಳಿಯದೇ ಕಚ್ಚಾಡಿ ‘ಬದುಕು’ ಮುಗ್ಗು ನಾರುವ ಖಿಗ್ಗ ಮಾವಿನಂತಾಯಿತೆಂದು
ಹಳಹಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತಾನೇ ತನ್ನ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕವಿ ಮಹದ
ಸಾಬ.

ಹರೆಯದಲ್ಲಿ ಡಪ್ಪು ಭಾರಿಸಿ ಆಕಾಶದೆತ್ತರಕೂ ಹಾರಿ ತನ್ನ ಕಲೆಯ ಕುಸುರನ್ನು
ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿಸಿದ. ಅಪಾರವಾದ ಶಿಷ್ಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ. ಕನ್ನಡಿಗರೇ
ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನನಾದ ತಾನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಲಿದು
ಬಂದು ‘ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶಿವಯೋಗಿ’ ಅಂಕಿ ಇಟ್ಟು ಗೀಗೀಹಾಡು ರಚಿಸಿ

“ಧರೆಯೊಳಗೆ ಹಿರೇ ಸಾವಳಗಿ ಗ್ರಾಮ ಐತಿ ನಿಕ್ಕಿ.
ಜಗದ್ಗುರು ಶಿವಯೋಗಿದು ವಾಹನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ
ಆ ಬೆಳಕು ನಾವು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ
ಕವಿ ಮಹದನ ಕಾವ್ಯ ಹೊಳದಾಂಗ ಧ್ರುವ ಚುಕ್ಕಿ.”

ಹಸಿರು ಝಂಡಾ ಹಾರಿತು

ಅಂದು ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾಷೆ ಉರ್ದು ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೌಡ-ಕುಲಕರ್ಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಮಾಹಿತಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು, ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ತಮ್ಮ ಅಡತಿ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಖಾಸಗಿ ಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಮೋಡಿ - ಮರಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಸರಕಾರಿನೌಕರದಾರರು ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವವರು ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರು. ಇವರನ್ನು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ನೋಡಿ "ಕಾನಡಿವಾಲಾ" ಎಂದು ಮೂಗು ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಗಂಡಾಂತರದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಕವಿ ಸಾವಳಗಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವಳಗಿ "ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶಿವಯೋಗಿಯ" ಅಂಕಿತ ಇಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ರಚಿಸತೊಡಗಿದ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೀಗೀ-ಲಾವಣಿ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಡಿಕೆ ಇತ್ತು. ಅದು ದೇಸಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸುಗ್ಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆಗ ಕವಿ ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನಿಗೆ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷ. ತುಂಬ ಹರೆಯದ ಕವಿ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ "ಗೀಗೀ" ಹಾಡುಗಾರ.

ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೈದರಾಬಾದ ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿಮೋಚನೆಯ ನಂತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಜನರಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿ ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ ನಿಷ್ಠೆ ಕಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಾರರು ಅಗ್ರ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನವನಾಗರೀಕತೆಯ ಗಾಳಿ ಬೀಸತೊಡಗಿತು. 'ಆಕಾಶವಾಣಿ' ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿತು. ಮುಂದೆ ತುಸು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದೂರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೋಡಿ ಬೆರಗಾಗಿ ಬೆರಳು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡ. ಆಗ ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಕಡಿಮೆಯಾಗ ತೊಡಗಿತು.

ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಜನಪದ ಕಲೆ - ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿತು. "ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ"

ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. “ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಜಾನಪದ ಕಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟವು. ಆಗ ಗೀಗೀ ಹಾಡುಗಾರ ತತ್ವ ಪದಕಾರ ಸಾವಳಗಿ ಮಹದಸಾಬ ದೇಶಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಧ್ರುವ ನಕ್ಷತ್ರದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಅರವತ್ತು ಇಲ್ಲವೆ ಅರವತ್ತೈದರ ಅಂಚನ್ನು ದಾಟಿದ್ದ. ಹಾಡುವ ಕಂಠ ನಿಂತಿತ್ತು. ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಉಡುಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತೊಳೆದ ಕೈಗಳಿಂದ ಡಪ್ಪು ಬಾರಿಸಿ ಆಡಿ ಜನ ಜಾಗೃತೆಗೊಳಿಸಿದ ಮಹದ ಸಾಬ ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ಮಹದ ಸಾಬನಿಗೆ ಒಂದು ನೂರ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಮಾಸಾಶನ ಗೊತ್ತು ಪಡಿಸಿ ಕೈಗೆ ನೀಡ ತೊಡಗಿತ್ತು.

ಗಂಡ - ಹೆಂಡತಿ ಈ ನೂರಾ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಇಲ್ಲ. ಮಹದ ಸಾಬನ ಶಿಷ್ಯರು ಅವನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಅಂದಿನ ಅವನ ದೈನಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳದೇ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲ.

“ಮುದುಕಿ ಮಾಡ್ಯಾಳ ತೆಳ್ಳಾನ ರೊಟ್ಟಿ | ತಿಳಿ ರೊಟ್ಟಿ
ಮುದಿಕೆಷ್ಟು ಖೊಟ್ಟಿ | ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮುದುಕನ ಮುಂದಿಟ್ಟಿ
ಒಲಿ ಉರವಲು ಇರಲಿಲ್ಲ ಚಿಪಾಟಿ | ಕಡಿದು ತರಲಿಲ್ಲ
ಅಡಿಯಾನ ಕಂಟಿ.

ಕಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಉರಿಲಿಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿ | ಹಸಿಬಿಸಿ
ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ತಳ್ಳಾನ ರೊಟ್ಟಿ.

ಎಂಬ ಕವನ ಅಂದಿನ ಭವಣಿ ಕೇಳುವಾಗ, ಓದುವಾಗ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೀರು ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆ ಕಾಲ ಹಾಗೇ ಇತ್ತು.

ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬನ ಹತ್ತಿರ ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಸದಾ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಲ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮಹದ ಸಾಬ ತನ್ನ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ತನಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತೋ ಏನೋ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನ ಹಿತೈಷಿಗಳು, ಸ್ನೇಹಿತರು, ಅಪಾರ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಮಹದ ಸಾಬನ ಮನೆಗೆ ದಿನಾಲು ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಎಲ್ಲ ಅಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕವಿ ಮಹದ ಸಾಬ ಶಿಷ್ಯ ಕಾಶಿನಾಥ ಚವ್ವಾಣನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ತಲೆ ಇಟ್ಟು “ ನನಗೆ ನನ್ನ ಅಜ್ಜ, ಮುತ್ತಜ್ಜರ ಸಮಾದಿಯ

ಜೋಡಿ ತನ್ನ ಸಮಾದಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮುದುಕಿ ಹನಿಫಾಬಿಯನ್ನು ಕೊನೆಯ ತನಕ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ. ಆಗ ಅವನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಹಾಡು

“ಧರೆಯೊಳು ಹಿರೇ ಸಾವಳಗಿ ಧರಿಗಿರಿ ಪ್ರಚಂಡ
ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಶಿವಯೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ನಂಜಂಡ
ವರ ಕವಿ ಹರದಾಸ ಮಹದ ಹಚ್ಚಿದ ಹಸರ ಝಂಡಾ”

ನುಡಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕು “ಅಖಂಡ ಪರಬ್ರಹ್ಮ” ಪದ ಹಾಡಿರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಪ್ರಾಣ ಪಕ್ಷಿ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಅಂದು ದಿನಾಂಕ ೧ ಜುಲೈ ೧೯೮೭. ಮಹದ ಸಾಬ ಹಚ್ಚಿದ ಹಸಿರ ಝಂಡಾ ಆಕಾಶದಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಗ್ರಂಥ ಋಣ

ಜಾನಪದ ಭಾರತಿ

ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಪೋಲಿಸ ಪಾಟೀಲ
ವಿದ್ಯಾಸಾಗರ ಪ್ರಕಾಶನ ಶಹಾಬಜಾರ
ಗುಲಬರ್ಗ

ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲಾವಣಿ ಇತಿಹಾಸ
ಲೇಖಕರು ಪ್ರೊ|| ಶಂಕರಗೌಡ ಮಲಕಪ್ಪಗೌಡ ಬಿರಾದಾರ
ತಾಯ್ನುಡಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಅಕ್ಕಲಕೋಟೆ
ಜಿಲ್ಲಾ ಸೋಲಾಪುರ

ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಹಾರ

ಡಾ. ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮಾ
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
ಚಾಮರಾಜ ಪೇಟೆ- ಬೆಂಗಳೂರು

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಾನಪದ ಪದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಡಾ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ
ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ ಧಾರವಾಡ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ - ದೃಷ್ಟಿ

ಶ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.ರಾಮೇಶ್ವರ
ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕಲಬುರ್ಗಿ

ಕಸವ ಹೊಡೆದ ಕೈ ಕಸ್ತೂರಿ ನಾತಾವ
ಎ.ಕೆ. ರಾಮೇಶ್ವರ

ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ - ಅಫಜಲಪೂರ ತಾಲುಕ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕೃತಿ

ಗೆಜ್ಜೆ (ನುಡಿದಾನ ಗಿಲಿಗಿಲಿ

ಎ.ಕೆ.ರಾಮೇಶ್ವರ

ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಜೀವರ್ಗಿ ತಾಲುಕ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕೃತಿ
ಜಿಲ್ಲಾ ಗುಲಬುರ್ಗ

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ

'ಕಲ್ಲಿ -ತುರಾಯಿ' ಗೀಗೀ ಪದಗಲು

ಸಂಪಾದಕರು. ಕಾಶೀನಾಥ ಅ. ಚವ್ವಾಣ, ಕಲ್ಲಹಂಗರಗಾ

ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಅಮೃತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಸರಸ್ವತಿ ನಿಲಯ

ಚೆನ್ನವೀರನಗರ - ಗುಲಬುರ್ಗ ಖಿಲಖಿ೦೦೪

ಮಹ್ಮದ ಸಾಬನ ಹಾಡುಗಳ ಮಾದರಿ.

ಅನುಬಂಧ - ೧

೧. ಸಕಿ

೨. ಹಾಡು

೩. ಖ್ಯಾಲಿ

ಸಕಿ (ಪದ)

ಮೂಲ ಚಿತ್ರ ಘಟ್ಟಿಗೊಂಡು ಆಕರ
ಜ್ಯೋತಿ ತೇಜ ಮೂರ್ತಿ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರ
ಸಗುಣ ಅನಂತ ನೆಲೆಗೊಂಡು ಮಾಡಿದ್ದ
ಅಗಣಿತ ಚರಾಚರ || ಹಾಂ ಗೀಗೀ ||

ಪಂಚ ಮುಖದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರ
ಸದ್ಯೋಜಾತ ಮುಖದಿಂದ 'ನ'ಕಾರ
ಪೂರ್ವ ನಾಮದೇವ ಮುಖದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿತು
'ಮ'ಕಾರ. || ಹಾ ಗೀಗೀ ||

ಅಘೋರ ಮುಖದಿಂದ ಆತು 'ಶಿ'ಕಾರ
ತತ್ಪುರುಷ ಮುಖದಿಂದ 'ನ'ಕಾರ
ಎಚ್ಚರ ಇಟ್ಟು ಕೇಳೋ ಈಶಾನ್ಯ ಮುಖದಿಂದ
ಹುಟ್ಟಿತು 'ಯ'ಕಾರ.

ಪಂಚ ಮುಖ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆದು ಕೇಳೋರೋ
ಪಂಚ ಕ್ಷೇಶದಿಂದ ಕೇಳು ಹೆಸರ
ನಿವೃತ್ತಿ ಕಲೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠ ಕಲೆ ವಿದ್ಯಾಕಲೆ ಆದು
ಮೂರು || ಹಾ ಗೀಗೀ ||

ಶಾಂತ ಕಲೆ ಅಂತಾರ ಮಹಾನೈಯರ
ಶಾಂತಾತೀತ ಐದು ಕಲೆಸಾರ.

ವಿವೃತ್ತಿ ಕಲೆ ದಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು.
ಹಿಡಿ ಅದರ ಎಚ್ಚರ || ಹಾ ಗೀಗೀ ||

ಧರೆಯೊಳು ಹಿರೇ ಸಾವಳಗಿ ಊರಾ
ಜಗದ್ಗುರು ಶಿವಯೋಗಿ ಧೀರಾ
ಗರೀಬ ಮಹದನ ಹಸ್ತಕ ಆಗಿ ಅನಿಸಿದ್ದ.
ಕವಿಗಾರ || ಹಾ ಗೀಗೀ ||

ಹೀಗೆ ಮೊದಲು 'ಸಕಿ' ಎಂಬ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹಾಡಿ ಆಮೇಲೆ ಹಾಡಬೇಕಾದ
ಮೂಲ ಹಾಡಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಆದಿ - ಅನಾದಿ (ಪದ)

ಆದಿಯುಗ ಹಿಡಿದು ಆದಿ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿ
ಓದಿ ನೋಡು ವೇದಿನ ಗುಟ್ಟಾ |
ವಾದ ವಿವಾದ ನಡಸಿದಿ ಅಡಮುಟ್ಟಾ ||
ನಿನ್ನಂತಹ ಕಸಮೂಳ ಹಾಡಂವಗ ನೋಡಿವಿ ಘಟ್ಟಾ
(ನಾ) ಅನಾದಿ ಕಿನ್ನಾ ಆದಿಶಕ್ತಿ ಕಡಿಮಿ ಅಂದ್ರ ಪಂಡಿತರಿಂದ
ಬೀಳತಾವ ಏಟ || ಗೀಗೀ ||

ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಹುಟ್ಟಿದ
ಪಾರ್ವತಿ ಮಗ ಆದ ನೀಲಕಂಠ
ಪರಶಕ್ತಿ ರಚಿಸಿದಳು ದಿಕ್ಕುಗಳು ಎಂಟಾ
ಕತ್ತಿ ಗೊತ್ತ ಇದ್ದೆ ತಗಿಬ್ಯಾಡ ತಂಟಾ
ಹರದಿ ಹೃದಯದಿ ಹರ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಖರೆ ಅದು
ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತದ ಗರವಿಷ್ಟಾ || ಗೀಗೀ ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಜಡಿಯಿಂದ ನಾರಾಯಣ ಹುಟ್ಟಾನೆಂದು
ಶಕ್ತಿ ಪುರಾಣ ಬರದೈತಿ ಸ್ಪಷ್ಟಾ |
ಆಕಿ ದಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಆದ ಪ್ರಕಟ
ಸಕೀಲ ಅಕೀಲ ಓದಿ ನೋಡೋ ಜಟಾ ಪಟಾ
ನಾರಿಯಿಂದ ಸಾವಿರ ದೆಂಟು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ
ನಿರ್ವಾಣಿ ಗ್ರಂಥ ಬರದಿಟ್ಟಾ || ಗೀಗೀ ||

ಇಳುವು: ಬಲ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಡ ವಿಷ್ಣು ಹುಟ್ಟಾರ
 ಚಾಲ : ತಾಯಿ ಬಗಲಾಗ
 ಕೂಡಿ ಉಂಡಾರ ಆಕಿಯ ಅಗಲಾಗ || ಗೀಗೀ ||

ಇಳುವು: ತೆತ್ತಿಸ ಕೋಟಿ ದೇವತರು ತಗಲ್ಯಾರ
 ಕೂಡಿ ಪಲ್ಲಾ : ತಾಯಿ ತೊಗಲಾಗ
 ಅಂಗುಲಿ ಮನಿ ಅಂಗುಷ್ಠ ಹಿಂಗ ಬರದಿಟ್ಟಾರ
 ಮುಗಲಾಗ |
 ನಿಗಮ ಆಗಮ ಭೋಗೋಲ ತಗಲಾಗ || ಗೀಗೀ ||

ಕ್ರಿಯಾ ಇಚ್ಛಾ ಜ್ಞಾನ ಮೂರು ಒಮ್ಮೆಲೆ
 ಅರಿ ಮುಟ್ಟಾ
 ದುಂದುಗಾರ ಅದರ ಅಂದ ತಿಳಿ ಗುಟ್ಟಾ
 ನಿನಗ ಮಂದ ಮತಿ ಅಂದರು ಚರಕಟ್ಟಾ
 ಅನಾದಿ ಕಿನ್ನ ಆದಿಶಕ್ತಿ ಕಡಿಮಿ ಅಂದ್ರ
 ಪಂಡಿತರಿಂದ ಬೀಳತಾವ ಏಟಾ || ಗೀಗೀ ||

ಚೌಕ ೧.

ತ್ರಿ ಶಕ್ತಿ ಯಿಂದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಮುಂಚಿತ
 ಜನಸ್ಯಾರ ಪಸಂದ
 ಒಳ್ಳೆಯ ನಿಯದಿಂದ ಕೇಳೋ ಈ ಸಂದ
 ಮೊದಲ ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ ಕಾಳಂಕ ದುಂದ. ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು
 ರುದ್ರ ಮೂವರ ಕಿನ್ನಾ ಮಹಾಶಕ್ತಿ ಮಹಾದೇವಿ
 ಇದ್ದಾಳು ಮುಂದಾ || ಗೀಗೀ ||

ಪರ ಶಕ್ತಿ ಪಾದ ಇಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ
 ಪಾದವೇ ಪೃಥ್ವಿ ಆಗ್ನೇದ.
 ಅಪ್ಪು, ತೇಜ, ವಾಯು ಆಕಾಶ ಬಾಗೇದ
 ಮಳೆ ಕಾಲದಿಂದ ಮರ್ತ್ಯ ಸಾಗ್ಯಾದ
 ನಾರಿ ಮಣಿಯಿಂದ ನವ ಖಂಡ ಜನಿಸಿ
 ಹರನ ಹೃದಯದೊಳು ತೂಗ್ಯಾದ || ಗೀಗೀ ||

ನಂದಿನಿ ಅಂಗದೊಳು ಲಿಂಗಮಯ ಜಗಾ
 ಶೃಂಗಾರ ಸೃಷ್ಟಿ ಹುಟ್ಟಾದ
 ಮಂಗಲಾಂಗಿ ಪುರಾಣ ಬರದಿಟ್ಟಾದ
 ನಿಮ್ಮ ಪರಮೇಶ್ವರಗ ಒಯ್ದು ಕೊಟ್ಟಾದ
 ಸರಸ್ವತಿ ಒಂಬತ್ತು ಲಕ್ಷೀ ಹತ್ತು ಪಾರ್ವತಿ
 ಹನ್ನೊಂದು ಅವತಾರ ಘಟ್ಟಾದ || ಗೀಗೀ ||

ಇಳುವು: ಅಕಿನ ಅಂಗ ರೋಮಿನ್ಯಾಗ ಲಿಂಗ ಹುಟ್ಟಾದ

ಚ್ಯಾಲ: ನವ ಕೋಟಿ

ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಕೇಳು ಹುಚಗೊಟ್ಟಿ || ಗೀಗೀ ||

ಬಸವ ಭುವನೇಶ್ವರಿಗೆ ಬಂದು ಕೊಟ್ಟಿದಾನು ಬೆಟ್ಟ
 ತಾಯಿ ತಯಾರು ಮಾಡ್ಯಾಳ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ || ಗೀಗೀ ||

ಈಶ್ವರಿ ವಿಶ್ವ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಬಸವ ಆದ ದುರಜಟ್ಟಿ
 ಜನನಿ ಜಡೆಯೊಳಗಿಂದ ಜಲ ಪುಟ್ಟಿ || ಗೀಗೀ ||

ಏಳು : || ಪದ್ಯ || ಅದೆ ಜಲದೊಳಗಿಂದ ಜಲಮುನಿಸಿ

ಕೂಡಪಲ್ಲ: ಉದಿಸಿ ಜಲಸಾಧಿಸಿ ಹಾಕಿಳ್ಳು ಕಟ್ಟಾ
 ಅವಂಗ ನಾಲ್ವರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರು ಒಟ್ಟಾ
 ಹಾಂ ಹೆಪ್ಪು ರಕ್ತ ಬಿಗಿಮುನಿ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಾ
 ಅನಾದಿ ಕಿನ್ನಾ ಆದಿಶಕ್ತಿ ಕಡಿಮಿ ಅಂದ್ರ
 ಪಂಡಿರಿಂದ ಬೀಳತಾವ ಏಟಾ || ಗೀಗೀ ||

|| ಚೌಕ ೨ ||

ಆಕಾರ ಮಾಡೆಂದು ಮಾಯಿ ಭೀಕರದಿಂದ
 ಬಸವಗಹೇಳಿಳ್ಳೊ

ಹೋಗಿದ್ದ ಅಂವಾ ಜಲಮುನಿ ಹಂತೇಕ

ಜಾಣ ಬಸವ ಆಡಿದ ಒಂದು ಕೌತುಕ

ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಡು ಮೂಲ ಕಾರಣಕ

ನಾಲ್ವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರ ನಾಟಕ ರಚಿಸುವೆ

ನಿರಾದಾರ ಎನಿಸಿ ಹೂರಣಕ || ಗೀಗೀ ||

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಡುದಿಲ್ಲೆಂದು ದಿಕ್ಕರಿಸಿದ ಮುನಿ

ಮೂಲ ಬಸಂದು ತಪ್ಪಿತು ದಿಕ್ಕು
 ಶಕ್ತಿ ಸೂಚಿಗಳು ನಿಂದ್ರೆಂದು ಯುದ್ಧಕ್ಕ
 ಬಸವ ಹಲ್ಲ ಕಿಸದಾನು ಮಧ್ಯಕ
 ಹಾಲ ಹೆಪ್ಪ ಬಿಗಿ ಮುನಿಗಿ ಕೊಂಡು ಸುರು ಮಾಡಿದಳು
 ಭೂಮಿ ತಿದ್ದೋದಕ || ಗೀಗೀ ||
 ಭುವನೇಶ್ವರಿಯಿಂದ ಭೂಮಿ ಆಗೇದ
 ಬಸವನ ಪೌರುಷ ಹೇಳಬೇಡ ತಿಕ್ಕ |
 ಅದರ ಬಗಿ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವೆ ಚೊಕ್ಕ
 ಬಿಡು ಗೋಲಿ ಆಡುವ ಹುಡುಗಾಟ ಲೆಕ್ಕ
 ಓತಿಕಾಟಿನ ಧಾಂವ ಬೇಲಿತನಕಲು
 ಓಡಾಡಿ ಮುರಕೊಂಡಿ ನಿನ್ನ ಸೋಣಕ || ಗೀಗೀ ||

ಇಳುವ - ಭಕ್ತಿ ಬಸವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತ ಆಗಿದಾನೊ ಹುಚ್ಚ
 ಚಾಲ : ಹಂಚಿ ತಿನ್ನವರಂಗ ನುಡಿಬೇಡ ಪೇಚ
 ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕ್ರಿಯಾ, ಕ್ರಿಯಾದಿಂದಲಿ ಜ್ಞಾನ
 ಆಯಿತು ಸ್ವಚ್ಛ!
 ಅಜ್ಞಾನಿ ಹಾಂಗ ಆದೀತು ಹೆಚ್ಚ
 ಶಕ್ತಿದಿಂದ ಆಕಾರ ನೀ ಬೇಕಾರ ನುಡಿಬೇಡ ಪಿಚ್ಚ
 ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗಿ ಹಾಕ್ಯಾರ ಕಚ್ಚ || ಗೀಗೀ ||

ಎರ -

ಕೂಡಪಲ್ಲ : ಧರೆಯೊಳು ಮೆರೆಯದು ಹಿರಿ ಸಾವಳಗಿ
 ಜಗದ್ಗುರು ಪೀತಾ |
 ಕವಿ ಮಹದ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರು ಊಟಾ
 ಕಾಶೀನಾಥ ಎತ್ತಿದ್ದ ಎಂಜಲ ತಾಟಾ
 ಅನಾದಿಕೆನ್ನ ಆದಿಶಕ್ತಿ ಕಡಿಮಿ ಅಂದ್ರ
 ಪಂಡಿತರಿಂದ ಬೀಳತಾವ ಎಟಾ || ಗೀಗೀ ||

ಚೌಕ || ೨ ||

ಖ್ಯಾಲಿ

- ಅಂತರಂಗದ ಸಂತಿ ಇದು ಹೆಂತಾ ಗುದುಮುರಗಿ
ಸಂತಿ ಮುಗಿದು ನಿಶ್ಚಿಂತ ಆಯಿತು ಹೋಗಾನು ತಿರುಗಿ || ಪಲ್ಲ ||
- ತಂದ ಗಂಟಾ ಒಂದರೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಹೋಳೂದುಯಾರಿಗಿ
ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟದೇನು ಒಂದೇ ಸೀರಿಗಿ
ಮೂವತ್ತಾರು ನಯೆಪೈಸೆ ಕೊಟ್ಟದೇನು ಕುಬಸದ ಪ್ಯಾರಿಗಿ || ೧ ||
- ಭಾರಿ ಪಿತಾಂಬರ ಬೆಲೆ ದೂರೈತಿ ಕೇಳಿನಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಿ
ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಾವಿರದಾ ಆರನೂರು ಮೂರೋರಿ ಮಾರಿನಿ
ಶಂಬರ ಅಂಕಿದು ನಂಬರ ಬರದಾದ ಪೀತಾಂಬರ ಶರಗೀಗಿ || ೨ ||
- ಅಕ್ಕಿ ಗೋಧಿ ಬ್ಯಾಳಿ ಬೆಲ್ಲ ತಗೊಂಡ ಎಂಟು ಒಟ್ಟಿಗಿ
ಹಾಲಿ ಹದಿನಾರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟದೇನು ಬಾಕಿಯ ಬಟ್ಟಿಗಿ || ೩ ||
- ಅರಿಷಿಣ ಬಳ್ಳೊಳ್ಳಿ ಹವೇಜ ಮಸಾಲಿ ಇದು ಒಂದ ಕಡಿಗಿ
ಪೂರಾ ಆರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟದೇನು ಖಾರದ ಪುಡಿಗಿ
ತಂದಿದೆಲ್ಲ ಐಕ್ಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು ಕುಂತಾಳ ಗಾಡಿಗಿ || ೪ ||
- ದೇಶದೊಳು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಯಿತು ಹಿರೇ ಸಾವಳಗಿ
ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧನ ಮಠದೊಳು ಸದಾ ದೀವಳಗಿ
ಕವಿ ಮಹದನ ಮರಿಮಾಡಿ ಉಣಿಸಿದ್ದ ಜೋಳಿಗ್ಯಾನ ಹೋಳಿಗಿ || ೫ ||

